Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat | פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

לאָדזשער פאָלקסבלאַט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 193 (885) | Łódź, Piątek 20 Sierpnia 1926 | פרייטער יאָהרגאַנג | לאָדז, פרייטאג י׳ אלול תרפ״ו. | Nr. 193 (885)

24·71 אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פעטריקאָווער 21, טעל. || Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21. Tel. 24·71

KSIĘGARNIA „CZYTAJ" Łódź, ...

פוילען און שפּאַניען

רוקען ארויס א נייעם פּראָיעקט וועגען פעלקער-ליגע=ראַט.

ב ע ר ל י ן, 19 (פּאַט) לויט אינפאָרמאַציעס פון דער „דייטשער אַלגעמיינער צייטונג" פון גענף האָבען די פּוילישע און שפּאַנישע דעלעגאַציעס, וועלכע געפינען זיך אין דער קאָמיסיע צו רעאָרגאַניזירען דעם ראַט פון דער פעלקער-ליגע אין דער לעצטער מינוט אַרויסגערוקט אַ פּראָיעקט, אַז די דעלעגאַטען צום ראַט פון דער פעלקער-ליגע פון די דערמאָהנטע מלוכות זאָלען בעשטימט ווערען אויף 5 יאָהר.

דער איטאַלעינישער וויצע-מיניסטער גראַנדי האָט ערקלעהרט אין א געשפּרעך, אַז איטאַליען וועט אונטערשטיצען די פאָדערונג פון פּוילען צו בעקומען א שטענדיג אָרט אין ראַט פון דער פעלקער-ליגע.

די האָסע אויפ׳ן דאָלאַר נעפּלאַצט.

וו אַ ר ש א, 19. (טעלעפאָניש). מיטוואָך ערשט אַרום 8 אין אָוונד האָט זיך די לאַגע גענצליך געענדערט. די אַלע פאַנטאַסטישע קלאַנגען האָבען זיך נישט בעשטעטיגט. אויף דער טעלעפאָנישער אַנפראַגע האָט מען פון דאַנציג געענטפערט, אַז דאָרט האָלט דער דאָלאַר אויף זלאָטים 9.04 און לויט דעם דאָזיגען קורס האָבען די דאַנציגער באַנקירען זאַגאַר אָנגענומען גרעסערע סומען דאָלאַרען.

דער קורס פון דאָלאַר האָט אויפ׳ן היגען געלד-מאַרק אַנגעהויבען צוריקפאַלען און שפּעט אין אָוונט (12 ביי נאַכט) זיך אָפּגעשטעלט ביי 9.06 אַ האַלב אין אָנבאָט. די פאַקטישע סבה פון דער נעכטיגער דאָלאַרען-שטייגערונג איז געווען דאָס, וואָס די „באַנק פאָלסקי" האָט נעכטען פלוצלינג, צוליב אומפארשטענדליכע סבות, אָנגעהויבען צאָהלען פאר עפעקטיווע דאָלאַרען 8.99 און פאַר דעוויזען איבער 3 טויזענד דאָלאַר צוגעצאָהלט דעם 9.05 אַ האַלב פראָצענט. די דעוויזען בעגען עפעקטיווע דאָלאַר לויט אַל פּאַרי אנשטאַט ווי ביז איצט האָט מען געמוזט צוצאָהלען אַ האַלב פּראָצענט. די דאָזיגע ענדערונג איז אָבער גלייך אָפּגעשאַפט געוואָרען.

דער בודזשעט פאַר׳ן 4-טען קוואַרטאַל.

וו א ר ש אַ, 19 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די בודזשעט-אויסגאַבען פאַר׳ן 4-טען קוואַרטאַל דאַרפען נישט איבערשטייגען די סומע פון 434 מיליאָן זלאָטעס.

די רעגירונג שאַפט א האַנדעלס-פלאַט.

וו אַ ר ש אַ. 19 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף דער לעצטער זיצונג פון מיניסטאָרען-ראַט איז בעשלאָסען געוואָרען צו שאַפען אַ קאָמיסיע אונטער׳ן פאָרזיץ פון האַנדעלס-מיניסטער, כדי אויסצואַרבייטען אַ קאָנקרעטען פּראָיעקט אָנצוהויבען צו שאַפען אַ פּוילישען האַנדעלס-פלאָט.

טערקיש-איטאַליענישער אָפּמאַך.

ווי ע ן. 19 (פּאַט) פון לאָנדאָן מעלדעט מען, אַז אינגיכען וועט געשלאָסען ווערען אַ טערקיש-איטאַליענישער אָפּמאַך.

פּרעמיער וויל וויסען

וואָס ס׳טוט זיך אין טאַבאַק-מאָנאָפּאָל.

וו אַ ר ש אַ, 19 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) ווי מיר דערפען זיך האָט דער פּרעמיער באַרטעל זיך שטאַרק פעראינטערעסירט מיט די פראַגען פון טאַבאַק-מאָנאָפּאָל און האָט געשיקט צום פינאַנץ-מיניסטער קלאַרנער אַ בריף מיט דער פאָדערונג פאָרצושטעלען איהם אין דער נאָהענטסטער צייט דעם בילאַנס און דעם צושטאַנד פון טאַבאַק-מאָנאָפּאָל אויפ׳ן יאָהר 1925 ווי אויך די איינצעלהייטען וועגען די ווירטשאַפטליכע פערהעלטנישען אין מאָנאָפּאָל אין יאַנואַר 1926.

קאַטאַסטראָפע אויף דער ליניע בערלין—קעלן.

ב ע ר ל י ן, 19. (ספּ. טעל.) אין דער נאַכט פון 18. אויפ׳ן 19-טען איז פאָרגעקומען אַ קאַטאַסטראָפע מיט׳ן צוג בערלין - קעלן, די קאַטאַסטראָפע איז פאָרגעקומען ביי געהיימניספולע אומשטענדען, 7 וואַגאָנעס זענען אַראָפּ פון די רעלסען, ביז איצט זענען רעגיסטרירט געוואָרען 12 דערהרגעטע, און 30 פערוואונדעטע. די סבה פון דער קאַטאַסטראָפע איז אַ פערברעכערישע טאַט וואָס אימיצער איז בעגאַנגען דורך אויפשרויפען די באַהן-רעלסען.

Dr. med. Braun

23 פּאָלודניאָווא 23

— — טעלעפאָן 40.26. — —

צוריקגעקעהרט.

ספּעציאַל-ארצט פאַר הויט- און ווענערישע-קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ ליכט (העָר אויספאַל).

נעהמט אָן פון 9—12 און פון 5—8 אָווענד.

Dr. med. H. GUTSZTADT

ספּעציאַליסט פאַר אָקיוּער און פרויען-קראַנקהייטען.

Zachodnia 62 (Cegielniana 23)

Tel. 29-52

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אָן פון 10—12 פאַרמ. און פון 5—7 אָוו.

הייל-פּעדאַגאָגישע קורסען

פאַר שוואַכבעפעהיגטע און שווערערציהבאַרע קינדער. שפּראַכשטערונגען

Dr. med. A. SZMIRGELD

נערוועןּ-ארצט.

CEGIELNIANA 6.

איינשרייבען קאָן מען זיך יעדען טאָג פון 6 ביז 7 אָווענד.

DR.

A. Gibiański

Piotrkowska 24, tel. 33-53

Powrócił.

מאָרטין פערטיליגט אַלערליי ווערים.

הגמנסיה העברית „יבנה"

בלודז, ציגלנינה 75.

מתקבלים תלמידים לשנת הלמודים החשות אל כל המחלקות.

להתרשם אפשר מן היום ה׳ 22/8 בלשכת הגמנסיות (רחוב צעגעלניאַ נומ׳ 75) בכל יום מן השעה 1—11 לפני הצהרים.

המנהל.

עס ווערען אָנגענומען שילער צום נייעם שול יאָהר אין אַלע קלאַסען. איינשרייבונגען פון׳ם 22-טען אויגוסט אין דער שול-קאַנצעלאַריע (צעגעלניאַנע 75) יעדען טאָג פון 1—11 פאַרמיטאָג.

דער דירעקטאָר.

פּויז חדר „דרכי נעם" עם גן ילדים.

50 קילינסקי 50.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פעראָרדנונג וועגען דעם שול-צוואַנג, הויבען זיך אָן פון אי״ה דינסטאַג, פרשת ראה, כ״ג אב הבע״ל דאָס איינשרייבען פון די נייע תלמידים און די עקזאַמענס צום נייעם שול-יאָהר תרפ״ו פ״ז (1926/27), וועלכעס פאַנגט זיך אָן ראש אלול הבע״ל טעגליך פון 10—2 און פון 4—6 נאָכמיטאָג. אויך די אַלטע תלמידים מוזען זיך דעקלאַרירען שפּעטסטענס ביז פרייטאָג, פ׳ ראה כ״ו אב הבע״ל. ההנהלה.

בעמערקונג: צום נייעם שול-יאָהר ווערט געעפענט אַ

מתיבתא לתלמוד והוראה,

וואָס וועט ווערען אָנגעפיהרט דורך אַ בעוואוסטען למדן. אין דער מתיבתא ווערען אָנגענומען תלמידים פון 8 ביז 5 זל. וועכענטליך.

אונבעמיטעלטע און זעהר פעהיגע תלמידים ווערען אומזיסט אָנגענומען אין דער מתיבתא

858

Z intencji zaślubin koleżanki mojej panny Reginy Berczerówny z p. Chaimem Elblingem życzy szczęścia i świetnej przyszłości Benjamin Silberberg.

Z okazji zaręczyn koleżanki naszej panny Reginy Rozenmanówny z p. Leonem Szczypakiem życzymy wiele szczęścia i różowej pryszłości. Koledzy 210

B-ćia Frenkiol, Cup i Rozenberg.

זינגערלעך

אַלטען און סאָפּראַנען

קענען זיך מעלדען צום זינגען אויף די ימים נוראים הבע״ל

אין דער אַלטשטעדטישער שוהל וואָלבאָרסקאַ 20

אין קאַנצעלאַריע יעדען טאָג פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג.

211

אויף בעקוועמע בעדינגונגען!

קוכען איווען

(Piecyki i Kuchenki) kaflano-szamatowe różnego wzoru i gatunku

פערקויף פון בוי-אַרטיקלען ווי: צעמענט, קאַלך, גיפּס, דאַך-פאַפּע א. א. — שאַמאַט-ציגעל צו איווען פון פערשידענע גרויסען עמפּפעהלט פירמע

M. ELECHNOWICZ

Pańska 1a (Żeromskiego)

רעעלל! 223 !פערט

א נייע אינדוסטריע-געזעץ.

האנדווערקער-פעראיינען וועלען זיין גלייכבערעכטיגט מיט די צעכען.

וו אַ ר ש א, 19. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דאָס האַנדעלס-מיניסטעריום אַרבייט אויס איצט אַ נייע אינדוסטריע-געזעץ. דער שווערפּונקט פון דעם געזעץ איז נישט די פראַגע פון די צעכען, ווייל די פּראָפעסיאָנעלע האַנדווערקער-פעראיינען וועלען זיין גלייכבערעכטיגט מיט די צעכען אין די פראַגען פון קוואַליפיקאַציעס. אַזוי ווי די צעכען האָבען געפאָדערט, אַז דאָס קוואַליפיקאַציע-רעכט זאָל אויסשליסליך צו זיי געהערען, האָט דאָס האַנדעלס-מיניסטעריום איינגעפיהרט אַ קאָמפּראָמיס, אַז ביי די עקזאַמענס זאָל זיין אָנוועזענד אַ פאָרשטעהער פון האַנדעלס-מיניסטעריום.

דער געזעץ-פּראָיעקט זאָל ערשט זיין ערלעדיגט אין חדש אָקטאָבער.

אנשטאט 4 נאר 3 פראצענט

וועט מען צאהלען פאר פערלעגענע שטייערן.

וו אַ ר ש א, 19. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין צוזאַמענהאַנג מיט די הנחות, וועלכע ס'דאַרף איינפיהרען דאָס פינאַנץ מיניסטעריום, ביים צאָהלען שטראָפען פאַר פערלעגענע חובות, דערוויסען מיר זיך פאָלגענדעס. די שטראָפען וועלען בעטרעפען $2^1/_2$ און 3 פּראָצענט.

נייע כוליגאנישע אנפאלען

אויף יודישע פאסאזשירען אין רומעניען.

ב וּ ק אַ ר ע ש ט, (י.ט.א.) די צייטונג „אַדעווערול" פערעפענטליכט פאָלגענדע דעפּעשע פון 12-טען ה. ח.: די יודען אַלבערט אַבראַמאָוויצי, מאַמי העלער, ליפּע פאָלניק, שמעון שאַרף און אַנדערע יודישע פּאַסאַזשירען זענען נעכטען נאָכמיטאָג, בעת דער צוג, וואָס איז בעגאַנגען צווישען משערנאָוויץ און גראַץ האָט זיך געפינען נאָהענט פון דער סטאַציע אַדיוד, בעפאַלען געוואָרען דורך אַ באַנדע קוזיסטען, וועלכע האָבען זיי מערדערליך געשלאָגען.

די כוליגאַנעס האָבען נאָכהער די יודען אַרויסגעוואָרפען פון צוג אויף דעם פּלאַנט, ווי אויך די בעאַמטע פון דער נאָהענסטער באַהן-סטאַציע אַדיוד האָבען נישט אָנגענומען קיין שום מיטלען צו פערהיטען די כוליגאַנעס.

די קרבנות פון אָנפאַל, פון וועלכע איינינע האָבען בעקומען שווערע וואונדען, האָבען זיך געווענדעט טעלעגראַפיש מיט פּראָטעסטען צום איגערן-מיניסטער און צום קרייז-פּרעפעקט.

אמעריקאנער, וואס בעזוכען זייערע געבורטס-לענדער

קענען דארט גענומען ווערען אין מיליטער-דינסט.

וו אַ ש י נ ג ט אָ ן. (י.ט.אַ.) נאַטוראַליזירטע בירגער פון אַמעריקאַ, ווען זיי פאַהרען קיין איירָאָפּאַ אויף אַ בעזוך אין זייער געבורטס-לאַנד, קענען דאָ־ט צוגעצויגען ווערען צו מיליטער-דינסט, כאָטש זיי זענען בירגער פון די פעראייניגטע שטאַטען.

די דאָזיגע ערקלערונג איז פערעפענטליכט געוואָרען דורך דעם סטייטס-דעפּאַרטאַמענט.

די אַמעריקאַנער רעגירונג קאָן פּראָטעסטירען אין אַזאַ פאַל, אָבער זי קען קיינעם נישט גאַראַנטירען, אַז איהרע פּראָטעסטען וועלען פיהרען דערצו, אַז דער נאַטוראַליזירטער בירגער זאָל בעפרייט ווערען אין זיין געבורטס־לאַנד פון מיליטער-דינסט. אַמווענינגסטענס קען די אַמעריקאַנער רעגירונג אין אַזאַ פאַל העלפען אין יענע לענדער מיט וועלכע אַמעריקאַ האָט נישט קיין נאַטוראַליזאַציע-אָפּמאַך.

גוטע אויסזיכטען פאר'ן פוילישען קוילען-עקספּאָרט.

וו אַ ר ש אָ, 19 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון ווירטשאַפטס-ראַט איז בעטראַכט-געוואָרען די פראַגע וועגען קוילען-עקספּאָרט פון אויבער-שלעזיען. ס'איז גענומען-געוואָרען אין אַכט די מעגליכקייט פון עקספּאָרט אַפילו אין פאַל, ווען דער ענגלישער קוילען-שטרייק זאָל זיך פערענדיגען.

א שרעקליכע אויטא-קאטאסטראפע

2 מענשען דערהרג'עט און 20 פאסאזשירען פערוואונדעט.

פון לענטשיץ מעלדעט מען אונז וועגען אַ שרעקליכען פאַרפאַל, וואָס איז געשעהען אויף דעם שאָסע לענטשיץ-גראַבאָווע.

אַרום 10 אַ זייגער אין אָוונד, ווען דער אויטאָבוס, וועלכער קורסירט אויף דער ליניע לאָדז-לענטשיץ-גראַבאָוו, האָט זיך געפונען 2 קילאָמעטער ווייט פון וראַבאָוו, האָט דער שאָפער בעמערקט אויפ'ן שאָסע 3 קוילען-פוהרען. דער שאָפער האָט פ ן דערווייטענס געגעבען שטאַרקע סיגנאַלען, כדי די פוהרען זאָלען אַוועק אויף די זייט. דעם אויטאָבוס האָט זיך איינגעגעבען צו פערמיידען די צוויי אונטערשטע פוהרען, ווען ער האָט זיך געפונען ביי דער לעצטער פוהר, האָבען די פוהרמאַנעס, דערשרעקענדיג זיך פאַר דעם רויש פון אויטאָבוס, אָפּגעשפּרונגען אין אַ זייט. דאָס האָט געבראַכט צו אַ שרעקליכער קאַטאַסטראָפע.ביידע פוהרמאַנעס זענען אַרונטערגעפאַלען אונטער די שווערע רעדער פון אויטאָבוס, וועלכער איז געוועזען אָנגעפּאַקט מיט פּאַסאַזשירען, און זיי זענען אויפ'ן אָרט דערהרג'עט געוואָרען.

דער שאָפער, וועלכער האָט אין דער לעצטער מינוט געוואָלט ראַטעווען די צוויי פוהרמאַנעס, האָט פליצלונג דעם אויטאָ אויסגעדרעהט אין א זייט. דאָס האָט אָבער נישט געראַטעוועט יענע פון טויט, נאָר דערפאַר שיער נישט זע־ברענגט צו אַ נאָך גרעסערער קאַטאַסטראָפע.

דער אויטאָבוס האָט זיך מיט אַ גרויסען אימפּעט אָנגעשטויסען אין אַ באַרג שטיינער, צוליב וועלכען די פּאַסאַזשירען זענען אַרויסגעפאַלען פון אויטאָבוס, דערביי זענען אַ טייל לייכט פערוואונדעט געוואָרען.

די טראַגיש אומגעקומענע פוהרמאַ עס האָבען זיך אַרויסגעוויזען אַלס פאָטער און זוהן, וועלכע וואוינען אין אַ נאָהנטען דאָרף. די נעמען פון זיי זענען דערווייל נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

די פּאָליציי אין לענטשיץ פיהרט וועגען דעם פאָרפאַל אַ־אויספאָ שונג.

— —

זיידען-מאנופאקטור

בערנארד דאברזשינסקי'ס ערבען

לאדז, פעטריקאווער 10. 828

8-קל. קנאבען-גימנאזיום

מיט רעגירונגס-רעכט

פון ל. שאכ"ז, לאדז, פעטריקאווער 18.

די קאַנצלאַריע נעהמט אָן אנמעלדונגען פון נייע שילער פון 11 ביז 1 נאָכמ

דירעקטאָר: אינזש. א. רוסאק. 908

הנהלות הגמנסיות

של החברה ליסוד בתי ספר תיכונים עברים בלודז

מודיעות, כי על התלמידות והתלמידים, הרוצים להכנס אל אחד מבתי הספר הנ"ל, להרשם בלשכות בתי הספר:

גמנסיה ראשונה לנערים, מניסטרצקה 7א,

גמנסיה שניה לנערים, מניסטרצקה 16, 619

גמנסיה לנערות, פירמוביץ 7.

אל הבקשות צריך לצרף תעודת לידה ותעודת הדבקת אבעבועות.

דאס 8-קלאסיגע מעדכען - גימנאזיום

פון מאריע האכשטיין

וואלטשאנסקא 23, טעל. 14-27

נעהמט אָן נייע שילערינס טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 7 א זייגער נאָכמיטאָג.

דאָס שול-געלד איז אין די קלאַסען A, B, C, I, II און III בעדייטענד בילוגער.

ביים גימנאַזיום איז איין „קינדער-היים" סיסטעם מאָנטעסאָרי. 202

איינשרייבונגען אין די יודישע

פאלקס-שולען

באראכאוו-שולע: 26 ציגעל-גאס 26.

מעדעם-שולע: 17 ציגעל-גאס 17.

ס'זענען נאָך פאַרהאַנען איינצינע פרייע פּלעצער.

איינשרייבען קען מען יעדען טאָג פון 10 ביז 1. 188

Dr. Z. Rakowski

מעד. פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקה

9 קאָנסטאַנטינער 9

טעלעפאָן 27 81

מפעציעלער היים פאַר שטאַמלער.

פערזענליכע: פון 2 ביז 2 און פון 5-7.

נעהמט אויך אָן אין לעשנ־יצע זגערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאָכמ.

Dr. med. J. POLAKOW

ספּעציאַליסט פאַר קינדער-קראַנקהייטען

KONSTANTYNOWSKA 37a Tel. 39-75

צוריקגעקעהרט. 168

נעמט אָן פון 5—6.30 אָוו. אַנדערהיים און פון 2—3

אין לעשניצע אויף גייערס מאַרק פעטריקאָווער 294.

Pierwsza 848

ŁÓDZKA CHEMICZNA FARBIARNIA FUTER

W. SCHÖNMANA

נאַטאַנאַ 8, פראָנט, 2. שטאָק

פאַרבט אַלערליי אַרט פוטער'ס אויף אַלערליי פאַרבען. פרישט אויף (שטריכט) געניצטע: ווידרעס, סקאָנקסען, מאַלפען, נורקעס, סאָבאָלען, פאָקען א.ז.וו. אויף נאַטורעלען קאָליר מיט עלעקטרישען מיטעל, לויט דעם נייעסטען לייפּציגער סיסטעם. ווי אויך פוקסען, שאָפען, אמעריקאַנער אָפּאָסען פאַרבט זיך אויף סקאָנקס-קאָליר. ספּעציעלע אויף סאָבאָלען-קאָליר און פאָקען, ריינינונג פון ווייסע פוטערס. גאַרבירען. צוליב'ן קריזיס זענען פרייזען קליינע!

Lek. Dentysta

Jakób Botwinik

געאַרבעט און דער לאָדזער קראַנקען-קאַסע איבער 4 יאָהר, נעהמט עצט אָן טעגליך, אויסער ש ב ת פון 3 ביז 9 אָוועגד אויף דער

נאוואמיעסקא 26, פראנט 2. שטאק

היילען, פלאָמבירען, צאָהן-ציהען אָהנע שמערצען, קינסליכע ציינער, קאָראָנען און גאָלד-בריקען.

צוגענגליכע פרייזען. 186

פאַר מיטגל. פון קראַנקען-קאַסע און זייערע פאַמיליעס זעהר ביליג.

Dr. J. Kaufman

Cegelniana 57, m. 5. 184

איז צוריקגעקעהרט

און נעהמט אָן פון 9 — 10 און פון 7 — 8 אָוועגד.

Dr. H. Reiterowski

wznowił przyjęcia w Lecz. przy ul. Zach. 27 od 11 — 12 i w domu przy ul. Wólczańskiej 144 od 7 — 8 wiecz. 195

LEKARZ-DENTYSTA

R. HELMAN

26 Cegielniana 26 152

צוריקגעקעהרט.

נעמט אָן פון 10 ביז 1 און פון 3 ביז 7 נאָכמ.

אנאיינהייטליכער וואוינונגס-שטייער.

וו א ר ש א, 19 (טעלעפאָניש) אין משך פון הודש אויגוסט וועט די רעגירונג ארויסלאָזען אַן׳אוקטאַוו, לויט וועלכען עס וועלען אָבגעשאַפט ווערען בלערליי וואוינונגס-שטייערען, ווי למשל, לאָקאַטאָרען, שטאָדט און מלוכה-שטייערען פון לאָקאַלען און עס וועט דע פאַר איינגעפיהרט ווערען אַן׳איינהייטליכער וואוינונגס-שטייער.

דעם דאָזיגען איינהייטליכען וואוינונגס שטייער וועט מען מיזען צאָהלען פון אַלע לאָקאַלען מיט אַן׳אויסנאַהם פון געבעט-הייזער, פאַבריקען, לאָקאַלען, וואָס זענען פערנומען מיט מלוכה׳שע און שטאָדטישע אַמטען, שולען, וויסנשאַפטליכע און וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס. וואוינונגען אין נייע הייזער, וואָס זענען אויף 10 יאַהר בעפרייט געוואָרען פון שטייערן; וואוינונגען פון דיפּלאָמאַטען, פוסטע לאָקאַלען, וואוינונגען, וואָס בעשטעהען פון 1 אָדער 2 צימער, וואָס ווערען בעוואוינט דורך אַרבייטסלאָזע און צום סוף וואוינונגען פון סטרוזשעס.

דעם איינהייטליכען וואוינונגס-שטייער וועט פעסטשטעלען דער מאַגיסטראַט און וועט בעטרעפען 8 פראָצענט פונ׳ם דירה-געלד פון 1914. אַ העלפט פון דאָזיגען וואוינונגס-שטייער וועט דער מאַגיסטראַט איבערלאָזען פאַר זיך, 2 פראָצ. וועט זיהען אוים׳ן בוי-פאָנד פאַר די שטערט און 2 פראָצ. פאַר פאָנד אויף די מיליטער-קוואַטירונגען.

דעם דאָזיגען וואוינונגס-שטייער וועט מען מיזען צאָהלען פונ׳ם 1-טען אויגוסט אָן און ער וועט אויסגעמאַהנט ווערען פאַר אַ קווארטעל פאָראויס אין אָנהויב אויגוסט, נאָוועמבער, פעברואר און א. וו. די ביז איצטיגע שטייערן פאַר די לאָקאַלען האָבען איבערגעשטיגען 8 פראָצענט, ווייל דער שטאָטישער שטייער האָט אויסגעמאַכט ביז 5 פראָצענט. אויפ׳ן בוי-פאָנד איז געגאַנגען 6 פראָצענט און אויפ׳ן פאָנד פון מיליטערישע קוואַטירונגען 4 פראָצענט צוזאַמען אַלאַ ביז 15 פראָצענט.

שרפה אין משוגעים שפיטאל אין דרעווניצע.

וו א ר ש א, 19 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) היינט 10 א זייגער פריה איז אויסגעבראָכען א שרפה אין שפיטאָל פאַר גייסטיג קראַנקע אין דרעווניצע.

דאָס פייער איז אויסגעבראָכען אין דער פוך קין שפיטאָל. די קראַנקע פון די בעדראָהטע בנינים זענען גלייך בעזייטיגט געוואָרען קיין מענשליכע קרבנות זענען נישט פאַרהאַן.

דער בירגער-קריג אין מעקסיקא.

וו י ע ן, 19 (פאַט) „נייע ווינער טאַגעבלאַט" מעלדעט פון רוים: אין די קרייזען פון וואַטיקאַן שמועסט מען, אז די ידיעות וואָס קומען אָן פון מעקסיקאָ האָבען אויפ׳ן פּויבסט געמאַכט א גרויסען איינדרוק.

דער פויבסט האָט זיך אויסגעדריקט אין א געשפרעך, אז דאָס וואָס ס׳קומט פאָר איצט אין מעקסיקא קען געשעהען אויך אין אנדערע לענדער.

געעפענט דער צוזאַמענפאָהר פון די רעכטע „פּועלי ציון".

וו א ר ש א, 19. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) היינט 8 אַ זייגער אין אָוועגד האָט זיך געעפענט דער 2. צוזאַמענפאָהר פון די רעכטע פּועלי-ציון (פעראייניגט מיט צ. ס) דער צוזאַמענפאָהר קומט פאָר אין זאַל אויף נאַוויניאַרסקי 14. עס זענען געקומען 126 דעלעגאַטען פון 86 שטעדט. אין נאָמען פון צענטראַל-קאָמיטעט עפענט דעם צוזאַמענפאָהר ה׳ יונה גריגפעלד, א לענגערע און בעגייסטערטע בעגריסונג האַלט אין נאָמען פון וועלט-פערבאנד ה׳ בערל לאָקער, אין נאָמען פון די גאַליציאַנער פּועלי-ציון בעגריסט ה׳ טוגיס, וועלכער טיילט מיט, אַז דער 8-טער צוזאַמענפאָהר פון די רעכטע פּועלי ציון אין מזרח-גאַליציען האָט בעשלאָסען טריי צו בלייבען דעם רעכטען פערבאנד.

דאָן נעהמט אַ וואָרט צו א בעגריסונג אין נאָמען פון „החלוץ" ה׳ באָגדאנסקי. ער רעדט העברעאיש. עס ענטשטעהט א גרויסער סקאַנדאַל, וועלכען דער פאָרזיצענדער קען בשום אופן נישט איינשטעלען. ביז שפעט אין אָוונגד האָט זיך דער סקאַנדאַל נאָך נישט איינגעשטילט.

סאָוויעטען פראָטעסטירען

נעגען פראַנצויזיש רומענישען אָפּמאַך.

פ א ר י ז, 19 (פאַט) „טשיקאַגאָ-טריבון" מעלדעט, אז ליטווינאָוו האָט בעפולמעכטיגט דעם סאָוויעטישען אמבאַסאַדאָר אין פראַנקרייך ראַקאָווסקי צו פּראָטעסטירען נעגען דעם פראַנצויזיש-רומענישען אָפּמאַך.

א דענקמאָל פאַר יודישע מלחמה-העלדען אין סערביען.

ב ע ל ג ר א ד. (י.ט.א.) אין סעפטעמבער מאָנאַט ה. י. וועט אויף דעם ספרדישען בית-עולם אין בעלגראַד אויפגעשטעלט ווערען אַ גרויסאַרטיגער דענקמאָל לכבוד די יודישע סאָלדאַטען וואָס זענען געפאַלען אין די רייהען פון דער סערבישער אַרמעע אין דער צייט פון וועלט-קריג, בעת דער ענטהלונג פון דענקמאָל וועט אַנוועזענד זיין דער קעניג און די מיטגלידער פון דער סערבישער רעגירונג.

פראָצעס וועגען די אונרוהען אין וולאָצלאַוועק.

דעם 16 ד. ח. האָט זיך אָנגעהויבען דער פראָצעס נעגען די פע זאַנען, וועלכע זענען בעשולדיגט געווען אין אַרויסרופען די בלוטיגע אונרוהען אין וולאָצ-

ל וועג, וואָס זענען פאָרגעקומען דעם 17 מעי ה. י.

שהערגעכטען איז פערעפענטליכט געוואָרען דער אורטייל, לויט וועלכען 2 פערזאָן זענען פערמשפט געוואָרען אויף 5 חדשים טורמע. 5 פערזאָן צו 4 חדשים די איבריגע צו 3 חדשים, 6 וואָכען און 4 וואָכען טורמע. איינער פון די בעשולדיגטע איז געוואָרען פרייגעשפראָכען. אלע בעשולדיגטע אין פעררעכנט געוואָרען די צייט, וואָס זיי זענען שוין אָפּגעזעסען אין טורמע.

ציהונג פון דער מלוכה-לאָטעריע.

5 טע קל. 8-טער טאָג.

25,000 זל.: 32024.

3000 זל.: 5425, 32354, 38850, 42031.

2000 זל.: 56378.

1000 זל.: 10118, 16025, 20652, 24089, 24182, 63520.

600 זל.: 4386, 5643, 13023, 18768, 27558, 32437, 35377, 37687, 37923, 38563, 41615, 50554.

500 זל.: 2853, 3932, 5211, 7306, 8245, 16117, 19225, 21030, 24412, 30928, 33659, 38752, 43971, 46585, 53763, 60079, 65691.

ווער ווייסט?

דינסטאָג נאָכמיטאָג איז פון דער וואוינונג אויף נאָוואָמיעסקא 6 אַוועקגעגאַנגען די פרוי פעסע ריינשטיין, 20 יאָהר אַלט, וועלענדיג פאָהרען קיין קאַלי אויף זומער-וואוינונג. איצט ווייזט זיך אַרויס, אַז די פרוי איז דאָרט נישטאָ און מען ווייסט נישט וואו זי איז אַהינגעקומען. ווער ס׳ווייסט עפעס וועגען דער פרוי, ווערט געבעטען צו וויסען צו געבען צו ריינשטיין (נאָוואָמיעסקא 6).

דער קאָמיטעט פון דער באַלוטער-שוהל
27 זגערזשער 27
מאַכט בעקאַנט, אַז פון זונטאַג י״ב אלול 22/8 הויבט זיך אָן דאָס
פערדינגען פון די פלעצער אויף די קומענדע — ימים-נוראים —
אַלע חזקות זענען אונגילטיג און די פלעצער מוזען אויפסניי געדונגען ווערען, גלייכצייטיג ווערט אויפמערקזאם געמאַכט, אַז ווער עס בעזיצט אייגענע שטעט, ווי באַלד ער וועט נישט קומען אין משך פון דער וואָך בענעמען די קנינים ווערען די דערמאָנט ערקלעהרט פאַר אונגילטיג און די שטעט וועלען פערקויפט ווערען.
226

דער וואַרשאַוער זאַל איז צו פערמיטען און איז אויך געאייגנעט אויף בית התפלה אויף די ימים נוראים צו דינגען ביים ווירט
189
פּאָלודניאָווא 36.

די לייטונג פון „בית אברהם" עם גן-ילדים
לאָדז, אנדראַהאַ 10
טיילט מיט, אַז דאָס איינשרייבען נייע תלמידים אויפ׳ן שול-יאָהר תרפ״ו—פ״ז (1926/27) אין אַלע מחלקות דויערן ווייטער, די בחינות (עקזאַמענס) האָבען זיך אָנגעהויבען ר״ח אלול (דעם 10. אויגוסט).
עס ווערט ערעפענט א העברעע קלאַס. אויך די עלטערן פון די אַלטע תלמידים מוזען זיך אויפסניי דעקלאַרירען.
המנהל אברהם שראָבאָוויטש (אַנדראַוואַ 10.
בעמערקונג: אין גן-ילדים ווערען אָנגענומען תלמידים פון 5 יאָהר אָן.
947

8 קל. מעדכען-גימנאַזיום מיט רעגירונגס-רעכט פון
E. Jaszuńska - Zeligmanowa
Południowa 18.
איינשרייבונגען פון נייע שילערינס נעהמט אָן די קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום טעגליך פון 10—12 פאַרמיטאָג און פון 5—7 נאָכמיטאָג. דאָס שול-געלד איז רעדוצירט. די עקזאַמענס פאַנגען אָן דעם 2 סעפּטעמבער. אין די A און B קלאַס ווערען אויך אָנגענומען יונגלעך. ביים גימנאַזיום — א מוסטערהאַפטע פרעבעל-שולע.
216

PROSZEK OD BÓLU GŁOWY
DLA DOROSŁYCH
„KOWALSKINA"
LABOR. CHEM.-FARMAC.
„AP. KOWALSKI"
WARSZAWA - MIODOWA 5

Najsilnieisze bóle głowej usuwa.

Warszawska Fabryka Kapeluszy
W. Czarny
38 PIOTRKOWSKA 38
בענוצט אויף לאַגער פילץ-הוטען, וואַרקען פאַר מאָדיסטקעס און נעהמט אויך אָן הוטען צו פאַסאָנירען
צו קאַנקורענץ-פרייזען!

8-קלאַסיגע רעליגיעזע גימנאַזיע „בית אלפנא"
60 צעגעלניאַנא 60
איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען טעגליך פון 10 ביז 1. ספּעציעלע אָפּטיילונג פאַר קינדער פון 5 ביז 7 יאָהר. די עקזאַמענס הויבען זיך אָן דעם 29. אויגוסט, י״ט אלול. א׳ נצבים וילך.
166
דירעקטאָר: ד״ר ה. פינקעלקרויט.

Dr. med. I. BETTE
ספּעציאַליסט פאַר אינערליכע און קינדער-קראַנק.
Piotrkowska 6, tel. 44·95
נעהמט אָן פון 8–11 פריה און פון 4 6 נאָכמ.

8-טונג! יהי אור! 8-טונג!
ווער עס וויל האָבען א ליכטיג לעבען זאָל קומען צו דער בעוואוסטער פירמע
מ. זענדעל, לאָדז,
פלאַץ-וואָלנאָשטשי 9 (פראָנט געוועלב)
דאָרט בעקומט יהר אַלערליי עלעקטראָטעכנישע אַרטיקלען ווי אויך זעמפליכע עלעקטרישע לעמפלעך פון דער בעסטער מאַרקע. כ׳נעמ אויך אָן אַלערליי עלעקטרישע אַנלאַגען, קאָנצעסיאָנירט דורך דער עלעקטראָווניע.
מיט אכטונג
מ. זענדער, פרייהייטס-פלאַץ 9.

7 קלאַסיגע פריוואַט-שולע
עם גן ילדים
פון ש. שולדענרייך,
פּאָלודניאָווא 29.
שילער אָנמעלדונגען טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 6 אָוונער.
192

וואַנד-טריבערינס
ווערען פון זאָפאָרט נעזוכט ביי
וואַרשאַווסקי,
נדראָנסקא 23
207

עס ווערט געזוכט אויבערלאַך און האַנדניי ער׳ם
צו סוויטערס זאָפאָרט צו מעלדען
26 נאַוואָמיעסקא 26
ביי מעשבערג.
224

שוואַרץ געלד!
אַלטע בינדעס, קראַוואַטען ווערען איבערגעמאַכט אויף שלייפלעך און קראַוואַטען ביי העשקאָוויטש
ח א ״ב אָרטקאַ 31.

עלעקטראָטעכנישע סקלאַדען
„ELEKTROPOL"
A. Szczekacz, ul. Zawadzka Nr. 16 a,
עמפּפעהלט אַלערליי אינסטאַלאַציע-מאַטעריאַלען
צו ביליגסטע פרייזען.
בעמ.: פאַר מאָנטערען ספּעציעלער ראַבאַט.
217

וויכטיג נייעס!
צוליב׳ן פאַלען פון דאָלאַר, האָב איך פערקלענערט די פרייזען אויף אַלע אַרטיקלען, ווי: פּידער, טואַלעט-זייפען, קעלנישע וואַסער, פּאַרפומען, ווי אויך אויף אַלע קאָסמעטישע אַרטיקלען. בעזוכט מיין געשעפט און די גענוי אויסגעשטעלטע פרייזען פון מיין שויפענסטער איז אַהן קויף צו זען.
רעיעלע! ביליגער, ווי איבעראַל!
מיט אכטונג י. דרוקער, זאַוואַדזקא 11.

באַרטעל העלפט נישט.

עפּעס וועגען זונטאָג-רוה.

פון ב. זינגער.

ווערמען איז נישט בעקאַנט די סטענעס, וואָס די פּוילישע געזעצגעבונג האָט אויסגעפּעטערט פאַר דער יודישער בעוועלשאַפט, ווער קען נישט דאָס בילד, וואָס ווערט פאַרגעשטעלט יעדען זונטאָג אויף יודישע גאַסען פון לאָדז, וואַרשע, ווילנאַ, גראָדנאַ, ביאַליסטאָק, פון שטעדט און שטעדטליך. עס שפּאַצירט איבער די גאַסען מעשה יעגער, דער פּשאַדאָוואָניק, קוקט פעדרעכטיג אויף יעדען שלעכט-צוגעשפּאַרטען געשעפט און רופט אַרויס אַ פּאַניק אין די אַלע געוועלבלעך, וואָס פערקויפען געהיים אום זונטאָג דריי פלעצ'עלעך, זעקס שטיקלעך הערינג און אַ האַלב פונט זאַלץ. אויסשפּירערס טראָגען צו די טרויעריגע בשורה אז „ער געהט" — אַ טראָסק מיט די זשאַלוזיעס, אַ געוואַלד איבער די הויפען און אַ ידיעה: געכאַפּט משה'ן ביי פערקויפען צוויי אייער. עס געהט אַ פּראָטאָקאָל וועגען חלול זונטאָג און דער פערברעכער ווערט מאַקי בעשטראָפט פאַר דער חוצפּה פון פייערען שבת.

יאָהרען לאַנג ווערט אָפּגעראַטעט די דאָזיגע צערעמאָניע אויף די יודישע גאַסען, ווען מען זאָל נישט מורא האָבען פאַר דער צענזור, וואָלט מען אַפילו געקענט דערצעהלען וויפיל פרנסה קומט צו דער פּאָליציי פאַר איבעררייסען דעם פייערדיגען זונטאָג און פאַר'ן שווערען אַרבייטען אום חגאות, כדי צו געפינען די פערברעכער.

דעם אמת זאָגענדיג וואָלט מען אפשר בעדאַרפט מאַכען אַ שווייג וועגען דעם, ווערט בעסער איז, אַז דער בעאַמטער ווערט רייכער, ווען דאָס געזעץ איז צו הארט. אָבער איצט, ווען די רעגירונג אַליין איז שוין געקומען צום בעשלוס, אַז דאָס געזעץ וועגען זונטאָג-רוה פאָדערט קאָרעקטיוועס, איז פּשוט אַ מצוה אויפצודעקען די וואונד, וועלכע האָט געבלוטיגט און מוטשעט ביז היינטיגען טאָג דעם יודישען אָרגאַניזם. יאָרען לאַנג דויערט עס, אָבער מיר האָבען זיך נאָך דערצו נישט צוגעוואוינט. ביי יעדער געלעגענהייט, צו יעדע רעגירונגס-ערקלערונג, צו יעדע עקספּאָזע פון אַ פּרעמיער, פלעגט אַרויסגעהן אויף די טריבונע דער יודישער פאַרשטעהער פון דער פראָמאַגען — „דעליקאַט געזאָגט" — די צולה פון זונטאָג און שטיל אין די קולוארען אויפ'ן אויער האָט אַזאַ פּרעמיער זיך מודה געווען, אַז דאָס איז איינע פון די בלוטיגע עוולות, וועלכע שטערען דער פּויליש-יודישער פערשטענדיגונג, אָבער דאָרט אויף דער טריבונע האָט ער געשוויגען. עס האָט געפעהלט ציוויל-מוט, עס איז געווען אַ פחד פאַר דעם אַנטיסעמיטיזם פון די ענדעקעס און פאַר דער דאָגמאַטישער פּרינציפּיעליעט פון פּ. פּ. ס. ווי וואָסער אויף אַ שטיין האָבען געווירגען די דאָזיגע ווערטער אין בעוואוסטזיין פון די פּוילישע פּאָליטיקער.

אַ שטיקעל ווענדונג האָט אַרויסגעוויזען אַפילו סטאַניסלאַוו גראַבסקי אין דער דאָזיגער פראַגע, רחמנות-געפיל האָט אַרויסגעוויזען אַפילו אַנדזשעי מאַראַשעווסקי פון פּ. פּ. ס. עס האָט בעפעהלט בלויז ווייטער די דרייסטקייט פון זאָגען, פון ערקלעהרען דאָס אָפען פון דער טריבונע.

ווייטער האָבען מיר געמיינט וועט שוין געהן ווי געשמירט. און אַז עס איז שוין געקומען די רעגירונג פון מאָראַלישע רעוואָלוציע, וואָס האָט קאָקעטירט און פּאַראַדירט מיט ציווילע דרייסטקייט און האָט געהאַט דעם מוט צו זאָגען נייע ווערטער דער יודישער בעפעלקערונג, האָבען מיר שוין געמיינט, אַז מיר גייען שוין אויף אַ דרך. לאָזט זיך אָבער אויס, אַז פון „זאָגען ביז צו טראָגען" איז ווי פון הימעל ביז צו דער ערד, אַז די רעגירונג איז, ווי די פּאָליאַקען זאָגען „מאָצנע וו'פּיסקו" (ס'איז איהר נישט שווער די פּיסק מלאכה) און ווער עס צווייפעלט, זאָל טאַקע אַריינקוקען אין דעם דעקרעט, וואָס לעגט פאַר דאָס אַרבייטס-מיניסטעריום אין דער פראַגע פון זונטאָג.

ווען מען האָט זיך שוין אָנגעשטרענגט, האָט מען בעוויזען אַ כח, ערלויבען די שפּייז-געוועלבלעך צו האַלטען אָפען זייערע קרעמלעך פון 7 אין דער פ"יה ביז 10 אין דער פריה. אַ דאַנק גאָט דערפאַר, וואָס מען איז נישט איינגעפאַלען אויף דעם שכל פון 2 ביינאַכט ביז'ן 5 פאַרטאָג. איינס אָבער איז שוין קלאָהר געוואָרען, אַז די גאַנצע פראַגע פון זונטאָג-רוה איז דערפיהרט געוואָרען צו אַ שפּייז-געוועלבעל, צו אַ יאַטקע און — יודען לאַכט נישט עס איז נאָך נישט אַזוי פריילעך — צו בלומען-געשעפטען. און דאָס אַלעס צוזאַמען האָט מען נאָך אויך מורא געהאַט אַרויסצוגעבען אַלס אַ דעקרעט, ניין, מען דאַרף זיך שטאַרק בעקלערען און פרעגען ביים „ראַזוואַי", זוכען אַנ'עצה ביי דער „ראַדע פראַוונישטשע" און דערנאָך, אַז דער אויבערשטער וועט העלפען, און דאָס האַנדעלס-מיניסטעריום וועט אויך מסכים זיין וועט דאָס רעגירונגס-טרייע יודישע קאָלאָ האָבען אַ מעגליכקייט צו קויפען אַ קראַנץ אום זונטאָג אין אַ יודישען בלומען-געשעפט און צושיקען איהם דעם פּ עמיער אַלס אַ דאַנק פאַר פערווירקליכען די נחמו-ווערטע" בנוגע יודען.

און איצט, ווען דעפּוטאַט גרינבוים צוזאַמען מיט אַנדערע יודישע דעפּוטאַטען פון באַרטעל'ס גלויבען ווילען פאָהרען אויפ'ן קאָנגרעס פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, קען פאַר זיי קומען די גליקליכע מעגליכקייט, דערצעהלען דער וועלט ווי גוט עס ווערט אונז אין פּוילען, מען ערלויבט אונז צו האַלטען אונזערע בלומען-געשעפטען אָפען אום זונטאָג פון 7 ביז 10 אין דער פריה. עס פרעגט זיך אָבער צו אויך געשעפטען, וואָס האַנדלען מיט דערנער ווילען אונטערהאַלטען אונטער דעם דאָזיגען דעקרעט.

איבעריגענס האָבען מיר אַנ'עצה. העלפט נישט באַרטעל, — זאָל ווייטער העלפען דער פּשאַדאָוואָניק.

אויסרייסעז מיט'ז וואָרצעל!

פון דעפּ. דר. אבּ־הם אינזלער.

אין דאַשינסקי'ס מעמואַרען געפינען מיר אינטערעסאַנטע זכרונות פון די צייטען פון אַנטי-יודישע עקסצעסען אין מערב-גאַליציען, וועלכע זענען פאָרגעקומען צוליב דער אַגיטאַציע פון גלח סטאָיאַלאָווסקי. אַ יודישע דעלעגאַציע, וועלכע איז געווען בעאונרוהיגט דורך די געשעהענישען, האָט זיך געווענדעט צו דער מאַכט און בעקומען אַ פערזיכערונג, אַז אַלץ איז צוגעגרייט.

— איך האָפּ נישט פאַר די ערשטע פינף מינוט — האָט ערקלעהרט דער דעלעגאַציע דער פערטרעטער פון דער פּאָליטישער מאַכט - אָבער שוין אין דער זעקסטער מינוט וועט מיליטער שטעהען אויף דער גאַס און די רוה וועט זיין געזיכערט.

די דעלעגאַציע האָט נאַטירליך געדאַנקט פאַר דער גאַראַנטיע, אַז אין דער זעקסטער מינוט וועט הערשען רוה און בעהויפּטעט גאַנץ ריכטיג, אַז נאָך 5 מינוט קען די דאָזיגע גאַראַנטיע שוין זיין... אומנוטיג.

די דאָזיגע פערשפּעטיגטע פאַרזיכטיגקייט, וועלכע איז כאַראַקטעריסטיש פאַר'ן ביוראָקראַטישען גייסט, האָט ביי אונז נישט אויפגעהערט צו זיין אַקטועל. דאָס בעווייזט אונז דער טרויריגער און לכל הפחות געהיימנישפולער טויט פון וועקלער און דער לעמבערגער פּאָליציי. דער טראַגישער פאַל האָט אויפגערודערט די עפענטליכע מיינונג.

נישט אַריינגעהענדיג אין די פּרטים פון דעם פאַל, פרעגען מיר: פאַר וואָס איז עס אַזוי?

אין דער פראַגע און אין דער תשובה אויף איהר ליגט דער תוך פון דעם פּראָבלעם, וועלכער איז מעהר ערנסט פון איין כרוריגען אינצידענט און זיין טראַגישען סוף.

אומזיסט אין דער וועלט קומען פאַר פאַלען, וואָס פערברעכער, וועלכע ווערען געכאַפּט ביי דער האַנד, ואַלען זיין בעדראָהט דורך אַ זעלבסט-געריכט פון המון, אַזעלכע פאַלען פון סטיכישען רעאַגירען מצד דעם קרימינאַלען המון דאַרפען ווערען פעראורטיילט, אָבער זיי זענען אָפּט פערשטענדליך. אין ערגיץ אָבער אויף דער וועלט איז אונמעגליך אַ סכנה פאַר'ן לעבען ביי אַ פערהאַלטענעם דורך די מאַכט-אָרגאַנען. פון דעם מאָמענט אַן שטעהט ער צו פערפיגונג דעם געריכט, וועלכעס ענטשיידעט פריי און בהסכם מיט'ן געזעץ איבער שולד, אָדער אומשולד. די פונקציע פון דער פּאָליציי בעגרענעצט זיך אויף דעם פערהאַלטען פון דער פערדעכטיגטער פערזאָן וואָס דאַרף ווערען איבערגעגעבען דעם געריכט.

אַזוי איז עס אויף דער גאַנצער וועלט... אַנדערש אָבער ליידער ביי אונז.

די סיים-קאָמיסיע אויסצופאָ"שען די פערהעלטנישען אין די תפיסות און אויף דער פּאָליציי האָט פעסטגעשטעלט, אַז אין די געריכט-תפיסות קומען אַפילו פאַר פאַלען פון שלאָגען אַרעסטירטע, אָבער די פאַלען זענען פּראַאיינצעלט. דאַגעגען אויף דער פּאָליציי בעדינט מען זיך מיט'ן שלאָגען אַלס אַ סיסטעם.

די רעזולטאַטען פון די אַמטליכע אויספאָרשונגען און די פאָרשלאָגען זענען בעקאַנט. די כיענאַ-פּיאַסטישע מעהרהייט האָט עס געהאַלטען פאַר אַ פּאַטריאָטישען חוב אָבצולייקענען דעם אמת, וועלכער וואַרפט זיך אין די אויגען. די רעזולטאַטען האָבען ליידער נישט געלאָזט אויף זיך לאַנג וואַרטען. ד. שטראָפלאָזיגקייט פאַר די מיסבּרויכען ווירקט עפּידעמיש. די מיסבּרויכען פערשפּרייטען זיך ווי אַ מגפה, וועלכע פערפּעסטעט דאָס עפענטליכע לעבען.

אפשר וועט דער לעצטער טראַגישער פאַל אויפרעקען די פערהעלטנישען אויף דער פּאָליציי און אפשר וועט לכל הפחות דער אַלגעמיינער בעגריף איבער די דאָזיגע פערהעלטנישען דערפיהרען דערצו, אַז ענדליך וועלען די מאָסגעביגע פאַקטאָרען זיך נעהמען ערנסט צו בעטראַכטען די פערהעלטנישען, גרינדליך רעווידירען דעם מקור פון דעם שלעכטען און אָהן ריקזיכט פערניכטען די מיאוס'ע באַצילען, וועלכע פרעסען אויף דעם אָרגאַניזם פון דער זיכערקייטס-מאַכט?

די פעלקער-ליגע און ארץ-ישראל.

דער ראַפּאָרט פון דער שטענדיגער מאַנדאַט-קאָמיסיע *)

קאָרעספּאָנדענץ פון גענף צום „נייעם פאָלקסבלאַט".

דער ווייטערדיגער טייל פון ראַפּאָרט, וואָס די שטענדיגע מאַנדאַט-קאָמיסיע האָט אויסגעאַרבייט פאַר'ן פלענום פון פעלקער-בונד, בעשעפטיגט זיך מיט'ן מעמאָראַנדום פון דער „אגודת ישראל".

אינ'ם ראַפּאָרט ווערט געזאָגט:

דער מאַנדאַט-קאָמיסיע איז אונמעגליך זיך אַרויסצוזאָגען צו די אָנקלאַגעס פון ועד-העיר האשכנזי און פון דער אגודת-ישראל כל-זמן די תקנות פון די יודישע קהלות זענען נאָך נישט פערעפענטליכט און צוגעשטעלט געוואָרען דער מאַנדאַט-קאָמיסיע. די קאָמיסיע ווייסט נאָך נישט, וואָס פאַר אַ מאַכט עס וועלען האָבען די פערשידענע קהלות און וויפיל זיי וועלען האָבען דאָס רעכט אַרויסצוגעבען איינעגע געזעצען, אָדער צו זיי וועלען בכלל האָבען אַזאַ רעכט.

די קליינע אשכנזישע קהלה פּראָטעסטירט בלויז געגען דעם פאַקט, וואָס עס ווערט געשאַפען אַנ'אָרגאַניזאַציע, אין וועלכער פרויען וועלען האָבען וואַהלרעכט, און וועלכע וועט האָבען דאָס רעכט אַרויסצוגעבען פערפליכטענדע פאַרשריפטען, אָהן דער הכמה פון דער אַשכנזישער סעקטע?

עס איז דער חוב פון דער מאַנדאַט-מאַכט און פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע צו געבען אַלע איינוואוינער פון ארץ-ישראל די פולשטענדיגע פרייהייט פון געוויסען און פון יעדער אַרט גאָטעסדינסט. אויב דאָס איז נישט אַ סכנה פאַר דער עפענטליכער רוה און איז נישט געגען דער מאָראַל.

אין די ענינים פון פאַמיליען-געזעצען, למשל, הערשען גרויסע חלוקי-דעות צווישען די שטרענג-אָרטאָדאָקסישע יודען און די פּראָגרעסיווע עלעמענטען. אויב די קהלות וועלען האָבען דאָס רעכט אַרויסצוגעבען געזעצען אין דאָזיגען געביט, דאַרף דער שטרענג-אָרטאָדאָקסישער טייל יודען בעקומען מינדעסטענס אַזוי פיל פרייהייט אַליין צו רעגולירען זיין אינערליך לעבען, ווי דאָס איז אין ענגלאַנד.

ביי די גאַנץ בעזונדערע אומשטענדען, וואָס עס הערשען אין ארץ-ישראל, קאָן זיך אַרויסווייזען פאַר נויטיג אָנצונעמען אַזעלכע אונגעוועהנליכע און פּיללייכט געפעהרליכע מיטלען, ווי דאָס שאַפען רעליגיעזע מלוכות אין דער מלוכה. דאָס דאָזיגע פּראָבלעם איז אַנ'אונגעהויער שווערע סיי בנוגע די יודישע געמיינשאַפטען, ווי די נישט-יודישע, וועלכע זענען נאָך מעהר ווי די יודען צעשפּליטערט אויף פערשידענע סעקטען.

די מאַנדאַט-קאָמיסיע נעמט צו קענטניש דעם מעמאָראַנדום פון דער אגודת-ישראל און די ערקלערונגען פון דער מאַנדאַט-מאַכט, און וועט זיך נאָך אומקערען צו דער דאָזיגער פראַגע, ווען דער קהלות-סטאַטוט וועט אריינטרעטען אין קראַפט און וועט פאָרגעלעגט ווערען דער מאַנדאַט-קאָמיסיע.

דער ראַפּאָרט בעטראַכט דאַן דעם מעמאָראַנדום פון דער ציוניסטישער וועלט-אָרגאַניזאַציע.

די מאַנדאַט-קאָמיסיע שטעלט פעסט, אַז נאָכדעם, ווי די קאָמיסיע האָט גענומען צו קענטניש דעם בריף פון 3. מאַי 1926, ווי אויך דעם ביינעלענטען מעמאָראַנדום פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און די ערקלערונגען פון דער מאַנדאַט-מאַכט, איז די קאָמיסיע געקומען צו דער איבערציינגונג, אַז די ערקלערונגען פון דער מאַנדאַט-מאַכט זענען צופרידענשטעלענדע.

דער מעמאָראַנדום פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע — ווערט ווייטער געזאָגט אינ'ם ראַפּאָרט — גיט אַ אינטערעסאַנטען בעריכט דערפון, וואָס די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע, אַלס די יודישע אַגענץ, האָט אויפגעטוהן אין ארץ-ישראל אין בעריכטס-יאָהר 1925/26 פאַר דער ענטוויקלונג פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים. דער מעמאָראַנדום טראָגט אַ ריין דאָקומענטאַרישען כאַראַקטער און פאָדערט נישט קיין שום קאָמענטאַרען.

אין בריף, וואָס איז ביינעלעגט געוואָרען צום מעמאָראַנדום, געפינען זיך אָבער 4 אָנקלאַגעס, וועלכע בעציהען זיך צו די פראַגען פון לאַנד-פערמיטלונג, ערציהונגס-וועזען, דער פאַרפאַל ביים כותל-מערבי און דער גרינדונג פון ג'עניק-קאַרפּוס.

בנוגע דער צוטיילונג פון מלוכה-און וויסטען-באָדען פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע — בעמערקט די מאַנדאַט-מאַכט — אַז די רעגירונג האָט פאַר אַ קורצער צייט צוריק אָנגעבאָטען דעם ציוניסטישען עקזעקוטיוו אַ שטח באָדען אין געגענד פון בית-שאַן. דער אָנבאָט איז אָבער אָפּגעוואָרפען געוואָרען, ווייל דער באָדען זאָל נישט זיין גאייגנעט פאַר דעם צוועק, וואָס קומט אין בעטראַכט. די מאַנדאַט-מאַכט ערקלעהרט, אַז עס וועט איהר אונמעגליך זיין פעסטצושטעלען, וועלכע שטחים מלוכה-באָדען מען וועט קענען אָפּגעבען פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע. כל זמן די פערטיילונג פון מלוכה-באָדען פאַר דער איינגעבוירענער בעפעלקערונג, וועלכע פאָדערט באָדען, וועט נישט זיין פאַרענדיגט. די דאָזיגע ערקלעהרונג פון דער מאַנדאַט-מאַכט איז אַ בענוגענדע.

די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע פאָדערט פאַר זיך פאָרצוג און פּריאָריטעטס-רעכט ביים קויפען באָדען, וואָס האָט פריהער געהערט צו דער מלוכה און וועלכען די איצטיגע באָדען-אייגענטימער וועלען פערקויפען. די מאַנדאַט-מאַכט האָט וועגען דעם געגעבען אויספיהרליכע ערקלערונגען, פאַר וואָס די רעגירונג האַלט זיך אָפּ נאָכצוגעבען די דאָזיגע פאָדערונג. די ערקלערונג פון דער מאַנדאַט-מאַכט בעלייכט גענוג דעם דאָזיגען ענין.

בנוגע די אָנקלאַגע מכח דער קליינער רעגירונגס-סובווענץ פאַר די יודישע שולען. אַ סובווענץ, וואָס ענטשפּרעכט גישט דער צאָהל פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאַנד. האָט שוין די מאַנדאַט-קאָמיסיע גענומען אַ שטעלונג צו דער דאָזיגער פראַגע אויף איהר זיבעטער סעסיע. די מאַנדאַט-מאַכט האָט איצט אויך מודיע-געווען, אַז די רעגירונגס-שטיצע פאַר די יודישע שולען וועט אין לויפענדען יאָהר בעדייטענד פערגרעסערט ווערען. די קאָמיסיע האַלט עס פאַר געוואונשען, אַז די מאַנדאַט-מאַכט זאָל אין איהר נאָהנטסטען בעריכט מיטטיילען דעם רעזולטאַט פון איהר הבטחה בנוגע דעם דאָזיגען ענין.

וואָס שייך דעם פאַרפאַל ביים כותל-מערבי, איז די מאַנדאַט-מאַכט מסכים מיט דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, אַז די דאָזיגע פראַגע קאָן געלעזט ווערען נאָר דורך אַ פערשטענדיגונג. די קאָמיסיע דריקט אויס די האָפנונג, אַז אַזאַ פערשטענדיגונג זאָל וואָס גיכער צושטאַנדקומען.

די מאַנדאַט-מאַכט גיט אַנ'ערקלערונג בנוגע דער אויטגעדריקטער האָפנונג פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, אַז די יודען, וואָס זענען געווען צאָהלרייך פערטרעטען אין דער פּונאַנדערגעלאָזטער זשאַנדאַרמעריע, זאָלען פּראָפּאָרציאָנעל אויך אָנגענומען ווערען אין גרעניץ-שוץ-קאָרפּוס.

דער פּרינציפּ פון גלייכער בעהאַנדלונג פון אַלע טיילען פון דער בעפעלקערונג ווערט געזאָגט אין דער ערקלערונג פון דער רעגירונג — ווערט אויך אין דעם פאַל אָנגעווענדעט. (י.ס.אַ.)

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט" פון נעכטען.

ד״ר א. נאסיג ראטעוועט אייראפא.

פון ש. י. סטופניצקי.

אז אייראפא איז קראנק ווייסען מיר אלע. אז זי דארף האבען הילף שוין אלע. מיט וואס מען קען איהר העלפען ווייסט דערווייל קיינער נישט, אבער עס זעצען דא מענשען, וואס זיי ווייסען יא, ווי אזוי מען קען ראטעווען אייראפא, און זיי מאכען פון זייער וויסען קיין סוד נישט.

אדרבה, זיי דערציילען עס יעדען, ווער עס וויל נאר הערען!

איינער פון די דאזיגע מענשען הייסט גראף קודענהאווע, וועלכער האט ארויסגעפונען דאס הייל-מיטעל מיט'ן נאמען „פאן אייראפא“. די רפואה זאל בעשטעהן אין דעם, וואס עס זאל געשאפען ווערען פעראייניגטע שטאטען פון אייראפא, אויסער ענגלאנד און רוסלאנד, ווייל זיי, די ביידע מלוכות האבען זייער שווער-פונקט, נישט אין אייראפא, נאר אין אנדערע וועלט-טיילען.

די אידעע האט שוין געפונען אנהענגער!

אונזער בעריהמטער פילאזאף בראניסלאוו הובערמאן פארט ארום אלס אגיטאטאר, און אקטאבער דארף פארקומען אין ווין דער ערשטער קאנגרעס פון די פאן-אייראפעער.

מיר לעבען דאך אבער אין א צייט פון קאנקורענץ אויך אויפ'ן געביט פון אידעען.

אויך די אידעע פון פאן אייראפע האט געפונען א קאנקורענט אין „אייראפא“: דר. אלפרעד נאסיג שאפט א „פעדעראציע“ פאר אייראפעאישער איינהייט און ער רופט א קאנגרעס קיין גענף.

דר. אלפרעד נאסיג איז אן אלטער בעקאנטער ארטיסט אויף דער וועלט-בינע. לכתחילה איז ער ארויסגעטראטען אלס סקולפטאר, האט געשאפען א בילד מיט'ן נאמען „משיח“. דערצו איז ער אויך א מוזיקער, זשורנאליסט, קונסט-קריטיקער און סאציאל-רעפארמער.

עס פערשטעהט זיך, אז א פילזייטיגער מענש, האט נישט געקענט פארבייגעהן גלייכגילטיג דעם ציוניזם.

אין יענע יאהרען, צווישען 5-טען און 7-טען קאנגרעס האט זיין נאמען געקלונגען אין דער ציוניסטישער בעוועגונג. ער האט געהערט, נאטירליך, צו דער אפאזיציע און האט אויפ'ן זעקסטען קאנגרעס, אין דער צייט פון א הפסקה, געריפען דעם עולם צו א פארלעזונג איבער „קריטיק פון ציוניזם, ריקבליק און אויסבליק“. ווי מען זעט האט דער געהערטער דאקטאר פערשטאנען נישט בלויז אפצושאצען די פערגאנגענהייט, נאר ער איז אויך געווען א רואה את הנולד — ער האט געזעהן, וואס עס וועט קומען אין דער צוקונפט.

וואס ער האט געזעהן און ווי ער האט געזעהן איז נישט וויכטיג. דער עיקר, וואס די פארלעזונג האט ארויסגערופען א גרויסען סקאנדאל. אזוי אז נאסיג האט זיין ציל דערגרייכט.

אין ציוניזם איז איהם אבער געווען צו ענג, ער האט געפיהלט אין זיך דעם בערוף צו זאגען דער וועלט א ניי ווארט.

ער האט זיך דערום אפגעריקט פון ציוניזם, האט זיך פערשלאסען אין זיין קאבינעט און אנגעשריבען א ווערק, אין וועלכען ער קריטיקירט דעם מארקסיזם, צוקלאפט די גאנצע סאציאליסטישע טעאריע און בויט אויף זיין סיסטעם, וועלכע דארף ראטעווען די וועלט.

די וועלט האט ער נישט געראטעוועט. זי איז געגאנגען איהר וועג און איז טאקע, ווי מיר ווייסען, מיאוס אריינגעפאלען.

אין דער צווישען-צייט האט ער זיך פערנומען מיט מוזיק, האט געשריבען ליברעטאס צו פאדערעווסקיס אפערען, און געמאכט פלענער פאר גראנדיעזע סטאטוען.

אבער זיין יודיש הארץ האט איהם קיין רוה נישט געגעבען.

אין דער צייט פון דעם קריג טרעט ער ארויס מיט א פראיעקט צו שאפען א גרויסע „אלגעמיינע יודישע קאלאניזאציע-געזעלשאפט“.

ביי נאסיג'ן איז אלץ אומר ועושה.

ער נעמט זיך גלייך פערווירקליכען זיין פראיעקט, געפינט א בעל, עפעס א יוסטיץ-ראט, וואס וויל ווערען פרעזידענט פון דער נייער געזעלשאפט און דאס יודישע פאלק בעקומט א נייעם העלפער, „איקא“ וועלכע דארף קאנקורירען סיי מיט דער אלטער יק״א סיי מיט'ן ציוניזם.

וואס פון דער נייער געזעלשאפט איז געווארען ווייסען מיר נישט. גענוג איז, אז מיר הערען פון איהר גארנישט. וואהרשיינליך איז זי אוועק אויפ'ן עולם האמת צוזאמען מיט די דאזיגע שאפונגען פון געניאלען דאקטאר...

אבער הער ד״ר נאסיג פערלירט נישט דעם מוט. איצט טרעט ער ארויס אין דער ראלע פון א רעטער פון אייראפא אויפ'ן פאליטישען געביט. אויב עס האט זיך איהם נישט איינגעגעבען צו ווייזען דעם יודישען פאלק דעם עס קשה-עורף דעם ריכטיגען וועג צו זיין צוקונפט, אויב די מענשהייט וואלט איהם נישט געוואלט פאלגען און געהן אויפ'ן וועג בנוגע דער סאציאלער ענטוויקלונג, וועלכען ער האט ענטדעקט, וועט איהם אפשר אייראפא, וואס האט אזוי פיל געליטען פאר איהר עקשנות, וועלען פאלגען און געהן אין זיין פעדעראציע, פון וועלכער ער איז דער גענעראל-סעקרעטאר.

ווי מיר זעהען, האבען מיר פאר אונז אן אומגעוועהנליך פעהיגען, ממש געניאלען מענש, וואס ווייזט דער וועלט אלץ נייע וועגען אויף אלע געביטען.

ער האט אבער נישט קיין הצלחה.

די וועלט הערט איהם נישט, און הלואי זאל איך ליגען זאגען: זי וועט איהם אויך דאס מאל נישט הערען און נישט פאלגען זיין גוטע עצה. און דאס ערגסטע דערביי איז, וואס אין דעם לעצטען פראיעקט, האט ער זיך פערוויקעלט אין א פראצעס וועגען הסגת-גבול. דער גראף קודענהאווע טענה'ט, אז נאסיג נוצט אויס, נישט אויף קיין ערלעכען וועג זיין אידעע, מאכט איהם נישט קיין גוטע קאנקורענץ און ברענגט שאדען דעם אידעאל, פאר וועלכען דער גראף און זיינע אנהענגער קעמפען.

עס קען זיין, אז נאסיג וועט דאס דאס מאל ארויס פון עסק מיט א שלעכטען נאמען און וועט אנווערען די לעצטע אנהענגער, וואס ער פערמאגט. אבער נאסיג איז נישט פון די מענשען, וואס זענען זיך מיאש. איהם פעהלען נישט קיין אידעען און ער וועט געוויס מזכה זיין די וועלט מיט א נייעם אויפטו.

נאסיג קען אלץ!

פרעזידענטען נעבעך...

פון אלעקסאנדער יאבלאנאווסקי

א האוב'ער דייטשער בעאמטער מיט א סאלידען בייכעל און אויף א סאלידען אמט האט דערלאנגט זיין מוטער א געבורטס-געשאנק —

א נייע קאווע-מאשינדעל, אן עלעקטרישען פרעס, אדער גארדינען אויף די פענסטער?

ס'הויבט זיך גארנישט אן, דער חשובער בעאמטער האט געשענקט דער מוטער א קוויט פון קרעמאטאריום, וואס גיט דאס רעכט פערברענט צו ווערען צו יעדער צייט.

און ווי האט דאס די מוטער אויפגענומען? האט זי זיך בעליידיגט, צעוויינט, ברוגז געווארען?

עס הויבט זיך נישט אן! זי איז דאך אויך א דייטשקע. פון די צייטונגען האט זי געוואוסט, אז פון קומענדיגען חודש אן וועלען די פרייזען אין קרעמאטאריום געהעכערט ווערען, און זי האט פערשטאנען די כוונה פון איהר זוהן.

אך, קאיל, ס'ארא אויפמערקזאמער, ס'ארא וואוילער זוהן, וועגען אלץ טראכט ער, וועגען אלץ זארגט ער!

כ'בעט אייך, נעהמט עס נישט אן פאר קיין אנעקדאט: א דייטש איז שטענדיג — א דייטש.

אט, למשל, געהט איצט אן אין דער דייטשער פרעסע א זעהר אריגינעלע, ריין דייטשע פאלעמיק — וואו זאל מען מקבר זיין הינדענבורג'ן?

— הינדענבורג איז געשטארבען?

— ניין, חס וחלילה!

— איז ער ערנסט קראנק געווארען?

ס'הויבט זיך גארנישט אן. דער אלטער פרעזידענט איז ב״ה בקו הבריאה, אין דער בעסטער ארדנונג. אבער א דייטש, דער ריכטיגער דייטש דארף פון פריהער-אויס בעשטימען דעם מארשרוט אויף יענער וועלט און בעשטימען אן ארט פאר'ן פעלד-מארשאל, מלוכה-פרעזידענט.

אזוי ווי אויף די באהנען: נישטא קיין באהן-בעוועגונג, אז ס'איז נישטא קיין פאהר-פלאן.

קורץ און דייטליך זאגט זיך ארויס די האנאווערישע פרעסע:

— הינדענבורג איז געבליבען אין האנאווער, זיין יוגענד איז דארט פארבייגעגאנגען, אהין איז ער געקומען וואוינען נאכ'ן קריג, דארף ער אויך דארט בעגראבען ווערען צו קבורה.

די צייטונגען פון מזרח-פרייסען זינגען גאנץ אנדערש:

— הינדענבורג האט בעפרייט מזרח-פרייסען, וואו זשע דארף מען איהם קובר זיין, אז נישט אין בעפרייטען לאנד?

נו, און ווי פערהאלט זיך דער פרעזידענט גופא צו דער גאנצער פאלעמיק? איז ער פון איהר בעליידיגט?

איך רעכען, אז — נישט! ערשטענס, איז ער דאך א דייטש, און צווייטענס איז דאך אין דער גאנצער פאלעמיק פערהאן עפיס שמייכעלהאפטעס.

זיבען שטעט האבען זיך געריסען פאר'ן כבוד זיך צו רעכענען אלס האמער'ס געבורטס-שטאט. — ביי די דייטשען רייסען זיך זיבען שטעט פאר'ן כבוד צו בעגראבען ביי זיך דעם חשובען מלוכה-פרעזידענט.

ס'מאכט נישט אויס, וואס דער פרעזידענט איז נאך פריש און געזונד:

זיין מארשרוט אויף יענער וועלט דארף געמאכט ווערען בעצייטענס!

* * *

גאנץ אנדערש קוקען אויף זייער פרעזידענט די פראנצויזען.

אין דער פראנצויזישער פרעסע האב איך געלייענט זעהר שארפזיניגע, נאר פערביטערטע קלאגען אויפ'ן גורל פון פרעזידענט:

ס'איז אן'אומגעהויערע הויך, אבער וואס פאר-א אומעט איז עס צו זיין א פארשטעהער פון א פאלק און פארשטעלען מיט זיך דעם נאציאנאלען כבוד און די ווירדע פון פאלק!

טוט נאר א טראכט: שטענדיג איינזאם, שטענדיג פערשפילט אויף אלע קנעפלעך, שטענדיג אפיציעל, אלע מינוטען פון זיין לעבען געהערען פראנקרייך, קיין אייגען פערזענליכען לעבען האט ער נישט און קען נישט האבען: ער איז שטענדיג פרעזידענט און היגער זייגע פלייצעס שטעהט שטענדיג פראנקרייך. און ער איז דאך א מענש און דערצו נאך — א בחור!

קען דען זיין, אז ס'זאל איהם נישט צוציהען צום לעבען, און צו די קליינע פריידען, וואס פאריז איז מיט זיי איבערפולט? יעדער פון אונז קען אין אוונד געהן אויפ'ן בולוואר, זיך זיצען אין קאפע מיט זיין פריינד, אויסטרינקען א פלעשעל וויין, א שמייכעל טון צו שעהנע דאמען.

און ער? ער קען גארנישט. ער איז אלע מאל פרעזידענט, און קודם כל — פרעזידענט. און פרעזידענטען שפאצירען נישט אין קיין בולווארען און זיצען נישט אין קאפעען מיט דאמען, ווי מיר טוען עס. און אויף אזא לעבען איז פעראורטיילט א מענש, וואס האט נאך ערשט נישט לאנג פערמאגט אלץ, און וואס האט איצט גארנישט.

נודנע פאראדען, נודנע אויפנאהמען, נודנע מיטאגען מיט נודנע רעדעס... דאס איז אלץ, וואס דער גורל האט איבערגעלאזט פאר די ארימע פרעזידענטען נעבעך...

ווי אן'אמת'ער „בולווארדיע“ קען זיך א פראנצויזישער זשורנאליסט אפילו נישט פארשטעלען א לעבען אהן בולווארען, אהן... שעהנע דאמען.

וואוינען אין פאריז און אפזאגען זיך פון דעם אלעם — ס'איז דאך אן'אמת'ע פייניגונג.

וואוינען אין פאריז און נישט לאכען, נישט האבען קיין רעכט אריינצוגעהן אין א קאפע אהן מורא האבען, ווי פאר פייער פאר א קליינע גאסען-געשעהעניש, און עס איז דאך עהנליך צו א אמת לעבען?

ווי אזוי געפינען זיך טאקי מענשען (און דערצו נאך פריילידיגע), וואס בעשליסען זיך צו ווערען פרעזידענטען!

זכרונות וועגען הרב אלי׳ חיים מייזעל זצ״ל

(102 בעארבייט ספעציעל פאר'ן „נ. פאלקסבלאט“

און ווירקליך איז דער קריסט אויף צומארגענס אוועק צו ר' אליהו חיים'ן. דער פלומפען-בויער האט געבעטען דעם רב, אז ער זאל איהם אויסהערען אונטער פיר אויגען. דער רב האט דעם קריסט אריינגעבעטען אין א צווייטען צימער און איהם געפרעגט, וואס ער פערלאנגט.

— איך, — האט אנגעהויבען דער קריסט מיט א שטימע, אז קיינער אין די נעבען-צימערן זאל נישט הערען — בין פון די פאוסטאנצעס פון 1863 יאהר. איך האב געוואוינט אין דער געגענד פון וולאצלאוועק, איך האב געהערט צו דעם דארטיגען ראיאן-קאמיטעט פון די „פאוסטאנצעס“ און בין געווען זייער קאסיר. די ערשטע צייטען איז אונז, אויפשטענדיגע גוט געגאנגען, מיר האבען ארגאניזירט און בעוואפענט די יוגענד פון אונזער געגענד און פון די עלטערע האבען מיר גענומען געלד. מיר האבען געהאט א היבשע סומע, אבער שפעטער האבען די פאוסטאנצעס אין גאנצען לאנד אנגעהויבען צו ליידען מפלות. די צארישע קאזאקען אטאקירען האבען אויך אונזער קאמיטעט דערשנאפט און האבען אונז אנגעהויבען שטארק פערפאלגען. עטליכע פון אונז זענען דורך די תלינים געכאפט און דערשאסען געווארען, עטליכע אונזערע חברים זענען אנטלאפען קיין אויסלאנד און איך מיט דער קאסע פון דער אפטיילונג בין אנטלאפען פון וולאצלאוועק און געקומען קיין לאדז. דאס געלד, וואס איך האב מיט זיך געהאט, א סומע פון 8 טויזענד רובל, האב איך געהאלטען פאר א הייליגקייט, צו דעם האט זיך קיינער נישט געטארט צוריהרען. איך האב עס נישט געקענט אריינלעגען אין קיין באנק, ווייל איך האב מיין פאמיליען-נאמען נישט געקאנט דערמאהנען. די רוסישע פאליציי און זשאנדארמעריע זוכען מיך עד היום שטארק.

— איך האב דעריבער, האט דער קריסט שטארק אפגעזיפצט, די סומע פערגראבען אין קעלער פון דעם הויז וואו איך וואוין. איך האב געווארט ביז איך וועל דאס געלד קענען אוועקשיקען קיין אויסלאנד צו אונזערע חברים. איך האב יעדעס מאל צוגעלעגט צו דעם געלד מיין בייטראג און נאכגעקוקט צי דאס געלד איז דא. ביז מיט עטליכע טעג צוריק איך בין אראפגעקומען אין קעלער און צו מיין גרויס צער האב איך בעמערקט, אז דאס געלד איז נישטא, די שכנים האב איך דערצעהלט, אז דאס געלד האב איך בעקומען בירושה פון מייגע עלטערן, ווייל איהר פערשטעהט דאך אליין ה' ראבינער, אז איך האב נישט געקענט דערצעהלען וועגען דער אפשטאמונג פון דעם געלד.

— אבער דאס איז נישט אלץ ה' ראבינער, איך האב מיך דערוואוסט, אז איינער פון מייגע שכנים א געוועזענער טישלער איז עפיס מיט עטליכע וואכען צוריק פלוצלינג רייך געווארען, דער יוד איז געווען א גרויסער ארימאן און פשוט נישט געהאט מיט וואס דעם טאג איבערצולעבען און איצט געהט זיין הויזגעזונד אויסגעפוצט און עס פעהלט זיי נישט פון כל-טוב.

— איך זאג נישט אויף זיכער, אבער ה' ראבינער, איהר פערשטעהט דאך אליין, אז א חשד קען איך האבען דאס דער דאזיגער לייבעל טישלער האט געפינען דאס געלד און בענוצט זיך דערמיט. וואלט דאס געווען מיין געלד, וואלט איך אפשר אנדערש געהאנדעלט. צו דער פאליציי קען איך מיך דאך נישט ווענדען, איך קען דאך נישט דערלאזען צו קיין חקירה ודרישה, איך בין דעריבער געקומען צו אייך וועגען אן'עצה, דאס האבען מיך געהייסען טון די עטליכע חברים אונזערע וואס געפינען זיך דאס אין לאדז.

מיט דעם האט דער קריסט פערענדיגט זיין ערצעהלונג, דער רב האט זיך פערטראכט און געפרעגט:

— צי האט מען נישט דעם דאזיגען טישלער, וועגען וועלכען איהר האט דערצעהלט, געפרעגט פון וואנען ער איז פלוצלינג אזוי רייך געווארען?

— יא, מ'האט איהם געפרעגט און ער האט געענטפערט, אז אין לאנדאן איז געשטארבען זיין פרויס אן'עלטער פעטער, וועלכער האט איהם איבערגעלאזען א גרויסע ירושה.

— נו, און האט איהר שוין געפיהרט, וועלכע ס'איז אויספארשונג, צי דאס איז אמת.

— ניין, איך האב גארנישט געטון, דער טישלער ווייס אפילו נישט, אז איך האב א פערדאכט אויף איהם. ה' ראבינער, דאס געלד מוז געראטעוועט ווערען, אז נישט וועל איך מיט מיין לעבען בעצאהלען.

דער רב האט נישט געוואוסט, אויף וויפיל די געשיכטע וואס דער קריסט האט דערצעהלט איז אמת, די ערצעהלונג האט אבער געהאט אלע סמנים פון אמת, ווי עס זאל נישט זיין, האט דער רב ביי זיך בעשלאסען, אויב דער טישלער האט טאקי דאס געלד געפינען מוז ער דאס אפגעבען.

— גוט, האט דער רב געזאגט, איך וועל עפיס אין דעם ענין טון, און איהר זייט אזוי גוט און קומט אריין צו מיר מארגען אין דער זעלבער צייט וואס היינט.

דער קריסט איז אוועק און דער רב האט תיכף געשיקט נאך לייבעל טישלער, דער רב האט אנגעזאגט דעם שליח, אז ער זאל נישט קומען אהן לייבלען, ער זאל נישט יוצא זיין מיט אן'אויסרייד נאר אונבעדינגט ברענגען לייבלען צום רב.

(פארטזעצונג קומט).

ארגאניזירונג פון יודישען קליינהענדלער /

פון לאזאר קאהאן.

ער איז געקומען אויף דער יודישער גאס דער לעצטער אלס ארגאניזירטער כח. און ווען מיר ווילען זיין נעגזי און פינקטליך, איז ער נאך זעהר ווייט פון צו זיין א אמת׳דיג ארגאניזירטע קראפט.

דער יודישער קליינהענדלער הויבט זיך ערשט אן צו ארגאניזירען. זיינע אנשטאלטען געפינען זיך נאך דערווייל אויף היגערשע פיסלעך, און נישט איין וואסער וועט אריבערפליסען, ביז ער וועט פאקטיש ווערען דער כח, וואס ער דארף און קאן זיין.

דער יודישער קליינהענדלער בילדעט מיט זיך 90 פראצ. פונם יודישען סוחרישען קלאס, און ווען מיר ווילען נעהמען אין אכט, אז יודען מאכען אויס דריי פערטעל פון אלע סוחרים אין פוילען, ווילען מיר בעגרייפען, וואס פאר א וויכטיגע ראלע דער יודישער קליינהענדלער קאן שפילען נישט בלויז אין יודישען לעבען נאר אין דער גאנצער מלוכה.

און פונדעסטוועגען האט דער יודישער קליינהענדלער ביז מיט אייניגע יאהר צוריק קיין שום ראלע נישט געשפילט אויף דער יודישער גאס. זיין איינפלוס איז געווען גלייך—נול. אלע האבען גערעדט אין זיין נאמען און ער אליין איז געווען שטום. יעדער נישט-געבעטענער בעל-טובה האט איהם „רע-פרעזענטירט", און ווען ער האט גע-דארפט א פארשטעהער צו פערטרעטען זיינע בלוטיגע אינטערעסען, האט ער א זעלכען געדארפט זוכען מיט ליכט און איז סוף כל סוף געבליבען נישט פער-זארגט און נישט בעשיצט...

א פעריאגטער אין טאג טעגליכע זאר-גען, א געדריקטער פון קאמף פאר זיין עקזיסטענץ, געבויגען אונטערן עול פרנסה און געפלאגט דורך אלפרהאנד רדיפות און גזירות, האט ער כלל נישט געקאנט טראכטען וועגען זיין לאגע, וועגען זיינע אינטערעסען, וועגען פער-נעמען, וועלכע עס איז פאזיציע אין יודישען לעבען און ער איז געבליבען א צושטויבטע מאסע, מיט וועלכע קיי-נער רעכענט זיך נישט.

ער איז געקומען דער לעצטער, ווען אלע קלאסען און שיכטען האבען שוין בעהאט פערנומען א געוויסען פלאץ אין דער געזעלשאפט, ווען דער יודישער ארבייטער האט שוין פערמאגט זיינע מעכטיגע פראפעסיאנעלע און פאליטי-שע ארגאניזאציעס, ווען אפילו דער האנדווערקער האט שוין געהאט אויס-געבויט א געזונדע פראפעסיאנעלע ארגא-ניזאציע און ווען דער סוחר האט זיך געשאפען א קערפערשאפט אויפ׳ן חשבון פון קליינהענדלער.

און ווייל ער איז געקומען דער לעצ-טער און דארף זיך ערשט איצט בע-פרייען פון פרעמדער אפטרופסות, מוז ארויסווארפען פון זיך די נישט געוואוינ-שענע השגה און דערווייטערן די „רע-פרעזענטאנטען", וועלכע זענען אפט זאגאר פיינדליך צו זיינע לעבעדיגע אינטערעסען – קומט אן אזוי שווער די ארגאניזירונג פונם יודישען קליינהענד-לער.

דאס הארטע און שווערע לעבען האט נאך דערצו דעם קליינהענדלער פערבי-טערט און איהם געמאכט פאר א מר נפש, די שטענדיגע דאגות פרנסה האָ-בען איהם געמאכט בלינד און טויב צו זיינע אייגענע אינטערעסען און דאס שרייענדיגע עלענד האט אזוי פערטונ-קעלט זיין בעוואוסטזיין, אז ער קען אפט נישט אונטערשיידען: ווער עס איז זיין פריינד און ווער זיין שונא...

דאס האט אויך גורם געווען, אז ער זאל אין דער ערשטער ארגאניזיר-שטו-פע זיין צוריסען און צושפליטערט און אז שעדליכע און דונקעלע עלעמענטען זאלען דורך אינטריגעס און דעמאגאגישע שטיקלעך ווערען זיינע מנהיגים און ווארט-פיהרער.

און א דאנק די דאזיגע שעדליכע עלעמענטען האט אזוי גיך נישט גע-קאנט קומען צו א פעראייניגונג.

א דאנק זיי איז אויך דער פעראייני-גונגס-צוזאמענפאהר פערוואנדעלט גע-ווארען אין א געוואלדיגען כאאס, אין א דור-הפלגה און איז שיער נישט אויפ-געריסען געווארען.

דער געזונדער אינסטינקט פון דער מאסע האט ענדליך געראטעוועט די סי-טואציע און דער קליינהענדלער געהט ארויס פון דעם ערשטען קריטישען אר-גאניזירונגס פעריאד א געלייטערטער און א געקרעפטיגער.

און לאמיר גלויבען, אז די עהרליכע אויסגעפרובטע פיהרער און אמת׳ע פריינד פון די קליינהענדלער וועלען מיט געמיינזאמע ארבייט ענדליך שאפען פון דעם פערארימטען און רואינירטען קליינהענדלער - קלאס דורך דער איצטיגער פעראייניגונג, דעם נייעם מעכטיגען כח אויף דער יודישער גאס!

דער ווינטער-סעזאָן קומט-אן!

דערינער בעוארגט איך ווי אמשנעלסטען מיט אנ׳עלעגאנטען, ביליגען, פערטיגען פעלץ

דאס קענט איהר אבער נאר בעקומען ביים בעוואוסטען ספעציאליסט פון

פעלץ-ארבייט

ח. ראזענשטיין קאנסטאנטינער 29

די שניידער אטעליע איז שוין בעזארגט מיט א רייכען אויסוואהל פון העררען-מאדעלען.

די רענאמירטע שולע פאר קינדער פון יור. אינזשעלינעק.

7-קלאסיגע **שולע** פון **פ. קאצענעלזאן** נאחומאב נייעגאס 6 צווישען נאוואמיעסקא און וואָלאָדארסקא.

עס ווערען אנגענומען אין אלע קלאסען אין עלטער פון 7 ביז 14 יאהר

שילער און שילערינס.

א ספעציעלער פארבערייטונגס-קלאס פאר ענטוויקעלטע 6-יעהריגע קינדער. א גרויסער פראג-ראם פון העבראיש און רעליגיעזע יודישע לימודים. די למודי קודש ווערען געלערנט אונטער דער הנהלה און השגחה פון בערימטען אלטען למדן

ר׳ בנימין יעקב קאצענעלזאן.

ביי דער שולע עקזיסטירט פאר קינדערלעך פון 3 ביז 6 יאהר

אפרעבעל-שולע / Freblówka

פוילישע און העבראישע לידער און לייכטע געשפרעכען.

גימנאסטיק מיט מוזיק. — ריטמישע טענץ. — האנד-ארבייט.

אנפאנגס-לעהרע פון לעזען, שרייבען פויליש און עברי (דאווענען).

נאכמיטאג-שולע 50% ביליגער.

626 נאכמיטאג - פרעבעלשולע.

איינשרייבונגען פון ר״ח אלול טעגליך פון 11 ביז 1 און פון 5 ביז 7 אווענד.

Paryski Zakład Fotograficzny

wł. H. SROKA, Brzezińska 69.

מאכט בעקאנט, דאס אויסער די אטעליער-ארבייט, ווי רעטושירטע פאטא-גראפיעס און פארט-רעטען, ווערט אויך אנגענומען פערשידענע פאטאגראפישע ארבייטען פאר אינדוסטריע-צוועקען, צ. ב. פאבריקען, אינערע אויפנאהמען, מאשינען-פלענער. א ספעציעלע אפטיילונג פאר קלישען פון 3-פארבען-דרוק (נאטור-טרייע פארבען), פארבען-קלישען פאר קינא-רעקלאמעס לויט די מעטאדע „Autochrome" Lumiere גרופען-אויפנאהמען פון שול-קינדער צו זעהר ביליגע פרייזען. ספעציעלע הנחות פאר ארטיסטישע קרייזען. די ארבייט ווערט אויסגע-פיהרט שנעל, פינקטליך און רייעל. צופאהר מיט׳ן טראמוויי נומער 1.

מיט אכטונג ה. סראקא.

פעטע וויצען / א בריוועל פון פענסיאנאט

ליבער חבר!

וואס האב איך אזוי שטארק געזינ-דיגט אויף דער וועלט, וואס דער גורל האט מיך פערווארפען אין א פענסיא-נאט, וואו ס׳זענען פערהאן 42 געסט. פון די דאזיגע 42 זענען ניין און דריי-סיג פון שעהנעם געשלעכט, און נאר 3 זענען מיר ארימע מאנספערשוינען, וועלכע ווייסען זיך נישט וואוהין צו-טון.

שטעל זיך פאר, ליבער חבר! אלע 39 פרויענצימער שרייען אין איין קול, אז זיי זענען אהערגעקומען זיך צו ווייַלען. און נישט „זאנודזשען" זיך צום טויט, און אויף אונז מאנספערשוי-נען ליגט דער הייליגער חוב זיי צו „באוויענען".

אבער ווי אזוי „באוויעט" מען זיי? וועלכער חכם אין דער וועלט (א חוץ שלמה המלך) קען בעפרידיגען 39 ווייבער פון כל-המינים טעמפעראמענטען און קאפריזען?

מיר, די שלשה אבות, די דריי מאנס-פערשוינען האבען זיך פעראייניגט אין א הייליגען בונד נישט צו פערלאזען איינער דעם אנדערען, און אויסהאלטען דעם פירוואכנדיגען שווערען קאמף ביז צום סוף.

די היינטיגע פענסיאנאט - ווייבלעך און מיידלעך, מוזט איהר וויסען, זענען שוין נישט ווי אמאל. אוועק זענען שוין די צייטען, ווען מיידלעך האבען גערן געהאט צו רעדען וועגען ל׳ טעראטור, אפילו נישט פון דער יודישער אבער גם זו לטובה, ס׳איז אויך אוועק די צייט, ווען עס זענען געווען מאדערן גראמאפאנען, פאטעפאנען, פארלעפאנען און א. וו. די יונגע ווייבלעך האבען פערלאזט די דאזיגע „מוזיקאלישע אינ-סטרומענטען" און זיך גענומען צו אנ׳-אנ׳ער שפילען — צו שפילען אין קאר-טען און אז מ׳האט געאמשקעוועט, טע-לעפאנירט, מא-דזשאנקעוועט אויף וואס די וועלט שטעהט. מ׳האט פערשפילט א „טיגאדניובקע" האט דער מאן גע געבען א צווייטע, אפילו מיט א ירגזון, אבער ער האט זיך איבערגעבעטען.

איך וואלט געזאגט א גוזמא, ווען איך טענה, אז מ׳שפילט שוין היינט נישט אויף די דאמשעס אין קארטען, אבער שפילען שפילט מען דאך שוין ווייניגער, מ׳געהט נאך דער ציוויליזאציע און מ׳האט אויסגעזוכט א ניי מין „באוו-יעניע", דהיינו: מ׳דערצעהלט זיך וויצען.

מילא, וויצען וואלט דאך נישט גע-שאדט, איז דאס אבער א בעזונדער מין וויצען — פעטע וויצען.

דערביי וויל איך דיר, ליבער חבר, אויפמערקזאם מאכען אז די דאמשע, וואו איך בין פערוואגעלט געווארען, הייסט קאמינסק, אז די אלע ווייבלעך און מיידלעך וועגען וועלכע איך רעד זענען נישט קיין ווארשעווער אדער לאדזער, נאר נאוואראדאמסקער, טשענ-סטאכאווער, בענדינער און פון אנדערע גובערניעס פון דעם מלך אביון׳ס גיטער.

ווען די דאזיגע אלע פראווינצער מיד-לעך און יונגע ווייבלעך זענען צוגע-שטאנען צו מיר, איך זאל זיי דערצעה-לען פעטע וויצען, האב איך מיך ביי זיי געבעטען:

— וואס הייסט פעטע וויצען?

— „טאקע ס׳פיעפשיקים"! האבען זיי מיר ערקלערט און מיך מיט געוואלד אוועקגעזעצט אויף א „לעזשאק". און איך האב דערצעהלט איין וויץ מיאוטער און ארדינערער און גרעבער פאר דעם צווייטען.

איך פערשטעל זיך דאס פנים, כדי מ׳זאל נישט בעמערקען מיין רויטקייט, און די פריילייגס: צעשא׳ס, פעלא׳ס, דארא׳ס און די יונגע ווייבלעך בעטען זיך, לעג זיי ארויס נאך און נאך און שיטען זיך, גיסען ממש מיט טרעהרען פאר געלעכטער.

איך האב נישט געהאט קיין אנדער עצה, און איך האב אויסגעשריבען אלער-ליי קאמפלעטען פון „משחית", „שגץ", „בלאפער", טובים׳ס וויצען-בוך און אנ-דערע...

ביינאכט האב איך מיך זיי אויסגע-טור׳ט, די וויצען פון דער דאזיגער לי-טעראטור אויף אויסווענדיג, און בייטאג האב איך זיי אויסגעפאקט, און דער ווייבערישער עולם האט ווידער שטארק געלאכט און זיך פאטשקאקעוועט.

מיר, די מאנסלייט זענען געוואוינט געווארען מיט דעם אויף, און האבען צווישען זיך בעשלאסען, אז אויב שוין יא וויצען, וועלען מיך די ווייבער טאַ-קי מאכען איינענע וויצען, אז זאלען זיי האבען צו געדענקען.

און אין א שעה.עם טאג, ווען אלע זענען געווען אויף דער פלאזשע, זע-נען מיר אלע ארורכגעגאנגען אלע צי-מערן פון פענסיאנאט, ארויסגענומען די ברעטלעך פון די בעטען, און ביינאכט, ווען אלע האבען זיך געלעגט שלאפען, האט מען אנגעהויבען פאלען פון די בעטען.

וואס זאל איך דיר דערצעהלען, ליבער חבר – איז דאס געווארען א געשריי און א טומעל, אסור ביי אנ׳-ערד - ציטערניש אדער שרפה! די „יוגענד" איז געווען פון דעם דאזיגען וויץ זעהר צופרידען, נאר די עלטערע יודענעס, בפרט איינע פון זיי, וועלכע האט געהאט פרעטענזיעס צו דער גאנצער וועלט און אויך צו איהר מאן און אפילו צו איה׳ע קינדער, וועלכע זי האט נישט געהאט, איז ארומגעגאנגען ברוגז און א גאנצען טאג געמורמעלט:

— טא, יעסט שווינסטווא, „טא בעז-טשעלנאשטשי".

מיר מאנספערשוינען זענען דערמיט נאך נישט אפגעשטאנען, און געוואלט דע-פיהרען אזוי ווייט, אז עס זאל זיך זיי קיין וויצען מעהר נישט פערגלוס-טען, און ווען אלע זענען ווידער גע-ווען אין וואלד, האבען מיר איינגע-האנדעלט א מעקעל „מזל-טוב׳ס" גע-דרוקטע „שיר המעלות׳ן" און אויסגע-האנגען אין די שטובען ביי אלע וייב-לעך און מיידלעך.

ווען דער עולם איז געקומען אהיים און דאט דערזעהן האט זיך ווידער אנ-געהויבען א קוימשטריי און א הירזשע-ריי. אויף דער דאזיגער וויץ האט זיי נישט אפגעשראקען. להיפוך, ער האט גאר שטארק אויסגענומען.

האבען מיר זיך ווידער נישט אפגע-שטעלט און געשוואוירען זיי מיד צו מאכען.

איינער פון אונזערע לייט איז דאן אריינגעפאהרען קיין ראדאמסק און גע-קויפט א דרייסיג גלעקלעך און אנגע-בונדען זיי אין א פרייטאג-צו-נאכט אונטער יעדען אייגעמס מאטראץ.

ליבער, חבר, דו קאנסט זיך פאר-שטעלען, אז די דאזיגע נאכט איז שוין קיינער נישט געשלאפען, די ווייבלעך און בעזונדערס די „פאנגעס" האבען זיך געקייקעלט פאר געלעכטער.

ווען מיר האבען געזעהן, אז אויך דאס האט נישט געהאלפען, אז דאס ווייבערישע געשלעכט, זאל אויף אונז ברוגז ווערען, האבען מיר אנגעווענ-דעט דאס לעצטע מיטעל:

מיר האבען געלאזט אפדרוקען גרוי-סע אפישען, אז א דורכפאהרענדער צירק וועט געבען איין פארשטעלונג זונטאג נאכמיטאג, און דערביי אויסגע-רעכענט די פערשידענסטע אטראקציעס, וואס ס׳וועט אין דעם דאזיגען וואנדער-צירק צוזעהן. די דאזיגע אפישען האבען מיר צוהאנגען אין גאנץ קאמינסק, און צו דער בעשטימטער צייט האבען אנ-געהויבען אנקומען אנשים, נשים וטף, אלע צו דעם ארט, וואו די פארשטעלונג האט „געזאלט" פארקומען...

דארט האבען מיר בעשטעלט דעם שטאטס-נאר און ווען אלע זענען שוין געווען פערזאמעלט, האט ער זיך ארויס-געשטעלט אויף א קלאץ און ארויסגע-שטעלט א גרויסע צונג.

איצט האלטען מיר שוין אויף א דרך די ווייבער און די מיידלעך האבען זיך שוין א ביסעל בעליידיגט.

וואס עס וועט ווייטער זיין וועל איך דיר בעזונדער שרייבען.

א״ז.

Dr. med. Rózaner

ספעציאל-ארצט פאר העגערישע און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג מיט קונסטליכ-בערג-זאנגע.

9 דזיעלנא, 9

1-טער שטאק טעלעפאן 28-98

צוריקגעקעהרט.

נעמט א פון 8—10 און פון 5—8.

Dr. Prybulski

זאוואדזקא 1, טעל. 25-38.

וועגערישע און האר- הויט - קראנקה. מענער-שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארק-ליכט (האר-אויספאל), רענטגען-שטראלן. נעמט אן 9—1, 4—8 אוו., דאמען: 4—5

Lekarz-Dentysta

P. ŻYTNICKA-KAHANOWA

ציינקענערין

Konstantynowska 9

Telefon 33-53.

לאדז,
20. אויגוסט 1926

נייער פאלקסבלאט

לאדז,
20. אויגוסט 1926

די וועלטליכע אלוועלטליכקייט

פון דר. חיים זשיטלאווסקי.

ביז צו דעם אנהויב פון דעם וועלט קריג — האט מען זיך אין א טייל פון דער יודישער ראדיקאלער עפענטליכקייט שטארק מפלפל געווען וועגען דעם, צי קאנען אלע יודען פון דער גאנצער וועלט באטראכט ווערען ווי טיילען פון איין-איינציגער יודישער נאציאנאליטעט.

מען האט זיך נעזורגט: „מיט וואס און דורך וואס זענען די דייטשע יודען, די ענגלישע יודען, די אמעריקאנישע יודען און די רוסישע יודען קינדער פון איין פאלק? און וואס וועט קאנען בעשטעהן זייער נאציאנאלער צעמענט, ווען די רעליגיע, די יודישע, וועט אויפהערען צו שפילען יענע ראליע, וואס זי האט געשפילט ביז אהער, און ווען פון דעם גאנצען סעמיטיזם מיט זיינע ר יפות וועט בלייבען, — ווי מען דארף דאס דערווארטען, — גאר א היסטארישער זכר?"

טעארעטיש איז די פראגע נאך ער היום נישט פערענטפערט געווארען אין אלע איהרע וויכטיגסטע פרטים. ווען מען אבער קומט אצינד ארויף אויפ'ן זין אריינצווארפען אין ספק דעם פאקט, אז אלע יודען פון דער גאנצער וועלט זענען געווארען א נאציאנאל אויפגעבונדענע אין איינעם אין אזא גראד, ווי נאך קיינמאל נישט אין אונזער גאנצער גלות געשיכטע? זאל זיין, — דאס האט דער אנטיסעמיטיזם געמאכט. זאל זיין, — דאס האבען די מזרח-אייראפעאישע יודען דורך דער עמיגראציע פערשלעפט אומעטום די נאציאנאל-פסיכישע בעהעלטונגס-פעדים און מיט זיי ארומגעשפינען אנ'-איינהייטליכע נאציאנאלע נעץ איבער אלע יודען פון דער גאנצער וועלט.

דער פאקט בלייבט דאך א פאקט, אז מיר זענען אלע אויסגעבונדען אין איינעם: אז אין ניו-יארק, ווארשא, תל-אביב, ווילנא, בוענאס איירעס, קאוונא, מינסק, ירושלים, יאהאנעסבורג, פאריז, ווינניפעג און אין ברומח פראווינץ שטעט פון דער אלגעמיינער יודישער מדינה שפינען זיך די פעדים פון א געמיינשאפטליכען נאציאנאלען לעבען און עס ווערען בעהאנדעלט געמיינשאפטליכע נאציאנאלע פראבלעמען, — דאס הייסט, „כל פראבלעמען".

אפילו אין בונדיסטישע קרייזען כל ישראל'ט מען איצט אויף טיש און אויף בענק, און קיינער דערוועגט זיך נישט ארויסצוטרעטען אנטקעגען דעם מיט שטראפענדיגע רייד. ס'איז געווארען א זעלבסטפערשטענדליכע זאך, אז ווען די יודישע ארבייטער אין פוילען נויטיגען זיך אין געלד פאר זייערע שולעס און די יודישע ארבייטער אין ארץ ישראל פעהלען מיטלען פאר זייערע קאאפעראטיוען, דארפען זיי קומען מיט זייערע נויטען צו די יודישע ארבייטער אין אמעריקע.

אין צוויי גרויסע גייסטיגע בעוועגונגען דריקט זיך אויס אם קלארסטען די נאציאנאלע איינהייט פון דעם יודישען פאלק איבער דער גאנצער וועלט. דאס זענען דער ציוניזם און דער „יודישיזם", — אויב מען זאל דאס ווארט פערשטעהן, ווי א שטרעבען אויסצובויען א מאדערנע יודישע קולטור אין דער יודישער שפראך.

ביידע בעוועגונגען זענען וועלטליך און נישט רעליגיעז; ביידע אלוועלטליך און נישט איינגעשרומפען אין די גרענצען פון א וואסער עס איז איינצעלנער מדינה. דער ציוניזם איז אלוועלטליך נישט נאר לויט זיין אינווענינסטען תוך, נאר אויך לפי זיין ארגאניזאציע. דער יודישיזם איז אלוועלטליך דערווייל נאר פאקטיש דורך דער געמיינשאפטליכקייט פון די אויפגאבע, וואס ער האט אומעטום דורכצופיהרען, און דורך דעם גייסטיגען צונויפגוזר פון זיינע טוערס, — דער עיקר אויף דעם פעלד פון דער יודישער ליטעראטור.

אט די צוויי גייסטיגע שטרעמונגען, וואס האלטען אין איין וואקסען, און אין איין זיך פערווארצלען און פענאנדערווארפען, בילדען אין דער איצטיגער צייט דעם ריין וועלטליכען גייסטיגען צעמענט, וואס בינדט צונויף אלע יודען צו א נאציאנאלער איינהייט אויף דער גאנצער וועלט.

אין ארץ-ישראל איז דער ציוניזם דער אויבערהאר און דארטען איז אויך זיין איינגעפעסטיגטסטער צענטער, וואס בויט זיך אויף דעם יסוד פון אייגענער טעריטאריע. אין רוסלאנד איז דער יודישיזם (אין דעם אויבען אנגעמערקטען זין) דער גייסטיגע אויבערהאר אין דעם יודישען לעבען. און אויך דארטען בויט זיך פאר איהם אן איינגעפעסטיגטער צענטער אין די איינצעלנע יודישע ראיאנען, וואס קאנען זיך באלד פערוואנדלען אין אויטאנאמע יודישע רעפובליקען. אין די איבריגע לענדער האלטען זיך די צוויי גרויסע בעוועגונגען מעהר אדער וועניגער אין א גלייכגעוויכט.

עס איז דערביי זעהר וויכטיג צו האבען אין אויג יענע שטילע עוואלוציע, וואס קומט איצט פאר אין דעם ציוניזם. נאך גאר נישט לאנג צוריק זענען די ציוניסטען און זייער גרעסטער מאיאריטעט בעשטאנען אויף דעם „שאר ישוב" שטאנדפונקט. אויף דעם חוץ-לארץ האט מען געקוקט נאר ווי אויף א רעזערוואר, פון וועלכען עס דארפען געשעפט ווערען מענשען און מיטלען פאר דעם אויפבוי פון ארץ-ישראל. דאס, וואס בלייבט אין גלות, מעג זיך צונויפגיסען מיט די פעלקער אין דעם פראצעס פון דער אסימילאציע. אט דער שטאנדפונקט האט געגעבען א הכשר אלע אסימילאטארישע עלעמענטען און האט צוגעצויגען צום ציוניזם די סימפאטיע פון א גרויסען טייל זייערען.

אבער אפילו אין דעם ריין-בירגערליכען ציוניזם ווערט אלץ שטארקער דער איינזעהן, אז אפילו צוליב ריין-ציוניסטישע צילען איז זעהר וויכטיג, דער חוץ-לארץ זאל זיך איינפונדעווען אויף אנ'אייגענעם יודישען נאציאנאלען-קולטורעלען באזיס.

דער ציוניזם, — דער עיקר, דער בירגערליכער, — האפט, אז אט דער באזיס וועט זיין די העבראישע שפראך. דער „יודישיזם" האט פונקט אזא אביעקטיווען און סוביעקטיווען רעכט צו האפען, אז אט דער באזיס וועט זיין די יודישע קולטור אין דער יודישער שפראך. אבער ביידע, על פי הכרח פיינדליכע שטרעמונגען געהען זיך איצט צונויף אין איין פונקט: אין דער נויטווענדיגקייט פון א נאציאנאלען-קולטורעלען אויפבוי אויף ריין וועלטליכע יסודות.

אט דעם פאקט מוז מען האבען אין זינען, ווען מען טראכט וועגען דעם גורל פון אונזער פאלק אין אמעריקא. — איך מיין: דעם פאקט, וואס די אמעריקאנער יודענשאפט איז סאי אביעקטיוו, לויט דעם נאציאנאלען מהות איהרען, סאי סוביעקטיוו, לויט דעם הערשענדען בעוואוסטזיין איהרען, א טייל פון דעם אלוועלטליכען יודישען פאלק, — א טייל, וואס לעבט מיט די אינטערעסען און דעם גורל פון דעם גאנצען.

אין פאדערגרונד פון דעם יודישען אינטערעס: שטעהט דאס יודישע לעבען פון דער גאנצער וועלט, אויף וויפיל עס שפילט זיך אפ אין די דריי וויכטיגסטע יודישע צענטראל-ישובים: ארץ ישראל, מזרח-אייראפע (מיט רוסלאנד) און די פעראייניגטע שטאאטען.

און אויך דא אין אמעריקא האלט אין איין וואקסען די וועלטליכע יודישע קולטור אין איהרע ביידע צווייגע: דעם יודישען און דעם העבראישען.

עס איז כמעט אזוי זיכער, ווי צוויי מאל צוויי, אז די גאנצע יודישע בעפעלקערונג וועט זיך „ענגלישיזירען" אין דעם זין, וואס ענגליש וועט זיין בעהערשט ווערען פון יעדען איינעם סאי אין ווארט, סאי אין שריפט, און די טויערען פון דער אמעריקאנישער ענגלישער קולטור וועלען זיין אפען פאר אלעמען.

עס איז זעהר ווארשיינליך, אז א געוויסער, — נישט גרויסער טייל, — פון אונזער פאלק וועט אויך ווייטער אין גאנצען אוועקגעהן פון אונז און וועט בלייבען לעבען פערגעצעלט און פעראיינזאמט אין די צווישען חלל'ס פון דער יודישער און נישט-יודישער סביבה.

ביי די שוין איצטער אסימילירטע יודען וועט זיך מסתמא נאך מעהר פערשטארקען דער רענאציאנאליזירונגס-פראצעס, דורך דער מאגנעטישער קראפט פון דעם זיך בויענדען נאציאנאלען לעבען, וועלען זיי זיך אלץ מעהר דערנעהנטערען אדער צו דער יודישער רעליגיע, אדער צו דעם יודישען פאלק.

די יודישע רעליגיע וועט אין איהרע ביידע ריכטונגען, — דער ארטאדאקסישער און דער רעפארמירטער, — געווינען נאך ווייטערע פאזיציעס און ביידע וועלען זעהן זיך צוצופאסען, צו די יודישע נויטען פון די גרויסע יודישע מאסען. דאס וויכטיגסטע פאר דעם „פראגנאז" ליגט אבער אין דעם פאקט, וואס די גרעסטע מאיאריטעט פון אונזער פאלק שטעהט שוין און וועט אונטערפאלען מעהר און מעהר אונטער דער שליטה פון דעם מאדערנעם יודישען נאציאנאליזם, וואס שטעלט אומעטום אוועק די וועלטליכע אלוועלטליכקייט אנשטאט רעליגיעזער.

איין טייל פון אט דער מאיאריטעט וועט זוכען זיין נאציאנאל פראגרעסיווע אריענטאציע אין ארץ ישראל און וועט זיך העבראיזירען. דער אנדערער טייל, — דער עיקר, די ארבייטערשאפט און די דעמאקראטישע עלעמענטען, — וועט זיך נאציאנאל-קולטורעל אריענטירען אויף מזרח אייראפא און רוסלאנד און וועט זיך בעוואוסטזיניג און קאנסעקווענט „יודישיזירען".

ביידע טיילען, — ד. ה. די גרעסטע מאיאריטעט פון אונזער פאלק אין אמעריקא און קאנאדא, — וועלען אזוי ארום האבען, לעבען דער ענגלישער שפראך, נאך אנ'אייגענע, א יודישע. אין איהר וועלען זיי אויסלעבען זייער יודישקייט, פון וועלכער, — זיי וועלען נעבעך בשום אופן נישט קאנען זיך בעפרייען.

קלאגען דערויף זאל יענער נביא, וואס האט „אזוי קלאגט" ווי דער „טאג"-ין מיט דער גרעסטער שמחה פאראויסגעזעהען, ווי אזוי די האסטיגע ענגלישיזירונג פון אונזער פאלק „מוז" מאכען א תל צו א יודישען נאציאנאלען זיין אין אמעריקא.

מיר, וואס האבען קיינמאל נישט געלייקענט די נויטווענדיגקייט און אפילו נוציגקייט פון דער פולער ענגלישיזירונג, וואס האבען אבער געגלויבט אין דער נאציאנאלער לעבענס-קראפט פון אונזער פאלק און אלעמאל געהאפט, אז זי, די לעבענס קראפט וועט אויך דא פיהרען צו א נאציאנאלער ווידעראויפלעבונג, — מיר קאנען נאר צופרידען זיין, ווען מיר בעמערקען אויף שריט און טריט די נייע טענדענצען, וואס ברעכען זיך דורך א וועג אין לעבען.

די טענדענצען געהען נישט אלע אין דער זעלביגער ריכטונג. זיי וועלען זיך מוזען צונויפשטויסען אין א העפטיגען קאמף וואס זאל מען טון? קאמף איז נאך אלץ דער רוח החיים פון דער מענשליכער געשיכטע!

אבער בעטראכטענדיג דעם בשותפותשען באדען, אויף וועלכען דער קאמף וועט מוזען געפיהרט ווערען, — די וועלטליכע אלוועלטליכקייט פון דעם יודישען פאלק, — און נעהמענדיג אנ'אנטייל אין דעם קאמף, לויט דעם אמת, אין וועלכען מיר גלויבען, האבען מיר זיך נישט וואס צו בעקלאגען אויף די נייע טענדענצען. אדרבא, מיר קאנען גראטולירען מיט זיי דאס יודישע פאלק און צורופען איהם:

— צו געזונד און לאנגע יאהר!

(נ. י. „טאג")

„אישקאדי-ביבען"

תל-אביב'ער בילד

פון רחל לוריא

— אישקא דיביבען! שתי בחצי גרוש! אישקא דיביבען!

געהט זיך א הויכער, ברייטער עלטערער יוד, מיט א קעסטעל סחורה אנגעטאן אויפ'ן הארצען ווי „האצמאך" און שרייט אויס אויף דער גאס מיט א משוגה'דיגען קול אויס דאס אויסטערלישע ווארט „אישקאדיביבען".

זיין אויסזעהן איז פון יענע פוילישע יודען אין ירושלים, וואס קומען פרייטאג צו נאכטס און שבת פריה דאווענען ביי דער „היילינגער וואנד" אנגעטון אין בונט רויטע, גרין, בלויע און געלע לאנגע אטלאסענע קאפאטעס מיט שטריימלען אויף די קעפ און פאות ביז די אקסעל און געהען מיט א טראט פון איינגעווארדע און גאווה ווי א „פאלשער משיח"...

אבער דער יוד פערמאגט נישט קיין פארביגע אטלאס-קאפאטע, טראגט נישט קיין סאמעט יארמעלקע ארום מיט פעלץ אויפ'ן קאפ. און וואוינט נישט אין ירושלים... ער טראגט א פשוט'ע קאפאטע מיט דער פארם פון אפגעקראכענקייט, וואוינט אין תל אביב און „האנדעלט" מיט אישקאדיביבען שתי בחצי גרוש...

געה איך איבער „נחלת בנימין" און געה מיט א יודען א חשוב'ן, אנ'ארבייטער פון דער „הסתדרות העובדים" געהערט צו דער ארבייטער פארטיי „אחדות העבודה" און איז א לייטישער מענש ווי עס פאסט אזא יודען. אזוי ווי ער איז געווען אין אמעריקא א פועלי ציון, וויל ער דורכאויס רעדען מיט מיר א שלעכטען ענגליש. לאז איך איהם נישט פערגוואלטיגען די ענגלישע שפראך און רעד מיט איהם יודיש. קריגען מיר זיך איבער דער טויט-וועהיגער שפראך-פראגע שרייט אונז אט דער יוד אריין מיט אזא יאמערליכען ציניזם:

— אישקאדיביבען! שתי בחצי גרוש! גרוש! אישקא דיביבען!

שטעלען מיר זיך אפ מיט אלע נייגעריגע צוגלייך, און קיקען אריין אין קעסטעל מיט דער גלעזערנע טירעל זעהן, וואס דאס איז אזוינס פאר אנ'אנטיקעל, וואס הייסט אישקאדיביבען.

מיר גיבען א קוק עס איז פשוט'ע טייג-בולקעלעך אויסגעקאכט אין בוימעל, ברוינלעך און בעשאטען מיט מעהל-צוקער, וואס מען רופט זיי אין פוילען „פאנטשקעס".

לאכט איינער פון דעם ארומגעקליבענעם עולם:

— ר' יוד קאנט איהר מיר נישט זאגען אויף וואס פאר א שפראך זיי הייסען אישקאדיביבען?

דער יוד פערלירט זיך נישט און זאגט:

— אויף מיין שפראך! געפעלט דיר נישט?

— עס געפעלט מיר טאקע, גאר אפשר איז דאס אויף העבראיש.

— אפשר יא און אפשר נישט, האסט אפשר א בעסערען נאמען ווי אישקא דיביבען?

איינער זאגט:

אישקאדיביבען איז נישט קיין העבראיש ווארט, סיידען טערקיש

— זאל זיין טערקיש, ארט עס מיך!

א מיידעל פון „גדוד", וואס שפילעט אהן פאפירלען מיט אויפשריפט „עברי דבר עברית", יעדען טאג וועמען זי בעגעגענט, זאגט איהם מיט א פערביסענעם פאנאטיזם:

— אויף העבראיש הייסען זיי עגה.

— ביזט טאקע א משגיח'טע פון „גדוד", טאלכמערשי, אבער א שעהנעם פנים וועל איך האבען מיט מיין אלטער אין איינעם, ווען איך וועל געהן אויפ'ן גאס און שרייען עגות שתי בחצי גרוש. א סך מיט א פולע וועל איך לייזען און ווי צו לייזען ווייס איך, איך האב אמאל אין פוילען געפיהרט גרעסערע געשעפטען ווי דא אין א"י.

— פון דעסטוועגען דארפט איהר שרייען אויף דער גאס עגה און נישט עפעס אנ'אישקאדיביבען.

— פערשטעה פריינדליכען, וואס דו פערשטעהסט נישט. עגה קען מען אנרופען אלע לעקעכער אבער נישט די וואס מיין אלטע זאל לעבען באקט און ברוינט זיי אין דעם בעסטען פיינסטען אייל און בעשיט זיי אליין מיט דעם בעסטען צוקער — די הייסען נישט עגות און נישט „פאנטשקעס", נאר טאקי אישקאדיביבען. און הער נאר פריינדליכען, איך וועל רעדען אויף דער גאס און האנדלען אויף לשון-הקודש דעמאלס ווען דו וועסט ווערען פרומער און נישט געהן מיט בארוויסע פיס ווי א שקסע.

— איך געה אהן זאקען, ווייל ס'איז נישטא קיין געלד אויף זאקען.

— און איך שריי אישקאדיביבען און גאס, ווייל איך האב נישט קיין געלד. ווען איך האב געלד, ווייס איך שוין, וואס איך וואלט געטון...

דערנאכדעם האט דער האצמאך-יוד געגעבען זיך א קעהר פון עולם מיט א נישט-דער-וועלטליכער פעראכטונג און שרייט:

— אישקאדיביבען! שתי בחצי גרוש! אישקאדיביבען.

מיין אמעריקאנער פועלי ציון וואס געדענקט נאך די צייט ווען צעהן סענט איז נישט געווען קיין זאך אויסצוגעבען נעמט זיך אן מיט מוט, געטריבען דורך א טאָרט געפעהל און קויפט פאר גאנצע צוויי פיאסטער אישקאדיביבען.

דער האצמאך האט איהם אנגעקוקט, אויסצאהלענדיג איהם די אכט אישקאדיביבען. אמאל נעמט איהם דאך א טאג אזוי פיל צו פערקויפען... און דער האצמאך יוד זאגט איהם מיט מענשען-דערקענונג און נישט אהן דרך ארץ:

— איך וואלט שווערען, אז איהר קומט גאר פון אמעריקא אך וואלט איך נאך אמאל געוואלט אנקוקען דאס דאזיגע אמעריקא! מען זאגט אז געלד שפילט דארט גאר קיין ראלע נישט — מ'גיט אויס!.. בלייבען וואלט איך דארט נישט. נאר זיך „דורכגעפאהרען" און געקומען צוריק. איך וואלט געמאכט אביסעל געלד און וואלט זיך בעזעצט אין ירושלים און מעהר גאר נישט „געהאנדעלט".

דאן האב איך דערפיהלט אז דער יוד בענקט נאך א בונט-אטלאסענע קאפאטע, נאך א סאמעטענע יארמעלקע בעפוצט מיט פעלץ. און וואוינען אין ירושלים און קומען דאווענען ביי דער „היילינגער וואנד" מיט התפלות, מיט בענקשאפט מיט איינגעווארדע, מיט כבוד און מיט שעהנקייט.

און דערפאר שרייט ער אזוי דער האצמאך-יוד אייפריג, מיט אזא אכזריפעט און ברען: אישקאדיביבען, שתי בחצי גרוש. דאס בעהט ער גאט ער זאל איהם אויסלייזען דערפון.

און ווייט אוועק פון איהם, האבען מיר נאך געהערט ווי דער יוד שרייט מיט ווי מיט שטראף-רייד:

— אישקאדיביבען, שתי בחצי גרוש אישקאדיביבען!

א בריה א יונגערמאן

פון צבי הירשקאן.

— זעה נאר: ער איז גאר דא אין פאריז — דער סוטולער דראנג וועסטעלקנעפעל מיט די לאנגזאמע שפרייזענדיגע קעמעל-פיס אבער אנ'אויס זעהן האט ער זיך אויסגעארבייט דער דאזיגער פארשוין, אז, פשוט, נישט צו דערקענען איהם: ער קוקט איצט אויס, וועסטעלקנעפעל, עפעס, ווי פערגרעמירט אינ'ם טייל פון א קאנפעראנסיע א קאמיקער, וואס ווייזט "יודישע גנ מערען" אין א קאבארעט.

זיין דאר און לאנג געזיכט איז פערלאטעט מיט א פאר ברייטע, שווארץ גרויליכע באקענבארדען. די הארט ביינדעלדיגע און הורבאטע נאז זיינע איז איינגעשפאנט אין שפאקולען מיט גרויסע גלעזער אהן רייפען און מיט די קע, שווערע, גאלדענע האלאבליעס. און אט, ווי ער שפאצט און געהט, וואוהין מען זאל אין וועסטעלקנעפעלע נישט אריינטייטלען מיט א פינגער, איז יעדע זאך אויף איהם אויסגעפרעסט מיט א שרונט: די שיטערע האר פונ'ם קאפ און די געדיכטע וואנצעס, די ארבעל פונ'ם ראק און דאס טיכעלע אין דער זייטען טאש, די הענטשקעס און דער קאפעליוש, וואס ער האלט אין דער האנד, די הויזען און די נעז פון די שיך. אלעס איז גלאט און שרונטיק.

היינט מיט וואס פאר א טאן ער רעדט עס, וועסטעלקנעפעל, און ס'אר א גאלאנטער לעבע-יונג ער איז עס געווארען:

— פון ניין אווענד, — זאגט ער, — געהערט ער נישט צו קיין מענערישע געזעלשאפט. נאך א שווערען ארבייטס-טאג — אונטערהאלט ער זיך בלויז מיט פרויען און מיט טענץ, מיט וויין און מיט מוזיק..

און אויף דער פראגע: מיט וואס פערנעמט ער זיך עס אין פאריז? — צעלאכט ער זיך אזש. וועסטעלקנעפעל, אויס'ן קול עפעס מיט אזא געלעכטער, פיקט א שטייגער, ווי א דורכגעטריבענע גרויסשטעטישער מאכט שפאס איבער א קאמישער, נארישער שאלה פון א נישט-פערשטעהענדען פראווינציאל:

— ליידיג זיצט מען נישט!.. — איז ראנגזירט ער, — מען פערנעמט זיך שוין.. מען פערנעמט זיך — שמייכעלט ער — מיט אלעס, וואס גאט שיקט צו. נאר נישט מיט קיין געמיינשטע געשעפטלעך פון דעם אויסדערוועהלטן פאלק ישראל, — לייגט ער צו נאך א חכמה'לע.

— צו אונזער איינעם — בעליידיגט ער זיך — דארף מען נישט צוטרעטען מיט קיין קרעמערישע וואג און מאס.. מיר — דעקלאמירט ער אנגערויצעלט — פערמאגען נישט קיין פערזענליכע עסקים און קיין פריוואטע אינטערעסען... מיר — רופט ער אויס פייערליך — דינען דעם רוסישען פויערים-און ארבייטער-מלוכה.. און דאס איז — זאגט ער מיט שמאלץ — אונזער איינציגער לוי...

ווער עס איז דא אבער דער "אונזער איינער" און דער "מיר"?.. און מיט וואס דינט ער עס דער פויערים און ארבייטער מלוכה פון רוסלאנד, אט דער סוטולער דראנג מיט די שפרייזענדיגע קעמעל-פיס?..

דערצעהלט ער, וועסטעלקנעפעל, עפעס גאר א לעגענדארישע מעשה וועגען זיין רוהם און גרויסקייט. אהא הא — שפילט זיך נישט מיט איהם: א גאנצער לענדער-פיהרער איז ער היינט צו טאג. ער, וועסטעלקנעפעל, זיצט דא אין פאריז אלס א דיפלאמאטישער וועגווייזער פאר דעם אויסערליכען האנדעל פון די פעדעראטיווע סאוויעט רעפובליקען.

לויט ווי פיל געשטאלטען אבער ער האט זיך שוין סטיליזירט, וועסטעלקנעפעל, און ווי פיל טענער ער האט שוין נאכגעמאכט עפעס א קינעמאטאגראפיש בילד מיט פיל פיל סיטואציעס און ביי יעדער סיטואציע — וועסטעלקנעפעל אלס א נעבען-פיגור, וואס טיאפקעט זיך נאך.

אט די ערשטע מלחמה-יאהרען וועסטעלקנעפעל איז א "בעפאלמעכטיגטער" פונ'ם פעטערבורגער יודישען הילפס קאמיטעט צו שטיצען די געליטענע אונזערע וואס ווערען געטריבען פונ'ם פרעמדען פיינד אז פערפאלגט פון דער אייגענער רעגירונג. עפעס, ווי א פערצייטיגער וואנדערענדער בעל-שם האט ער זיך פערקליידט: סיי זומער און סיי ווינטער — אין א בורנוס מיט א קאפושאן, וואס ער ציהט נישט אראפ פונ'ם לייב. אנגעכמורעט. און זיינע לעפצען טוען שטענדיג קרעכצען: "עס האט געשלאגען די לעצטע שטונדע פון אונזער נאציאנאלער עקזיסטענץ אזש ריין פיזיש". און די שפראך זיינע איז עפעס בעל-שם'איש — האלב לשון-קודש'דיג מיט פיל תרגום אויסדרוקען. דערקלערט ער, וועסטעלקנעפעל, די דאזיגע שפראך ענדערונג זיינע מיט היסטאריש ראמאנטישע אורזאכען: ער וויל עס אין זיך פערקערפערן אלע תנועות און קנייטשען, שמייגעס און די דיאלעקטען, וואס דאס איצט אונזער געהענדיגע און אויסגעהענדיגע יודיש פאלק האט נאר ווען עס איז פערמאגט אין זיין טראגישער געשיכטע: ער, וועסטעלקנעפעל, בעטראכט זיך אלס דעם איינציגען און אלס דעם לעצטען יודען..

און אט פעטערבורג, אין רעוואלוציאנערען פריהלינג פונ'ם יאהר 1917 וועסטעלקנעפעל איז אויך דא. ער איז דא צוגעשטעלט צו דעם אויפשטאנד פון דעם רוסישען ארבייטער פויער אלס א ספעציעלער פארשטעהער פון א יודישער סאציאליסטישער פארטיי מיט א ציוניסטישען ניואנס. עפעס גאר א נייער וועסטעלקנעפעל. אראפגעשלייערט פון זיך דעם בעל-שם'ישען בורנוס מיט דעם קאפיושאן און אויסגעפוצט זיך אין א ניהיליסטיש רוסיש העמד אריבער די הויזען. אמת: ער איז אויך אצט פעסימיסטיש. זיין פעסימיזם אבער איז, אין אט דעם מאמענט, געווענדעט נישט צו יודען נאר וואס אנבעלאנגט רוסלאנד: וועסטעלקנעפעל קלאגט זיך אויף דער פאליטישער אומוויסענהייט פונ'ם רוסישען פויער: "די פארמאגעס אפילו פון דער רעוואלוציע בעניצען דאס ווארט "פראסטיטוציע" אנשטאט "קאנסטיטוציע", און פלאנטערען זיך אין די סאמע פרימיטיווסטע פארלאמענטארישע בעגריפען". און נאכאנאנד ער פרעדיגט, וועסטעלקנעפעל. ער פרעדיגט אז די גאנצע מענשהייט דארף איצט אלעס ווארפען און אפגעבען זיך בלויז דער קולטורעלער אויפקלערונג צווישען די רוסישע מאסען. רעדען רעדט ער אצט, וועסטעלקנעפעל, אר רוסיש. דערצו — עפעס א מאדנער לשון. כמעט אנ'אומפערשטענדליכער לשון: וואו ער קארבט נאר אויס א קריכיש סלאוויש ווארט, אדער אנ'אויסדרוק פון אנ'אלטער ווי סישער "בילינא", צי פון א פערצייטיגער קלויסטער-כראניק — שלינגט ער עס איין אין זיך אין קאלאסוריעס..

אדער, אט נעמט 1919 אין קיעוו, נאכדעם ווי די דייטשע סאלדאטען האבען זיך אפגעטראגען פון דאנען און

מנחם מענדעל אין א נייער געשטאלט

אוקראינישע נאציאנאליסטען האבען אנגעהויבען זעלבסטשטענדיג צו רעגירען איבער דער דאזיגער געוועזענער רוסישער פראווינץ: ממש עפעס, ווי פון אונטער דער ערד, איז דא, אין מיטען דערינען אויסגעוואקסען א וועסטעלקנעפעל. און עס איז גאר כמעט נישט צו אונטערשיידען איהם פון א ריכטיגען, געבוירענעם "זאפאראזשעץ": אויסגעפראנטעוועט זיך אין וואליקעס אריבער די קיזה, אין א קורץ שעפסען פעלצעל, א הויכע פאפאכע אויפ'ן קאפ, און פון דער פאפאכע — א וושמאניע האר שטעקט ארויס עפעס, ווי א לאק פון א צינויפגעדרעטען צאפ. ער שיט פעך און שוועבעל, וועסטעלקנעפעל, קעגען דעם, וואס אויף די גרעגען פונ'ם כאכלישען דניעפער הילכט נאך דאס "רוסקי מאוועי" (רוסישע שפראך). און צו א מערקווירדיגען פלאן האט ער זיך דערטראכט: אלע ווארעמע לענדער פון אייראפע דארפען זיך פעראייניגען פאליטיש און עקאנאמיש, כדי אפצושוואכען די קאלטע מדינות. דערצו האט ער דא אין דעם דאזיגען פלאן א בעזונדערע מיסיע פאר יודען: די יודען אלס אזיאטען, וואס שטאמען פון זודליגע ערדען — מוזען עס זיין די הויפט איניציאטארען פון אט דער וועלט אויסלייזענדער אידעע, פון דער אידעע צו שאפען אהייט קלימאטישע פעלקער-ליגע און טיקע א דאנק דעם וועט עס די אוקראינע ווערען גרויס און מעכטיג, ווי פראסטיגע מאסקאווע פערצייטע...

צי, אט גאר אי, בערלין, אין די יאהרען 1922-23, בעת די דייטשע וואליוטע איז געזונקען אלץ טיפער און טיפער און מזרח-אייראפעאישע יודישע אינטעליגענטען זענען דא בעגעקומען אלץ מעהרער און מעהרער: פליצלינג ענטפלעקט זיך דא וועסטעלקנעפעל. און וואס פאר א געשטאלט אבער ער ענטפלעקט זיך עפעס אנ'עלעגאנטער טרויער ליגט אויף איהם אויסגעגאסען. און דער גאנצער שניט זיינער איז אויסגעהויבעלט לויט דעם מאדעל פון אנ' אינטעלעקטועלער, ליכט נאר פערזענליכקייט מיט א נייגונג צו מיסטיק: לאנגע האר אריבער די אקסלען. אריבער די קני א סורדוט, וואס פערקנעפעלט זיך ביז'ן גארגעל. עפעס עס בלאזט פון איהם מיט גייסטליכקייט פון וועסטעלקנעפעלען. דערביי איז ער נאך אויך וועגעטאריש: ער עסט נישט קיין פלייש. רירט זיך נישט צו צו קיין אלקאהאל. און עפעס א שייגער איז ער געווארען וועסטעלקנעפעל. בלויז אמאל, אמאל, אין א געזעלשאפט פון שריפטשטעלער, פון קינסטלער — צעוויפט ער זיך שטארק. ער זיפצט אויף דער מערב אייראפעאישער קולטור, וואס, לויט זיין טיפער איבערצייגונג, זענען איהרע טעג געצעהלט. און דעמאלסט גיט ער עטיקעט עצות: די מערב אייראפעער זענען דאך — זאגט ער און עס ווארגט איהם אזש אין האלז — גייסטיג פעראיידלט: צום טויט און אט פערפליכטעט: מיט שטילע טריט אויף די שפיץ פינגער — ראט ער מעלאנכאליש — דארף מען טרעטען אין דעם מאמענט, בעת געטער שטארבען...

און אט היינט, אינ'ם יאהר 1926: וועסטעלקנעפעל — מאכט דאך עפעס שטיט פון א לארד ביקאנספעלד און פון א דענדי.. אך, וועסטעלקנעפעל, וועסטעלקנעפעל! ס'איז א מאדים אויף אויסערליכע מעטאמארפאזען. מען קען אפשר צווייפלען אין דער עכטקייט פון זיין ארטיסטישער טאלאנט עס איז אבער אהן שום ספק: כאטש ער איז א סוטולער דראנג און פיס פערמאגט ער פון א קעמעל, אך איז ער — א בריה א יונגערמאן.

פלאנצען, וואס עסען מענשען.

פון דר. ב. שטיינפעלד.

מענשען און פערשידענע חיות ערנעהרען זיך פון פלאנצען, דאס ווייסט יעדער. האט אבער עמיצער פון אייך געהערט, אז פלאנצען זאלען מאכען אנ'אנבייסען פון לעבעדיגע בעשעפענישען און אפילו מענשען?

סא הערט זיך איין:

מיט עטליכע יאהרען צוריק איז איבער'ן טראפישען אינזעל מאדאגאסקאר ארומגעפאהרען א געוויסער רייזענדער קארל לישע. האט ער פון דאנט אנגעשריבען א בריף צו א בעקאנטען נאטורפארשער אין פאריז, וואס האט בשעתו אנגעמאכט א שטורעם אין דער וויסענשאפטליכער וועלט. ער דערצעהלט, אז אמאל האט ער געוואנדערט אין א גאנץ פערווארפענעם טייל פונ'ם אינזעל צוזאמען מיט חברה פון ווילדע נעגערס. איז ער איינמאל בעת דער רייזע אויפמערקזאם געווארען אויף א מערקווירדיגע פלאנץ, וואס ער האט נאך קיינמאל פריהער ניט געזעהן. די פלאנץ איז געווען אכט פוס הויך מיט א דיקען שטאם, ריזיגע בלעטער, פון וועלכע יעדער איינציגער איז געווען איבער צעהן פוס לאנג. די בלעטער זענען אראפגעהאנגען פון דער שפיץ פון דער פלאנץ און געווען בעוואקסען מיט געוואלטיגע שארפע דערנער, פון וועלכע יעדער איינער האט אויסגעקוקט ווי אנדערטהאלב פינגער לאנג. די ווילדע, וואס זענען מיט איהם געווען, האבען גערופען די דאזיגע מערקווירדיגע פלאנץ מיט'ן נאמען "טייפעלס בוים". זיי האבען זי געהאלטען פאר א געטהייט, וואס פערלאנגט קרבנות. און דער קרבן איז טאקע באלד געבראכט געווארען. דער רייזענדער האט צו זיין שרעק דערזעהן, ווי די פראים האבען אויסגעקליבען איינעם פון זיך און אנגעהויבען איהם טרייבען מיט זייערע שפיזען צום שרעקליכען בוים. ווי נאר דער אומגליקליכער איז אריין אין מיטען פון זיינע בלעטער, האבען זיי זיך באלד א קוועטש געטאן איינע צו דער אנדערער. די גרויסע שטעכערס האבען זיך אריינגעשניטען אין זיין לייב אלץ טיפער און טיפער און אנגעהויבען אריינזויגען זיין בלוט, אין א פאר וואכען ארום ווען דער רייזענדער איז ווידער דורכגעגאנגען דורך יענעם פלאץ, האט ער געזעהן, אז די בלעטער האבען זיך צוריק פאנאנדערגעעפענט, צוריק אנגענומען זייער נארמאלע שטעלונג, און צווישען זיי ליגען געבליבען א פאר מענשליכע ביינער. די מענשען פרעסערישע פלאנץ האט אריינגעזויגען איהר קרבן, און איהרע בלעטער האבען אונשולדיג געווארט, ביז עס וועט זיך אריינלאזען צווישען זיי א נייער, א מענש אדער חיה.

די דאזיגע מעשה האט בשעתה אנגעמאכט א טומעל אין דער וויסענשאפטליכער וועלט, און עס האבען זיך נאטירליך געפונען פילע, וואס האבען זי בעטראכט אלס א ליגען. ניט לאנג איז אבער אויף דעם זעלבען אינזעל געווען דער אמעריקאנער געלעהרטער דר. משייז אסבארן, איהם האט זיך ניט איינגעגעבען צו זעהן די דאזיגע פלאנץ. ער האט אבער אזוי פיל געהערט וועגען איהר פון פערשידענע דארטיגע שבטים, אז ער איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אז די ערצעהלונג פון לישע מוז האבען אונטער זיך אן אמת'ן גרונט.

ערשט דא ניט לאנג האט א פארשער, וואס האט זיך אומגעקוקט פון ניקאראגוא, א הייס לאנד אין צענטראלער אמעריקא, דערצעהלט וועגען א מערקווירדיגען בוים. וועמענס בלעטער זענען ווי סאסקעס, וואס זויגען אויס דאס בלוט פון יעדער חיה, וואס קומט אריין אין זייער נאהענטקייט. זיין הונט האט זיך אריינגעפלאנטערט אין די בלעטער פון דער דאזיגער מענשען פרעסערישער פלאנץ. פרובענדיג איהם צו ראטעווען איז דער רייזענדער אליין ממש אטאקירט געווארען פון די הונגעריגע צוויג בלעטער און האט זיך ארויסגעראטעוועט בלויז מיט דער גרעסטער מיה, איבערלאזענדיג דער פלאנץ שטיקלעך פלייש פון זיינע הענד און פיס.

קיין אבסאלוטע וויסענשאפטליכע אויפקלערונג פון די דאזיגע פאקטען איז נאך ניט פארגעקומען, און ס'איז נאטירליך, אז עס געפינען זיך פילע מענשען, וואס זענען פון אנהויב אן נוטה צו בעטראכטען זיי אלס אנ'אויסטראכטעניש. ווען אבער די דאזיגע אונגלויבליכע זאלען זיך דערווייזען, אז די וויסענשאפט האט מיט אבסאלוטער גענויקייט פעסטגעשטעלט די עקזיסטענץ פון פלאנצען וואס עסען אינזעקטען, וואלטען זיי געווארען ווייניגער זיכער אין זייער אונגלויבען. אויב עס קאנען זיין קליינע פלאנצען, וואס עסען פליגען, טא פארוואס זאלען ניט קאנען עקזיסטירען גרויסע בוימער, וואס דערווערגען און עסען אויף חיות און מענשען.

ס'איז דא אין ווייטע לענדער א "נעגזען-פלאנץ", וואס איהרע בלעטער, ווען זיי זענען אפען, זעהען זיי אויס ממש, ווי א מויל פון א קראקאדיל. ווען אבער זיי זענען פערמאכט מאכען זיי דעם איינדרוק פון צארטע שפאנע זעקלעך. בעת אויף אזא אפענעם בלאט זעצט זיך אנידער אנ'אינזעקט ווערט ער תיכף פערמאכט, און דאן איז דער אינזעקט פערשפארט אויף אייביג אין דעם "בויך" פונ'ם בלאט, דער ערעסט ענדיגט זיך מיט זיין באלדיגען טויט.

נאך דארווין, דער בעריהמטער נאטורפארשער, האט מיט א יאהר אכציג צוריק אנגעשריבען א ספעציעלע אויספארשונג וועגען "פלאנצען, וואס עסען אינזעקטען". אויב אזא אויטאריטעט, ווי דארווין האט זיך ערנסט פערנומען מיט'ן ענין, איז א סימן, אז ס'איז נישט אויסגעזויגען פונ'ם פינגער.

פון איינשפארען און צוקוועטשען א פליג ביז איינשפארען און אריינזויגען א הונט אדער א קאלב, איז בלויז אנ' אונטערשייד אין כחות, ס'איז אבער נישטא קיין שום אונטערשייד אין פרינציפ פון דער זאך. א קלענערע פלאנץ כאפט אריין א קלענערע בעשעפעניש, א גרעסערע — א גרעסערע.

די אויבען דערצעהלטע פאקטען, וואס איינציגע פון זיי אונטערליגען נישט קיין קלענסטען ספק, ברענגען ארויף אויף מערקווירדיגע געדאנקען פון וואנען ווייס א פלאנץ, אז צו איהר איז אריינגעקומען א פליג? דענקט זי? פיהלט זי?

דער דייטשער געלערנטער פראפעסאר האבערלאנד פערזיכערט, אז פלאנצען האבען אויגען-דורכזיכטיגע צעלען אויף זייערע בלעטער, וואס ערלויבען זיי אונטערצושיידען צווישען ליכט און פינסטערניש. אט דאס איז די ערקלערונג פון דעם, פאר וואס, למשל, די זונען-בלומען ("פאדסאלנעטשניק"), ריכטעט שטענדיג איהר קעפעלע צו דער זון און פאר וואס די בלעטער אויף א בוים פערנעהמען א זעלכע שטעלונגען, אז זיי זאלען נים שטערען איינער דעם אנדערען צו געניסען פון דער זון.

דער בעריהמטער אינדישער באטאניקער (פלאנצען-פארשער) סער יאגאדיס טשאנדרא באז, האט מיט א קורצער צייט צוריק אויפגעוויזען, אז פלאנצען האבען א נערווען-סיסטעם, און אז דער אונטערשייד צווישען זיי און חיות איז בלויז דער, וואס חיות קאנען בייטען זייער פלאץ. נאטירליך ווערען דערמיט געמיינט פרימיטיווע חיה'לעך. קיינער האלט ניט איין אין קאפ צו פערגלייכען דאס גייסטיגע לעבען פון פלאנצען מיט'ן בעוואוסטזיין פון א מענשען, אדער אפילו א העכערע חיה.

מיט איין ווארט, דער אונטערשייד צווישען חיות און פלאנצען איז גארנישט אזא שארפער, ווי מיר האבען פריהער געמיינט. די היינטיגע וויסענשאפט געהט צו עפענען דא איינעם פון די גרעסטע נאטור-סודות, וואס זענען נאך געבליבען בעהאלטען פון מענשליכען אויג.

דער פּראָוואָקאַטאָר / (עסקיז)

פון תלוש

די גרויסע רוסישע אַנאַרכיסטען האָט געוואוינט אין עק שטאָט ביים טייך, אין אַלטען הילצערנעם הויז. געשטאַנען איז דאָס הויז אויף אַ ברייטען גידעריגען פּלאַץ, וואָס מען האָט גערופען גאָט ווייס פאַר וואָס, דער „פיילכען מאָל", כאָטש אויסער קראָפּיווע און עטליכע פערטריקענטע בוימלאַך ארום פאַרקען איז דאָרט גאָרניט געוואַקסען.

עס איז געווען אַ כמאַרנער ווינטער־טאָג עס האָט געטריפט אַ דריבנער רעגענדעל. איבער דער שטאָדט איז געהאַנגען אַ נעפעל. דער יונגער אַנאַרכיסט גאָלדבערג איז אַרויס פון דעם „פיילכען מאָל" און זיך אַוועקגעלאָזט צום טייך, וואָס האָט ברוגז גערוישט, געקלאַפּט איבער דעם זאַמדיגען ברעג און געטראָגען זיינע מוטנע כוואַליעס ווייט־ווייט.

גאָלדבערג האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ באַנק. אויף יענער זייט טייך זענען געשטאַנען נאַסע און אויסעטיגע פלאַטאַנען בוימער און צוויי שלאַנקע טאָפּאָלען האָבען זיך געצויגען צו די גרויע וואָלקענס.

גאָלדבערג איז געווען אומרוהיג און צערודערט. דאָס בעוואוסטזיין, אַז היינט ביינאַכט וועט ער דאַרפען אַנטיילנעמען אין אַ מאָרד פון א מענשען האָט אַלע ווייל אַרויסגערופען אַ ציטער איבער זיין לייב. ער האָט זיך געשטאַרעט צו טראַכטען וועגען אַנדערע זאַכען, געטריבען פון זיך די פיינליכע געדאַנקען, זיך מאַרגעשטעלט פערשידענע וואונדערבאַרע לענדער, וואו איצט שיינט מילד די זון, וואו עס רוישען זיך רויזען אין די גערטנער און עס בליהען אָראַנזשען. נאָר אַלץ אומזיסט פאַר איהם איז געשטאַנען דער פּראָוואָקאַטאָר, וואָס האָט געוואוינט מיט איהם אין איין הויז און וועמען די אַנאַרכיסטען האָבען בעשלאָסען צו צווינגען זיך אַליין צו טויטען.

דער רעגען האָט זיך פלוצלונג פערשטאַרקט. גאָלדבערג איז אויפגעשטאַנען און איז אַוועק צוריק אַ היים. אין זיין חדר׳ל איז געווען קאַלט און טונקעל ער האָט זיך צוגעלייגט, וואָרעם איינגעדעקט און גענומען צוזאַמענשטעלען אין געדאַנק אַ ליד וועגען אַ יונגען רעוואָלוציאָנער, אויף וועמען עס וואַרט די תליה פאַרטאָג.

גאָלדבערג פלעגט אַ מאָל שרייבען קליינע פּאָעמען און אַלע חבירים האָבען אויף איהם געקוקט ווי אויף אַ זעהר בעגאַבטען דיכטער. און דער אַז מיגראַנטען־קאָלאָניע האָבען איהם אַלע ליב געהאַט. ער איז געווען אַ הויכער בלאָנדין מיט אַ גוטען מידען שמייכעל אויפ׳ן בלאַסען פּנים און האָט שטענדיג אויסגעזעהן, ווי ער וואָלט אָקאָרשט אַרויס פון שפּיטאָל און טראָגט נאָך אויף זיך די סמנים פון אַ שווערער קראַנקהייט. ער איז געווען אַ פעהיגער אַגיטאַטאָר, גערעדט איינפאַך, ערנסט, און מיט זיינע מוטערע רעדעס פלעגט ער לייכט אָנצינדען די הערצער פון די מאַסען. אומעטום האָט ער געפּרעדיגט די אידעען פון באַקונינ׳ען. געזעסען אין אַ סך אויסלענדישע טורמעס און פון רוסלאַנד איז ער אַנטלאָפען פון דער קאַטאָרגע. ער איז געווען אַ געפיהל־מענש, אויסערגעוועהנליך אָרעמליך, אַנ׳אמת׳ער שונא בצע, און וועגען איהם האָט מען טאָקע געקענט זאָגען: ער לעבט ווי די פויגלען וואָס זייען נים און שניידען נים. און ווען נים זיינע נאָהנטע חברים און ווערא, אַ גענעראַל׳ס אַ טאָכטער, אַ מיטגליד פון דער קאָמונע, וועלכע האָבען געזאָרגט פאַר איהם, וואָלט ער ניט געהאַט וואו אַוועקצולייגען זיין קאָפּ.

הינטער׳ן ווענטעל, וואו עס האָט געוואוינט דער פּראָוואָקאַטאָר, האָבען זיך געהערט אומרוהיגע טריט. גאָלדבערג האָט זיך איינגעהערט און זייער גערויש און פיינליך געקלערט, אַז מאָרגען אין דער צייט וועט ער שוין ליגען אַ טויטער. עס איז געווען בעשלאָסען, אַז דריי חברים זאָלען צו איהם אַריינגעהן, הייסען איהם אָנשרייבען אַ צעטעלע, אַז קיינער איז נים שולדיג אין זיין זעלבסטמאָרד און אַריינלאָזען איהם אַ קויל אין שלייף.

ער האָט געוואָלט איינשלאָפען און נים געקענט. די טריט פון דעם פּראָוואָקאַטאָר האָבען איהם געמאַכט נאָך נערוועזער און אומעטיגער. דערנאָך האָט ער זיך פלוצלונג דערמאָנט, אַז היינט ביינאַכט איז אַן אימיגראַנטען־באַל און דאָרטען וועט ער קענען פאַרברענגען אַ פּאָר שעה, ווייל טויטען דעם פּראָוואָקאַטאָר האָט מען בעשלאָסען שפּעט אין דער נאַכט. דאָס האָט איהם אַ ביסעל בערוהיגט און ער האָט ביז אין אָוונט געדרעמעלט. דערנאָך איז ער אויפגעשטאַנען, זיך איבערגעטאָן און איז אַרויס אין גאַס.

דער באַל איז געווען אינטערעסאַנט. אַ בעוואוסטער רוסישער דיכטער האָט פאַרגעלעזען זיינע לידער אין אַ שעהנהייט, אַנ׳איטאַליענישע טענצערין, האָט געטאַנצט אונטער די קלאַנגען פון דער שאָפּען מוזיק. אַ חבר האָט איהם בעקענט מיט אַ רייכער יודישער פרוי פון פּוילען. אַ באַרמהערציגע שוועסטער. זי איז געווען אַן אַלמנה, און געלעבט אין אויסלאַנד צוליב די קינדער. ביי איהר אין הויז פלעגען זיך צוזאַמענקלייבען אַ סך בעוואוסטע רעוואָלוציאָנערען און שרייבער. זי האָט געהאַט אַ שוואַכקייט צו מענשען מיט טאַלאַנט און קיינער האָט אַזוי נים געקענט זיי אויפצוכען ווי זי. האָט מען אַ קוק געטאָן אויף איהר פּנים, פלעגען אַ בלענדער טון איהרע אויגען גרויסע, שטראַהלענדע, ווי ביי לעגענדאַרישע פּרינצעסינס איהרע האָר זענען געווען גלאַנציג שוואַרץ און געהאַלטען האָט זי זיך ווי אַנ׳אמת׳ע בת מלכה, אַ שלאַנקע און אַ שטאָלצע. אָבער אין דער קאָלאָניע האָבען זיך אַרומגעטראָגען קלאַנגען, אַז שטיפערהייט פּיהרט זי אַ זעהר צולאָזען לעבען און דאָס האָט נאָך שטאַרקער געצויגען צו איהר.

— איך האָב זיך שוין לאַנג געוואָלט מיט אייך בעקענען — האָט זי אַ זאָג געטאָן צו גאָלדבערג׳ען. — מען האָט מיר אַ סך דערצעהלט וועגען אייך.

זיי האָבען געקוקט אויף דער בינהנע. עפּעס אַ בחור׳ל האָט געשפּילט אויף אַ וויאָלאָנטשעלאָ און אַנ׳אָפּערא אַרטיסט ן האָט געזונגען. נאָכדעם האָט דער בעוואוסטער רוסישער דיכטער ווידער פאָרגעלייענט זיינע לידער לאַנגזאַם און זינגענדיג. מען האָט איהם שטאַרק אַפּלאָדירט און בעוואָרפען מיט בלומען און ער האָט אויף דאָס ניי אָנגעפאַנגען דאָס ליד וועגען אַ יונגען גוטען פּרינץ, וואָס האָט געוואָלט בעגליקען זיין לאַנד און איז דערפאַר געשטאָרבען אין דער תּפיסה. דאָס איז געווען אַ קליינע פּאָעמע וועגען זיי אייגען פערשקלאַפּט לאַנד. אַלע האָבען זיך איינגעהערט, פערכישופט פון טרויער און שעהנקייט.

גאָלדבערג איז שוין דעם גאַנצען אָוונט נים אָפּגעטראָטען פון דער באַרמהערציגער שוועסטער. זי איז איהם אַלץ מעהר און מעהר געפעלען געוואָרען. דאָס שוואַרצע סאַמעט קלייד, וואָס האָט שטייף אַרומגענומען איהר קערפּער, האָט איהר אַזוי געפּאַסט, זי איז געווען די שעהנסטע פון אַלע פרויען אין זאַל. זי האָט מיט איהם געשפּאַסט, געלאַכט, האָט אַ הבן געהאַלטען אונטער׳ן אָרעם און אַ גרויסע פרייד האָט זיך צעזונגען אין זיין נשמה

— מאַדאַם — האָט ער געשעפּטשעט — איך בין שוין לאַנג נים געווען אַזוי גליקליך ווי היינט.

זי האָט איהם דערלאַנגט אַ קליין געפלאָכטען קערבעלע און זיי האָבען זיך אַוועקגעלאָזט איבער׳ן זאַל פערקויפען בלומען. דער אָרקעסטער האָט געהאַלטען אין איין שפּילען, און פּאָרלעך פער׳שיכור׳ט פון מוזיק און פּערפומען, האָבען געטאַנצט.

פּלוצלונג האָט ער בעמערקט דעם פּראָוואָקאַטאָר די באַרמהערציגע שוועסטער האָט זיך אָפּגעשטעלט און איהם פאַרגעלייגט אַ רויטען בלימעל.

— ווען געהט איהר אַ היים? — האָט ער געפרעגט גאָלדבערג׳ען.

זי האָט איהם אַריינגעשטעקט אַ בלימעל אין לאַץ און געזאָגט:

— עס איז דאָך נאָך אַזוי פריה.

אין אַ שעה אַרום זענען צו איהם צוגעקומען צוויי חברים און איהם גערופען אַ היים. דער פּראָוואָקאַטאָר איז שוין געווען ביי זיך אין צימער.

— וואוהין געהט איהר? האָט די באַרמהערציגע שוועסטער איהם געפרעגט: — וואַרט אַ ביסעל, איהר ווילט מיך גאָר נים אָפּפיהרען אַ היים? ער האָט צוגעזאָגט די חברים זיין אין הויז אין אַ שעה אַרום. זי האָט איהם געבעטען אַריינגעהן. ביז טאָג האָבען זיי פערבראַכט צוזאַמען. שרעקליך אומגעלומפּערט האָט זיך איהם איצטער געדוכט צו געהן און נעמען אַנטייל אין הרגענען אַ מענשען, דאָס הויז וואו ער האָט געוואוינט, און זיין אָרים לעבען מיט די שטענדיגע פּאָליטישע דיסקוסיעס זענען די נאַכט געווען פון איהם אַזוי ווייט און פרעמד. די צויבער וועלט וואָס האָט איהם נאָך אויפ׳ן באַל אַרומגעכאַפּט, די וואַרימע שטראַהלען, וואָס האָבען זיך געצויגען פון דער באַרמהערציגער שוועסטער, האָבען איהם פערפלאָנטערט אין אַ נעץ פון ליבעס־געפיהלען און איהם געמאַכט געהאָרכזאַם און שוואַך, ווי אַ קינד.

ווען ער האָט זיך אין דער פריה אומגעקערט אַ היים, האָט איהם ביים אַריינגאַנג בעגעגענט די אַלטע באַלעבאָסטע פון הויז און ווייגענדיג דערצעהלט, אַז די נאַכט איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער בלאָנדער אַלעקסיי, וואָס האָט דעם צווייטען צימער פון זיינעם.

ווען נישט דער יצר הרע, ימח שמו...

די היגיענע פון הייניגע פרויען־מאָדעס.

פון דר. יעקב מאַן.

— ווי געפעלט אייך, פאַניע דאָקטאָר, הייניגע מאָדע? — רופט זיך אָפּ צו מיר מיין שכן, אַ חסידישער יונגערמאַן אין שטריימעל, און אַ שווערער יופּעצע און מיט לאַנגע כשר׳ע פּאות.

— ווי געפעלען אייך — פרעגט ער מיך — אונזערע קורצגעשוירענע ווייבער מיט די קורצע קליידעלאַך אָהן אַרבעל, און נאָך מעהר, ווי געפעלען אייך די לאַלקעס, אונזערע מאַנסלייט מיין איך. אין די קורצע הויזעלעך, אין די זיידענע זאָקעלעך און אָהן קאַפּעלושען. אַ מאָדנע געזעלשאַפט. נישטאָ ביי זיי קיין בושה און קיין חרפה פאַר גאָט און פאַר לייט! אמת׳ע קאָמעדיאַנטען.

— איהר האָט אַ טעות, ליבער פריינד — האָב איך זיך צו איהם אָנגערופען — אויב איהר האָט צייט און חשק, וועל איך אייך באַלד אויפקלערען, אַז איהר זענט נישט גערעכט און אַז די היינטיגע מאָדע איז בערעכטיגט. שלאָגט מיר גאָר נישט איבער אינמיטען און לאָזט מיך רעדען ביז׳ן סוף.

די הויט — פערשטעהט איהר מיך — פון לעבעדיגע בעשעפענישען האָט פאַר׳ן וואוילזיין און געזונד פון דעם גאַנצען אָרגאַניזם אַ גרויסע בעדייטונג. דורך דער הויט ווערט רעגולירט די וואַרעמקייט פון קערפּער. מיר קיהלען זיך אָפּ אַממעהרסטען דורך שוויצען, ד. ה. דורך אויסאַפּערען זיך. אונזערע קליידער מוזען, אַלזאָ, אַזוי צוגעפּאַסט זיין, אַז די הויטפונקציע פון דער הויט זאָל נישט געשטערט ווערען.

די פרייע לופטערונג פון אונזער הויט פיהרט אין דער ערשטער רייה צו דער האַרטונג פון אונזער קערפּער, — די פרייע און קיהלע לופט רייצט שטענדיג אונזער הויט. עס איז, אַזוי צו זאָגען, אַ שטענדיגע הויט גימנאַסטיק. וועלכע איז אַ סך נוצליכער, ווי די צוויי מאָל טעגליך בענוצטע פרישניצעס.

די איבערגעטריבענע מורא פאַר׳ן פערקיהלען זיך און דאָס שלעכטע פערהאַרטעווען פון אונזער קערפּער נעהמט זיך פון דעם, וואָס דער מענש איז שטאַרקער געפּעלצט, ווי די חיות.

די זומער קליידער פון אַ מאַנספּערשוין וועגען דורכשניטליך פון 3 ביז 5 קילאָ, און די ווינטער קליידער — פון 6 ביז 7 קילאָ ד. ה. 10 פּראָצענט פון זיין וואָג. אין דער זעלבער צייט האָט אַ הונט, להבדיל, וועלכער וועגט 5 קילאָ איינגאַנצען 70 גראַם האָהר, וואָס מאַכט אויס אָנדערטהאַלבען פּראָצענט פון זיין וואָג.

ווען מען פערגלייכט די הייניגע פרויען־מאָדעס מיט דער מאָדע פון אַמאָליגע צייטען (פון איינגאַנצען אַ פּאָר יאָהר צוריק) זעהט מען בעשיינפערליך, אַז די היינטיגע מאָדע דערנעהנטערט זיך באַלד צו דעם היגיענישען אידעאַל. בעזונדערס זומער־צייט.

נאָך מיט 10 יאָהר צוריק האָבען די פרויען געטראָגען קאָרסעטען. קליידער מיט פערמאַכטע העלזער, און לאַנגע ביז צו די קנעכלעך.

וויפיל מיה האָט געקאָסט צו בעקעמפען דעם קאָרסעט, וועלכער איז אַזוי שעדליך פאַר דער פרוי! און עס וואָלט גאָרנישט געהאָלפען ווען צו־הילף קומען נישט די טייערע „מאַדאַם מאָדע"

ווילט איהר דאָך, אודאי וויסען, מיט וואָס איז די היינטיגע מאָדע בעסער פון דער אַלטע? כאָ הערט זשע:

פּונקט איינס — אַנשטאָט די הויכע און שטאַרק פערדריקענדע שיך בעשטעהען היינטיגע פּאַנטאָפלאַך איינגאַנצען פון אַ פּאָר שטיקלעך לעדער. אַזוי אַז די פיס, וועלכע פערמאָגען פון דער נאַטור אַממעהרסטען שווייס דריזען האָבען בעקומען אַ סך מעגליכקייטען אַרויסצופיהרען פון זיך דאָס וואַסער, ווי איך האָב שוין געזאָגט — צו דער אָפּקיהלונג פון קערפּער.

פּונקט צוויי — צוליב די קורצע קליידער, דעקאָלטירטע העלזער, ענטבלויזטע הענד, און אַשור זאָקען, איז דער צוגאַנג פון דער היילזאַמער לופט צו די פיס, האַלז, אַ טייל ביוזם און די הענד אַ סך לייכטער געוואָרען.

שוין דאָס אַליין, וואָס די פרויען פון אַלע שיכטען מוזען אָפט וואַשען די אָבגעדעקטע טיילען פון זייער קערפּער איז אין היגיענישען זין אַ גרויסער שריט פאָראויס.

פּונקט דריי — די קורצע האָהר בעפרייען דעם שטערן און קאַרק, וועלכע האָבען זייער אַ סך שווייס דריזען פון דעם שעדליכען צודעק, ווי עס זענען די לאַנגע האָר.

אָמאָ דאָס אַלץ שטאַרקט דעם פרויען־קערפּער.

און עס איז די הייניגע פרויען שטאַרק מקנא צו זיין אין דער הינזיכט!

ווען מען וועגט אָפּ די מלבושים פון אַ פרוי און די קליידונג פון אַ מאַנספּערשוין זומער־צייט, זעהט מען, אַז דער חשבון איז גאָר נישט אויסהאַלטעוודיג.

אויב איהר ווילט, טאָ נאָט אייך שוואַרץ אויף ווייס דעם חשבון:

דער פרוי׳ס קליידער וועגען אַנ׳ערך: זאָקען 20 גראַם, קאָמבינעזאָן 60 גר. אונטערהאַלטער 65 גראַם קלייד 118 גראַם, פּאַנטאָפעל 350 גראַם, הוט 128 גראַם. צוזאַמען 741 גראַם

דעם מאַנס קליידער וועגען: (יועזן ער איז אַ „דייטש") זאָקען 30 גראַם, אויבערהעמד 250 גראַם, הויזען 650, קאַלעסאַנעס 190, מאַרינאַרקע 1000, שיך 750, הוט 100, פּאַסעק 300, קראַוואַט 15 גראַם, קראַגען 15 גראַם. צוזאַמען 3.280 גראַם.

דער חילוק איז, ווי א הר זעהט, גאָר אַ גרויסער.

ווייל זיך דער מאַנספּערשוין, נעבעך, ראַטעווען, אין הויבט אָן זוכען אַנ׳אויסוועג — און ער ווערט אַ „ליאַלקע", ווי איהר רופט איהם אָן!..

מיין שכן האָט אַ דריי געטאָן מיט ן פינגער און מיט אַ שמייכעל געענטפערט:

— יאָ, דאָקטאָר לעבען, איהר זענט טאַקי גערעכט. נאָר לויט מיין מיינונג איז עס נישט אינגאַנצען אין אָרדנונג. די מענער בלייבען ביי מיר טאַקע ליאַלקעס, און זייער מאָדע ווערט, ווי איהר וועט שפּעטער זעהען. זיך נישט אָננעמען.. אָבער מיט די ווייבער איז גאָר עפּעס אַנדערש. וואָס איינע מאַכט מוז די אַנדערע מיטמאַכען.

און — הלמאַי זאָל איך זאָגען — עס וואָלט שוין אַשר אַלץ גוט געווען מיט דער פרויען־מאָדע — אָבער געוואַלד דער יצר הרע שלאָפט דאָך נישט..

— איי, ווען נישט דער יצר הרע, דער שטן ימח שמו וזכרו!

א קראַנץ פּערל / פון תלמוד און מדרש

אַ הויכער רעגירונגס־בעאַמטער האָט אַרויסגעגעבען אַ בעפעהל, אַז מ׳זאָל אויס׳הרג׳נען אַלע פאַסערס, וואָס קויפען אויף גנבות פון די גנבים. און אַ״ע גנבים זאָל מען אַרויסלאָזען פון די טורמעס.

איז דער עולם נישט געווען צופרידען און האָט געהאַט תרעומות:

— היתכן מ׳זאָל אויס׳הרג׳ענען אַזוי פיל מענשען? און גנבים זאָלען פון די טורמעס אַרויסגעלאָזט ווערען?

האָט דער בעאַמטער אַרויסגעלאָזט אַן אויפרוף, אַז די גאַנצע שטאָדט מענשען זאָל אַרויסקומען אונטער׳ן שטאָט אויפ׳ן שפּיל־פּלאַץ און ער וועט זיי עפּעס ווייזען.

האָט ער אויפ׳ן שפּיל־פּלאַץ אַוועקגעשטעלט עטליכע ווייזעל־טיר און האָט זיי דערלאַנגט עסענוואַרג, יעדע ווייזעל טיר האָט געכאַפּט און אַוועקגעשלעפּט אין די לעכער, וואָס האָבען זיך געפונען אין די זייטען פון שפּיל פּלאַץ.

אויף מאָרגען האָט ער ווידער געהייסען אַלעמען אַרויסקומען צום זעלבען פּלאַץ און האָט געמאַכט מ ט די ווייזעל־טיר׳ן דאָס זעלביגע ווי נעכטען נאָר די לעכער אַרום פּלאַץ האָט ער פערשטאָפּט, האָבען די ווייזעל־טיר׳ן דאָס עסען־וואַרג נישט גענומען.

(ויקרא רבה ו)

ס׳איז דאָ אַ חיה׳לע, וואָס זי ווערט נישט געבוירען ביי דער לופט נאָר אין פייער; זי ווערט געבוירען אויף אַזאַ אופן:

אין די גלאָז הוטעס ווען מ׳הייצט די אויוועגס אַ לענגערע צייט אָהן אויפהער, און די היץ דערגרייכט די העכסטע מדרגה, בעווייזט זיך אַ חיה׳לע די גרויס פון אַ מייזעל. מענשען האָבען איהר אַ נאָמען געגעבען „סאַלאַמאַנדראַ" און אַז אַ מענש ריהרט זיך אָן, אָן איהר בלוט, אָדער אָן וועלכען ס איז פון איהרע אברים — האָט שוין דאָס אָרט, וואָס האָט זיך אָנגערירט אָן איהר קיין מאָל נישט מורא פאַר פייער.

(תנחומא וישב ג׳)

דער „א" פון וואָרט אמת איז דאָס ערשטע אות פון אַלף־בית, דער „ת" איז דאָס לעצטע אות פונעם אַלף־בית און דער „מ" איז דאָס מיטעלסטע אות, צו ווייזען, אַז דער אמת מוז זיין פון אָנהויב דורכ׳ן מיטען ביז צום סוף...

(שיר השירים רבה)

ר׳ יוסי בר חלפתא האָט געפרעגט: צי איז גאָט דער עיקר און די וועלט איז דער טפל, אָדער — די וועלט איז דער עיקר און גאָט איז דער טפל.

האָט איהם אבא בר יודא געזאָגט: אַז אַ גבור רייט אויף אַ פערד איז אודאי דער עיקר — דער גבור און דער טפל — דאָס פערד...

(שוחר טוב)

געזאַמעלט דורך א. שלעזינגער.

אין וואַלד פון לײדענשאַפטען.

(320

(ראָמאַן).

די געדיכטע מענשען-מאַסע האָט שוין אַרומגערינגעלט דאָס פוהרװעל און אַװעקגעטריבען די הינד אין דער ריכטונג צום פולווער טורעם.

לויכטער'ן איז ניט מעהר איבערגעבליבען, ווי נאָכציגעהן דעם המון.

גלייך נאָך איהם איז געגאַנגען אַדעלינא מיט בענסבערג'ן, וועלכע האָבען אויך געוואָלט אַניוועזענד זײן בײ דער עקזעקוציע.

דער המון איז געגאַנגען צום טורעם מיט דער טײך זײט, דאָס הייסט, מיט'ן זעלבען וועג, מיט וועלכען ברונא איז געקומען.

לויט'ן בעפעהל פון סענאַטאר איז דער המון געגאַנגען שטיל-שווייגענדיג, און פערלאָשען אַלע שטורמ־לאַמפּען, כדי צו אויס־מיידען די סכנה פון אָנטרעפען מיט'ן פייער אויף פולווער.

אין רעמזע בען מאָמענט אָבער, ווען דער המון האָט בראש מיט'ן סענאַטאָר געוואָלט אַרײן אינעווענדיג אין טורעם, האָט זיך פון דער טײך זײט דערהערט אַ הילכיג געשריי ווענען הילף.

אלעמענס בליקען האָבען זיך געווענדעט אַהין.

מען האָט דערזעהן, ווי פון דעם שיפעל וואָס איז גע־שווימען מיט'ן שטראָם אַראָב, איז אַראָפּגעשפּרונגען עפּיס אַ זעלנער. אריינגעוואָרפען זיך אין וואַסער, און זיך געלאָזט שווי־מען צום ברעג.

בײ לויכטער'ן האָבען אָנגעהויבען צו גליווערען די געבלי־טען אין די אָדערען.

ער האָט שוין דוקא יאָ געוואוסט, ווענען וואָס עס האַנ־דעלט זיך, און ווער עס זיצט אין שיפעל.

ער אַליין האָט דאָן בעפוילען אַז ברונא מיט אָטאָ'ן זאָלען בעוואַכען דעם וואַך זעלנער בײם טורעם, און אַרויסקליהרען איהם אין שיפעל! ער האָט דאָך אַליין בעפוילען, אַז ברונא זאָל אַוועק אין טורעם, און אָטאָ זאָל בערבלייבען אין דעם שיפעל צוזאַמען מיט דעם וואַך-זעלנער!

אַרויסגעבענדיג אַזאַ בעפעהל, האָט ער בלויז מיט דער רחמנות-כוונה ניט צו דערהרג'ענען דעם אונשולדיגען וואַך־זעלנער. איצט אָבער האָט ער פערשטאַנען, אַז דער דאָזיגער בעפעהל זײנער קאָן האָבען אַ פאַטאַלען רעזולטאַט פאַר ברונא'ן און פאַר זיך אַליין.

אָטאָ האָט זיך שנעל געטראָגען אויף זײן שיפעל אַראָפּ מיט'ן שטראָם, און דער זעלנער איז שנעל צוגעשוואומען צום ברעג.

ווי נאָר ער איז אַרויס אויפ'ן ברעג, האָבען זיך הונדער־טער הענד אויסגעצויגען, כדי איהם צו העלפען.

— אַ פעררעט! — האָט אויפגעשריגען דער וואַך זעלנער, וועלכער האָט זיך קוים בעהאַלטען אויף די פיס — עפּיס אַן אומבעקאַנטער מאַנספערשוין האָט זיך בגוואַלד אַריינגעקראָגען אין פולווער-טורעם! גיכער, גיכער! כאַפּט איהם! איך האָב מורא, אַז ער האָט ברעה אויפצורייסען דעם טורעם!

דער סענאַטאָר, וועלכער איז, ווייזט אויס, געווען אַן־געגנער מאַן, האָט שנעל אַ פרעג געטאָן בײם זעלנער:

— ווי אַזוי האָט אייך איין מענש געקענט בײקומען? איהר זענט דאָך געווען בעוואָפענט?

— יאָ, איך בין געווען בעוואָפענט! — האָט דער זעלנער געענטפערט — זיי זענען אָבער געווען אין צווייען! איך האָב געזעהן, ווי זיי האָבען זיך דערנעהנטערט אַהער אויף אַ לאָדקע; אין דער פינסטער האָט זיך מיר אויסגעוויזען, אַז דאָס זענען צוויי אָפיצירען וואָס מאַכען אַ קאָנטראָלע; ביידע זענען זיי געווען אָפיצעריש געקליידט. איך האָב זיי געלאָזט אַרויסגעהן אויפ'ן ברעג, און ווען זיי האָבען זיך דערנעהנטערט האָב איך זיך פאַרמאָסטען מיט מיין ביקס, און אויפגעפאָדערט פון זיי דעם פאַראָל! איידער איך האָב אָבער בעוויזען אויסצושיסען, האָט איינער פון זיי געגעבען מיר אַ מורא'דיגען קלאַפּ מיט דער פויסט אין בייך אַרײן. דער צווייטער האָט בײ מיר אַרויסגעריסען די ביקס, און אַרײנגעוואָרפען אין טײך. פאַר שרעקליכען ווערטאָג האָב איך אפילו ניט געקענט אַ געשריי טאָן. זיי האָבען מיך אַריבערגעטראָגען אין שיפעל. איינער פון זיי איז אַרײן אין איהם, און דער צווייטער האָט אויפגעבראָכען די טיר פון טורעם און איז אַרײן אינעווענדיג. איך האָב פערשטאַנען, ווענען וואָס זיי האַנדעלט זיך, און איצט ווייס איך, אַז דאָס זענען צוויי איבערגעטועטע פרייסען, וועלכע ווילען אומברענגען פראַג! מען מוז שוין לויפען!

— צום טורעם! — האָט דער סענאַטאָר אויסגערופען — פאָראויס! ווער פון אייך האָט מוט, אַרײנצוגעהן אין טורעם? ווער עס זאָל ניט זײן דאַרף עס וויסען, אַז אַ ליאַדע מינוט קאָן פאַרקומען דער אויפרייס!

עס איז געוואָרען טויט-שטיל. עס זענען ענטשטומט גע־וואָרען אפילו די, וועלכע האָבען ביז איצט ניט אויפגעהערט צו האָגלען מיט קללות און חרמות אויף דעם פעררעטער.

קיינעם האָט זיך ניט געוואָלט שטאַרבען מיט אַזאַ מורא'־דיגען טויט.

ענדליך זענען אַרויסגעטרעטען פינף העלדישע יונגען, וועלכע האָבען בעשלאָסען מיטצוגעהן מיט'ן סענאַטאָר.

אַדעלינא און בענסבערג האָבען זיך תכף אָנגעשלאָסען אין זיי.

אַזוי־אַרום זענען אַכט פערזאָן אַרײן אין פולווער-טורעם דורך דער אויפגעבראָכענער טיר.

צו זיי איז צוגעקומען נאָך איינער, וואָס האָט זיך די גאַנצע צייט געהאַלטען אַ ביסעל אין דער זײט

דאָס איז געווען לויכטער.

ער האָט בעת מעשה ניט געטראַכט ווענען דער סכנה, ניט ווענען לאָראַ'ן, און ניט ווענען איהר צער אין פאַל פון זײן אומקומען. אַלע זײנע געדאַנקען זענען געווען קאָנצענטרירט אויף ברונאָ'ן, וועלכער וועט געוויס אַרײנפאַלען אין די נגיעה העגר פון דעם המון.

ברונאָ איז דאָך אַהער געקומען אויף זײן בעפעהל...

אמת, לויכטער האָט פריהער ניט געקאָנט וויסען, אַז די זאַך וועט אָננעהמען אַזאַ פאָרם.

ער האָט ניט געוואוסט איצט, ווי־אַזוי אָפּצוראַטעווען זײן חבר, און אומזיסט האָט ער זיך געבראָכען דעם קאָפּ, אויף וואָס פאַר אַן'אופן ער זאָל וואָרענען ברונאָ'ן

דער טורעם איז געווען אַרומגערינגעלט פון אַ טויזענד־קעפּיגען המון. ענטלויפען איז ניט געווען קיין שום מעג־ליכקייט.

משמעות, ברונאָ האָט געמוזט אומקומען.

* *

*

ברונאָ איז שוין געווען אין טורעם, און אויף יעדען שריט זײנעם האָט געלויערט די סכנה פון מיתה־משונה.

ער איז געווען צופרידען מיט זיך. ביז איצט איז איהם אַלץ געראָטען, ווי ס'קען גאָר בעסער ניט זײן.

ער איז פאַמעליך געגאַנגען מיט'ן לאַנגען קאָרידאָר, אין סוף פון וועלכען עס איז געווען אַ טיר בעשלאָגען מיט אייזען.

הינטער דער דאָזיגער טיר איז געווען דער פולווער-לאַגער.

די טיר, וואָס איז געווען פערשלאָסען מיט אַ ספּעציעלען שליסעל, איז ניט לייכט געווען צו עפענען.

ברונאָ האָט אַרויסגענומען אַ בינטעל שליסלען און ווײטריכעס, אין בשום אופן ניט געקאָנט עפענען די טיר.

דאָס שווייס איז מיט גרויסע טראָפּען אַרויסגעטראָטען אויף זײן שטערן. ער האָט אַלע ווײטריכעס אויסגעפּרובט, און דאָך ניט געוואָרפען די שווערע אַרבײט.

ער האָט געמוזט פאַר יעדען פרייז עפענען די טיר — ווען אפילו ס'וואָלט איהם פאַרגעשטאַנען אויסצוהאַקען די אייזערנע טיר מיט די בלויזע הענד.

לויכטער האָט איהם בעפוילען צו דערפילען די אויפגאַבע, און איטליכער בעפעהל פון אָטאָמאַ'ן איז סיי פאַר איהם סיי פאַר זײנע חברים געווען הייליג.

ענדליך, ווען, ער האָט זיך שוין כמעט מיאש געווען אין זײן אַרבײט, איז איהם אײנגעפאַלען אַרײנצורוקען אין שליסעל לאָך אַ שטאַרקער דראָט; דער דראָט האָט, ווייזט אויס, אונגע־ריהרט עפּיס אַ געהיימע פרושינע, און די טיר האָט זיך אַליין געעפענט.

די אַרבײט האָט דאָך געדויערט גאַנצע צעהן מינוט, און די דאָזיגע פערשפּעטיגונג האָט אָפּגעראַטעוועט פראַג. ווען די טיר וואָלט זיך לייכט געעפענט, וואָלט ברונאָ שוין געהאַט דער־פילט לויכטערס בעפעהל, און דער מורא'דיגער אויפרייס וואָלט געווען חרוב געמאַכט אַ האַלבע שטאָט.

— נו און איצט צו דער אַרבײט!

מיט די דאָזיגע ווערטער האָט זיך ברונאָ געלאָזט געהן איבערשען די פולווער-פעסער, וואָס זענען געשטאַנען אין רייהען אויסגעשטעלט. ער איז געבליבען שטיין בײ איינער פון זיי, פאַרזיכטיג מיט אַ האַק אויפגעהויבען דאָס דעקעל, אַרײנגערוקט אינעווענדיג אַ ברעג פון אַ לאַנגען קנויט און דעם צווייטען ברעג אַוואָרף געטאָן צום אַרויסגאַנג.

ער האָט אויסגערעכענט, אַז עס וועט געדויערען אַ מינוט אַן ערך ביז דער פונק פון אָנגעצונדענעם קנויט וועט צוקומען צום פולווערפעסעל, און דערווייל, הייסט עס, וועט ער בעוויזען אַרויסצולויפען פון דעם לאַגער, אַרײנוואַרפען זיך אין דער מאָראַווע און צושווימען צו אָטאָ'ס שיפעל

ברונאָ האָט געהאַלטען בײ'ם אָנצינדען דעם קנויט, און — — זײנע געדאַנקען האָבען זיך פּלוצים געווענדעט צו יענער, וועלכער ער האָט אַזוי הייס ליב געהאַט, הגם ער האָט גע־וואוסט, אַז זי איז פאַר איהם פערלוירען אויף אייביג.

(פאָרזעצונג קומט)

הומאָר — דער קונדס — סאַטירע

בעדער.

זאַלץ-בעדער.

יעדער אָרימאַן, וואָס זײן ווייב פער־ברענגט אַ פאָר וואָכען אין אַ זומער־פּלאַץ, האָט אַ זאַלץ־באָד — ער צאָהלט פאַר איהר אַ געזאַלצענעם פרייז און באָדט זיך אין חובות.

בלאָטע-בעדער.

דאָס איז די ביליגסטע זאַך, מ דאַרף בלויז האָבען אַ ווייב און אַ היימקומען שפּעט בײנאַכט זי וועט אייך שוין דאַן מאַכען מיט דער בלאָטע.

זון-בעדער.

עס זענען דאָ נאַטירליכע און ניט נאַטירליכע זון בעדער. אַ נאַטירליכע זון־באָד איז ווען מ'ווערט פערשוואַרצט אוי פ'ן פעלד אונטער די זון-שטראַהלען. אַ ניט נאַטירליכע זון באָד איז, ווען מען ווערט פערשוואַרצט פון אַ ווייב אַ קליפּה.

אפּצערונגס-בעדער.

עס זענען דאָ בעדער, וואָס פעטע מענשען נעמען, כדי אָפּגעצערט צו ווע־רען. דעם מאַנ'ס קעשענעס ווערען אָבער אָפּגעצערט בײ אַלע בעדער וואָס די פרוי נעמט. מ. נ—ן.

אַזאַ איז ער שוין!

אויף אַ ספּיריטיסטישען סעאַנס ווע־רען אַרויסגערופען די טויטע. אַ פרוי, בעט דאָס מעדיום, אַז עס זאָל אַרויס־ברענגען איהר פערשטאָרבענעם מאַן..

און דאָס מעדיום זאָגט:

איך פערשטעה ניט, וואָס דאָס איז, זײט אַ האַלבער שעה רוף איך אייער פערשטאָרבענעם מאַן און ער קומט ניט.

האָט אַ ביסעל געדולד — ענטפערט די פרוי, מײן מאַן איז געווען אַ קעלנער.

אַנ'אינטערנאַציאָנאַליסט.

משה האָט אַ מאָל זיך בעריהמט, אַז ער איז אַ אינטערנאַציאָנאַליסט.

ווען זײן חבר האָט איהם געבעטען ער זאָל איהם בעווייזען, מיט וואָס איז ער עס אַ אינטערנאַציאָנאַליסט, האָט איהם משה געענטפערט:

— מיט מיינע אַמעריקאַנער ברילען בין איך אַרײן אַ מאָל אין איטאַליען אין אַ גריכישען רעסטאָראַן בעהאַנגען מיט פערסישע טעפּיכער און זיך גע־הייסען דערלאַנגען אַ רוסישען באָרשט, בעסאַראַביער מאַמאַליגע, שווייצער קעז, אַ האָלענדישען הערינג, אַ קאָמפּאָט פון פראַנצויזישע פלוימען און פערטרינקען דאָס מיט כינעזישע טיי. נאָכהער האָב איך געמוזט איינגעמען ענגלישע זאַלץ און צום סוף געמוזט אַוועקלייגען אַ שפּאַנישען פיג ווייל מיין מאָגען האָט מיר אָפּגעטאָן אויף טערקיש, נו, בין איך ניט קיין אינטערנאַציאָנאַליסט..

צווישען סוחרים.

— ווען רעכענט איהר צו פּאָהרען אין די בעדער, פאַני גאָלדבלאַט?

— ווען דער וועטער וועט זיך סטאַ־בילירען, מײן ווייב וועט זיך מאָראַליזי־רען, מײן קרעדיט וועט זיך סטאַביליזירען און מיינע וועקסלען וואַלאָ־ריזירען.. א. ל. י.

טשאָלענט-תורה.

פון וואַנען איז געדרונגען, אַז דער בעסטער בעל־תוקע איז—אַנ'אויפגעקו־מענער גביר?

— ווייל ער בלאָזט שטאַרק פון זיך... א. ל. י.

ער היל ניט בשותפות.

צוויי יודען ראובן און שמעון געהען אין וואַלד שפּאַצירען.

זיי קומען צו צו אַ גרויסען בוים מיט געדערטע צווייגען און געדערטע בלעטער.

ראובן: איך זאָל האָבען די טויזענ־דער דאָלאַרען וויפיל בלעטער עס האָט דער בוים.

שמעון: נעם מיך צו פאַר אַ שותף!

ראובן: אַ גוטע קרענק-קאַרג בלע־טער פאַרהאַן:

ווי אונטערשיידען זיך.

— וואָס איז דער חילוק פון אַ פריי־לײן ביז אַ פערהייראַטע פרוי?

— בײ אַ פריילײן איז שווער צו דערנעהן די יאָהרען, און אַ פערהיי־ראַטע פרוי דערגעהט די יאָהרען. דעם מאַן

זייט געזעגענט!

(צום סוף פון דאַטשע-סעזאָן.)

זיי געזעגענט וואַלד דו ליבער,
כ'וועל דערמ נען דיך פּום גוטע,
האָסט דאָך מיר, פערשאַפט באמת
זיסע, הארציגע מינוטען.

אָט, צ ם בייספּיל, יענע סטעזשקע,
די געדרייטע, ווי אַ שלאַנג,
וואו איך פלעג מיט מײן קאָסטיומ
דאָרט פערב ענגען שעהן-לאַנג.

צי אַרויסצו דאָרט אין ווינקעל
אויפ'ן אָפּגעהאַקטען שטאַם,
וואו דער צאַרטער מאָניעק פלעגט מיך
דריקען צו זײן האַרץ מיט פלאַם.

זיי געזעגענט קוסט צעשפּרייטער,
ביסט מיין שיצער לאַנג געווען,
ווען עס פלעגט מיך האַלטען לאַלעק, —
ווען ס'האָט קיינער ניט געזעהן.

וואו אַבראַמעק פלעגט מיך גלעטען,
און פלעגט דרעמלען אויף מײן האַרץ,
און מיך ברענען מיט די אויגען
ווי די קוילען גלאַנציג, שוואַרץ.

זייט געזעגענט, הויכע תבואה
(כאָטש איהר ליגט שוין אין דעם שייער),
צווישען וועלכע ס פלעגט מיך ווײצעק
שיעור פערברענען מיט זײן פייער.

אַלע וועגען, אַלע שטעגען,
אַלע ווינקעלעך אין וואַלד,
זייט געזעגענט, זייט געזעגענט,
איך פערלאָז אייך אַלע באַלד!

צבי פלעטער.

אלול.

אלול איז דער בלאָז-חודש. אַלע בלאָזען אַן גרויסע ווינט-געשעפטען, וואָס זענען אָבער ניט ווערט קיין אויסגעבלאָזענע איי

יאָ, אַלע בלאָזען זיך, אָבער דער־הויפּט די מענער זענען געבעך אָנגע־בלאָזען, ווייל עס דאַרפען שוין באַלד קומען פון די דאַטשעס די אָנגעבלאָ־זענע ווייבער.

וואָס דער טאַטע וואָלט געהאַט.

מלמד: ווען דײן מאַמע האָט צעהן זלאָטיס און דיין טאַטע נעמט בײ איהר צו אַ העלפט, וואָס וואָלט דיין טאַטע געהאַט?

משה: אַ צוגעפּאָלטענעם קאָפּ.

נעבעך...

אַ הונגעריגער כאַפּט אַ דרעמעל אין פּאַרק און מ'גנב'עט בײ איהם אַוועק די ציין פון מויל.

נעבעך, נעבעך —

דער אָרעמער מענש, נעבעך, וועט איצט אפילו ניט קאָנען לייגען די ציין אויף דער פּאָליצע.

צווישען סוחרים.

— דו האַנדעלסט שוין גאָר מיט אַלפאָנס אויפ'ן גאַס?

— ניין, דאָס איז מײנע שטובזאַכען, וואָס דער בעלעבאָס פון הויף האָט אַרויסגעוואָרפען פאַר ניט צאָהלען דירת-געלד.

י. וו.

TEATR-ŚWIETLNY
„NOWOŚCI"
Piotrkowska, róg Głównej

סענסאַציע! פֿון היינט ביהנע און עקראַן צוזאַמען! סענסאַציע!
גאַסטשפּילען פֿון אַרטיסטען פֿון די וואַרשעווער ביהנעס!
WANDA NARKIEWICZ-כאַראַקטעריסטישע טענץ. ZOFIA DOBROŃSKA-פֿרעהליכע לידער. ERWEST-דועט „אָפּערע-אָפּערע"
און פֿערשידענע טענץ. J. MANOLI-בערימטער אימיטאַטאָר פֿון חיות און פֿייגעל BOLESŁAW BOLIŃSKI בעוו. פּוילישער הומאָריסט.

אויפ'ן עקראַן: דער טענצער
גרויסע דראַמע אין 10 אַקטען, לויט דער ערצעהלונג פֿון פּ. האַלענדער.
פּרייזען אויפ'ן קינעמאַטאָגראַפֿישען סעאַנס 30 גר., 60 גר. און 75 גר.

בעקאַנטמאַכונג.

די בעוואוסטע וואַרשאַוער פֿירמע א. נ. **J. KRZYPOW** האָט ערעפֿענט -:- אין -:-
לאָדז, 16 בענעדיקטאַ 16

א מעבעל-לאַגער

קויפֿט און פֿערקויפֿט אַלערליי מעבעל, דיוואַנעס, נייי-מאַשינען, ווי אויך גאַרדעראָבען, אַנטיקען און פּעלצען. כ'קויף פּיאַנינאָס, און כ'צאָהל די העכסטע פּרייזען קומט און איבערצייגט אייך
687

ראַטעוועט דאָס געזונד!

די גרעסטע וועלטליכע מעדיצינישע פּערזענליכקייטען האָבען בעשטעטיגט, אַז 75 פּראָצ. קראַנקהייטען שאַפֿען זיך פֿון עצירות.
אַ קראַנקער מאָגען איז די הויפּט-סיבה פֿון די פֿערשידענסטע קראַנקהייטען, פֿעראורזאַכט דאָס בלוט און שאַפֿט אַ שלעכטע שטאָף-וועקסלונג.
די בעוואוסטע פֿון 48 יאָהר אויף דער גאַנצער וועלט

ZIOŁA z GÓR HARCU D-ra Lauera

ווי עס האָבען בעשטעטיגט די פּראָפֿעסאָרען פֿון בערלינער אוניווערזיטעט ד"ר אַ לעידען, ד"ר מאַרטין, ד"ר האָלפּלעטער און אַ סך אַנדערע בערימטע דאָקטוירים, זענען אַן אידעאַל-מיטעל אויף געזונד צו מאַכען דעם מאָגען, פֿערניכטען דאָס עצירות (פֿערהאַרטונג), זענען דאָס אונפֿערטרעטענדסטע אָפּ-ריינגונגס-מיטעל, פֿערלייכטערן די [illegible] בייא די פֿערדייאונגס-אָרגאַנען, פֿערשטאַרקען דעם אָרגאַניזם [illegible] ערוועקען אַן אַפּעטיט.
Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera פֿערניכטען דאָס ליידען אויף [illegible] נירען, גאַל-שטיינער, העמאָראָיען, רעמאַטיזם און אַרטערעזיס, קאָפּוועהטאָג, אויסשלאָג און דישאַיעס.
Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera זענען בעשענקט געוואָרען אויף דער דאָקטוירים-אויסשטעלונג מיט אויסצייכנונגען און גאָלדענע מעדאַלען אין באַדען, בערלין, רוען, פּאַריז, לאָנדאָן און אַ סך אַנדערע שטעדט. טויזענדער דאַנקזאַגונגען האָט בעקומען ד"ר לאַוער פֿון אויסגעהיילטע פּערזאָנען.
פּרייז פֿון אַ האַלבע שאַכטעל 1.50, דאָפּעלטע שאַכטעל 2.50
פֿערקויף אין אַפּטייקען און אַפּטייק-סקלאַדעס
בעמערקונג: היט אייך פֿאַר אָהנגעווערטיגע נאָכמאַכונגען.
פֿערטרעטער אויף פּוילען: Józef Grossman, Warszawa, Chmielna 49

פֿרישט אויף און היילט די פֿיס,
בעזייטיגט תיכף די וועהטאָגען און אַרטשיסקעס.

דאָס איינציגע אידעאַלע קאָסמעטישע מיטעל איז אין אויסלאַנד זעהר פֿערשפּרייט, בעזייטיגט ראַדיקאַל די אַממייסטענס פֿערעלטערטע אַרטשיסקעס, אַלע אַרט פֿערהאַרטונג פֿון דער הויט און געשווילעכץ.
עס גענוגט צו נעהמען איין זאַלץ-באָד „SANITAS" און דאָס געשווילעכץ און די אַרטשיסקעס פֿערשווינדען מיט אַמאָל. דאָס אומאַנגענעהמע היצען פֿון די פֿיס פֿערשווינדעט, דראַפּישע און פּיינליכע וועהטאָגען הערען תיכף אויף. דאָס אַמעריקאַנער קאָסמעטישע זאַלץ צו די פֿיס „Sanitas" מיידעט אויס דאָס אָבריבען און דאָס שוויצען פֿון די פֿיס און בעזייטיגט דעם אומאַנגענעהמען ריח פֿון שווייס. דאָס אַמעריקאַנער קאָסמעטישע זאַלץ צו די פֿיס „Sanitas" איז אַ פּרעפּאַראַט צוזאַמענגעשטעלט לויט אַלע היגיענישע מעטאָדען, ווערלכע ענטהאַלטען נישט קיין שום שעדליכע סובסטאַנצען. בעדער מיט אַמעריקאַנער זאַלץ „Sanitas" שטאַרקען די מוסקולען און די אָדערן פֿון די פֿיס. מאַכען זיי פֿאַר פֿעהיג צו די ווייטסטע מאַרשען אָהן ריקזיכט אויף ענגע שיך. אַ פּעקל אַמעריקאַנער זאַלץ צו די פֿיס „Sanitas" קאָסט 2 זלאָטעס.
צו בעקומען אין אַפּטייקען און סקלאַד-אַפּטעקשנעס.
בעמערקונג: היטען זיך פֿאַר אָהנווערטיגע נאָכמאַכונגען. יעדעס פּעקל זאַלץ צו די פֿיס „Sanitas" איז פֿערזעהען מיט אַ פֿאַבריקס-מאַרקע „Lew"
פֿערטרעטער פֿאַר פּוילען:

JÓZEF GROSSMAN
598 Warszawa, Chmielna 49.

בריליאַנטען, גאָלד, זילבער, פּערל, פּלאַטינע צייהן
זאָגאַר צובראָכענע קויפֿט און צאָהלט
מיט 50 פּראָצענט טייערער ווי אומעטום
M. Lewin, Piotrkowska 41
— פּראָנט-געוועלב. —

דאָס מוסטערהאַפֿטע 7-קל. חדר-שולע
„דרכי חיים" עם גן-ילדים,
פּאַרזשעטשנאַ (יודישע) 5

טיילט מיט, אַז עס הויבען זיך שוין אָן דאָס איינשרייבען און עקזאַמענס פֿון נייע תלמידים אויף דעם נייעם שול-יאָהר 1926/27 אין די שול-קאַנצעלאַריע, טעגליך פֿון 9 פֿריה ביז 7 אָוועצד.
עס ווערט ערעפֿענט אַ העברעע קלאַס וואו, עס וועט ווערען געלערנט די לימודי-קודש ווי אויך די וועלטליכע לימודים דורך די בעסטע פּעדאַגאָגישע קרעפֿטען.
בעמערקונג: תלמידים ווערען אָנגענומען פֿון 4 ביז 15 יאָהר. פֿאַר אונבעמיטעלטע ווערט געמאַכט בעדייטענדע הנחות.
המנהל משה יונה סימכאָוויץ.
984

א שאַמאַט-קוך

פּאַסט נייע, אויף 2 גרויסע פּלאַטען, 4 פֿייערקעס, מיט אַ גרויסען באַק אויוועל
פּרייזווירדיג צו פֿערקויפֿען!
891 אַדרעסען אונטער „M. J."

Dr. Med. **I. IMICH**
ספּעציאַליסט פֿאַר נאָז, האַלז און אויערן קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
מאָניושקי **Moniuszki 1** טעלעפֿאָן 97 9.
691 נעמט אָן פֿון 1–2 און פֿון 5–7 אָווענד.

שייטלען

פֿון פֿערשידענע קוואַליטעטען האָר, פֿערש. מאָדעלען גוטע אויסאַרבייטונג, רעעלע בעהאַנדלונג. צו בעקומען דאַמינינא 5, 2-טען הויף לעצטען איינגאַנג 2-טען שטאָק ביי בצלאל פֿאַרזשוצקי.

שול-בענק
ווי אויך
פּערטיגע מעבעל
איז צו בעקומען אין מיין מעכאַנישע טישלעריי
מ. שופּמאַן, וואָלבאָרסקאַ 64, הויף

מחזורים

25 פּראָצענט ביליגער! אין ווילנער ספֿרים-סקלאַד
א. מ. גרובשטיין, וואָלבאָרסקאַ 54
איז צו בעקומען אַלע אַרט מחזורים, ווי אויך די וועלט-בערימטע „רב פּנינים" מחזורים, געבונדען אין לייווענט און לעדער. ס'איז אויך צו בעקומען די טאַשען-מחזורים „עבודת הקודש" אין אַ לוקסוס-אויסגאַבע, אַ גרויסער אויסוואַהל פֿון ש"ס, טורים, רמב"ם, חומשים, פּסוקים, משניות, מדרשים און סידורים; ספּעצ. כלה סידורים אין קונסט-באַנד; טליתים, גאַרטלען, קאַפּלען, ציצית, מזוזות, קינדער-גמרות. ספּעצ. מתנות פֿאַר פֿייערונגען. פֿאַר חדר-קינדער ספּעציעלער ראַבאַט! געדענקט דעם אַדרעס:
א. מ. גרובשטיין, וואָלבאָרסקאַ 54
(פֿראָנט, 1-טער שטאָק).
958

קאָנצעסיאָנירט דורך דער עלעקטראָוניע.
ווער סע וויל האָבען אַ ליכטיג לעבען!
זאָל קומען צו דער בעוואוסטער פֿירמע

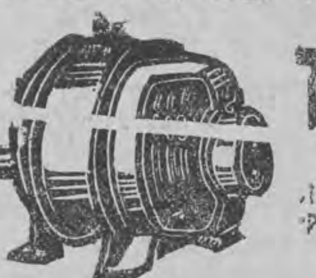

ב. ראַטביין
קאָנסטאַנטינער 3
ינעליכע אַיהרט אויס אַלע אַרט עלעקטרישע אַנלאַגען, ליכט און קראַפֿט. גרויסער אויסוואַהל פֿון עלעקטרישע אַרטיקלען. צו ערמעסיגטע פּרייזען.
קומט און איבערצייגט אייך!

ווייכטיג פֿאַר לעטניקעס!
בעפֿאָר איהר נעהמט קויפֿען, איבערצייגט אייך, — דאָס נאָר אין דער פֿאַבריק
ש. שוואַרצאָווסקי
פּאָלנאָצנאַ 24 טעל. 31-85
בעקומט איהר שטענדיג אויף לאַגער אין גרויסען אויסוואַהל:
פּאַטענטירטע פֿעדער-בעטען פֿון דער בעוואוסטער מאַרקע „Palma-Patent" מיט אַ גאַראַנטיע אויף 3 יאָהר.
מעטאַל-בעטען, לעשאַקעס, האַמאַקעס, קינדער-בעטלעך, קינדער-שפּאַציר-וואָגענס איין- און אויסלענדישע.
פֿעלד-בעטען מיט ווענטלעך צו 18 זל. און פֿאָלדע-14 זל.
אַלעס צו קאָנקורענץ-פּרייזען!

28 נאָר 28 נאָר 28
פֿערקויפֿט נישט אייער
מעבעל
דיוואַנעס, פּעלצען, אַנצוגער, נייי-מאַשינען אז"וו. בעסער איהר איבערצייגט אייך נישט בייא די לאַנג-עקזיסטירענדע פֿירמע
ח. לאָזינסקי, בענעדיקטאַ 28
נאָר איך צאָהל די העכסטע פּרייזען!
בעמ.: ביי מיר אויף לאַגער שטענדיג פֿערשידענע געניצטע מעבעל און גוטען צושטאַנד. פּרייזען צוגענגליכער, ווי איבעראַל!
28 נאָר 28 נאָר 28

פֿאַר 5 זלאָטעס
עלעקטריש בעלייכטונג אין שטוב!
אויף ראַטעס נור צו 5 זלאָטעס וועכענטליך בעקומט איהר ביי מיר נייע אַנלאַגעס און איבער-מאַכען פֿון אַלטע אויף נייע אַנלאַגעס, ווי אויך פֿערשידענע עלעקטראָטעכנישע מאַטער-יאַלען, ושאַרובקעס, גאַז-צילינדערן אַלעס צו זעהר ביליגע פּרייזען. קומט, איבערצייגט אייך! מיט בעשטעטיגונג פֿון די עלעקטראָוניע.
בעמערקונג: פּיאַן פֿאַר קאַסע
מיט אַכטונג ח. סאָלניק,
ציגעל-גאַס 63 (בײַם פּוילישען מעטער)

לעטשניצע פון דאקטוירים־ספעציאליסטען
בזשעזשינער 11, טעל. 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד

ד"ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערן־קר.	4—3
ד"ר כערשנער	קינדער־קראנקהייטען	10.30—9 5.30—4
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	12—10 6—5
ד"ר לוביטש	הויט־און געשלעכט קר.	2½-12½
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	2—12
ד"ר גאלדבלאט	אויגען־קראנקהייטען	2 12.30
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	3 1
ד"ר בערגמאן	פרויען און געבורטס הילף	4—3

פסוילא־טעראפיע, שפר ד־שטערונגען ווי שטאמלען א. ז. וו. פאקען־שטעלען, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראהלונג איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פערלאנג — היזיטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, ווי אורינ־פלעגמא און בלוט. 2120

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א

דענטיסטישער קאבינעט

עס נעהמען אן:

ד"ר זילבערשטיין	צאהן־ארצט	9 א נ.מ.
ד"ר לאזשינסקא סטאראפאלסקא	צאהן־ארצט	7.30 — 3

קינסטליכע ציינער, קראנען, פאמבען א. אז. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

ווידזש 3 זלאטעס.

א גרויסער איינהאהל שירם — פון — שטעקענס

מיט 25 פראצ. ביליגער, ווי איבעראל!

צו בעקומען אין ווארקשטאט פון ס. פינגענבוים, 19 נארוטאוויטש 19.

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלערליי רעפאראטורען, ווי אויך איבערציהען. 324

געדענקט די אדרעס: נארוטאוויטש (דזשעלנא) 19.

וכי תמכור ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו!

און טאמער ווילט איהר זאלסט קומען צו לויפען אין ביוראָ פעטריקאווער 18, וואו ס'ווערט פערמיטעלט אלערליי ביטעס לויט'ן אויסמאך, פלאצעס, זאבעופעטשעניעס אויף אלע שטעט און אוילצן, אפעלאציעס, אסעזיביעס, ארנאצליעס, רעקורסען — וועגען האנצעסיעס און קאמיסאריאט־רזשאנדו, ביטעס צו אלע פאליציי־בעצירקען, שותפות־אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערצוויעס, אקטען דעראוויזיעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. 503

שנעל, רעעל און ביליג!

אז איהר זאלט גאנץ לאדז וויסען, דאס מעבעל־געשעפט פון פראנקאוויטש און רעכט 145 פעטריקאווער 145 אין הויף

האט זיך פערגרעסערט און בעזיצט אויף לאגער א גר. אויסוואהל פון שלאף־צימער, עס־צימער, ביורא־איינריכטונג קיכען־מעבעל, ווי אויך עגזעל־געגענשטענדע אלעס פון אייגענע אויסארבייטונג

בעמערקונג: מיר קויפען אויך גענוצטע מעבעל און צאהלען די העכסטע פרייזען. 387

פאר באר! אויף וועקסעל!

טליתים־פאבריק

אויסארבעטונג פון וואלענע, האלב־וואלענע זיידענע טליתים כמו טערקישע, ווי אויך טליתים־קטנים הורט און דעטייל! מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל ביי א. ה. צישינאווסקי, כאמיעניא 6,

אין צווייטען הויף. קומט און איבערצייגט אייך! 298

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צו וואשען.

וויכטיג פאר מילנער און סוחרים!!! איך פערקויף און קויף פערשידענע

זעק

צו מעסיגע פרייזען! 165 צו מעסיגע פרייזען!

ישראל הארוויטש, לאדז, פולנאצנא 19.

Dr. ALTERMAN-GURFEL

פרויען־קראנקהייטען און אקושעריע.

Piramowicza 10.

נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעצ. און דענטיסטען קאבינעט
פיעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

קינדער קראנקהייטען	ד"ר ס. גוטשטאט " ל. פאמיליער	פון 11—10 און 7—6 " 1—12 " 5—4
אינערליכע קראנקהייטען:	ד"ר ב. ראבינזאהן " מ. וואלפסאן " א. טענענבוים	פון 11—10 און 7—8 " 3—1 " 6 4
כירורגישע קראנקהייטען:	ד"ר י. שרייבער " פאכשאנסקי	פון 2.30—4 און 7—8 2½ 1½
פרויען קראנקהייטען און געבורטס הילף	ד"ר ד. אלטערמאן " מ פעלדמאן פ־ני ד"ר זערכאוויטש־כראטשמא " גוסטאווא זאנד טענענבוים	פון 1 11 " 7½—5½ נאכמ. שבת, זונ. דינ. דאנ. 5 3 זונ. דאנ. מיט. פר. 5—3
נערווען קראנקהייטען.	ד"ר מ. מאשלאנקא	פון 1 2.30, 7—6
הויט, וועגערישע און דארין (אורין)	ד"ר פ. ברוין " י. סאלאווייטשיק	פון 2 3 " 8—5
אויגען קראנקהייטען:	ד"ר י. סטופאי " ס. האלענדערסקא	פון 2—1 " 6 8 זונט. פון 12—2
נאז, האלז און אויערן קראנקהייטען.	ד"ר מ קלאטשקא " באל כאן	פון 11—1 און 7—8 " 5.30—3.30
ערצטליכע צאהן־קאבינעט, קינסטליכע ציינער, קראנקעס, גאלדענע און פלאמען.	צאהן־ארצט ס. שעוּעס " מ. רעזניקאווא " ב. טשורנאווסקא " נ. פאצענבאגען	פון 8¾ 10¾ און 8—9 " 1¾—11 " 5—2¼ " 8—5¼

די לעטשניצע איז טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוונד, אויך זונטאג און יום־טוב. ס'ווערען אויסגעפיהרט אפעראציעס, בעשטראהלונגען, קווארץ־לאמפען, עלעקטריזאציע און אנאליזען, קינסטליכע ציינער, קאראנען, ברוקען, גאלד, און פלאטין־ארבייט. — היזיטען אין שטאט. — נאכט־דזשורען, ארגשערען הילף. 1574

וויכטיג פאר סוחרים און שניידערס!

דערמאנט מאך אייך בעקאנט דער ג. קינדרשאפט, אז מיין לאגער אויף

נאוואמיעסקא 15

בעזיצט א גרויסען אויסוואהל פון פערש. מאטעס און כאלדרעס

פון אייגענער אויסארבייטונג

צו זעהר ביליגע פרייזען. 611

קומט און איבערצייגט אייך!

מיט אכטונג ח. שייבע, נאוואמיעסקא 15.

Szkoła I. KACENELSONA
Łódź, Cegielniana 28.

עס ווערען נאך אנגענומען שילער און שילערינס אין די העכערע ווי אויך אין די פאראלעלע נידריגע קלאסען

אין די העכערע קלאסען לאטייניש מיט א פערגרעסערטען פראגראם פון העבראישע לימודים.

גן־ילדים העברי הראשון של י. כצנלסון־פינשטיין

פון נייעם שול־יאהר ווערען אויך פערגרעסערט און בעגייסט די אבטיילונג פון און דער 1־טער העבראישער פרעבעל־שולע. קינדער פון 4 ביז 6 יאהר אנטוויקלען זיך און בעקומען די ערשטע לעהרע דורך ארבייט, שפיל און געזאנג. פאר 6־יעהריגע ווערט געעפענט א ספעציעלע A־קלאס. די שולע ווי אויך דער גן־ילדים ווערט געפיהרט דורך לעהרער־ספעציאליסטען אונטער די לייטונג און מיטווירקונג פון י. קאצענעלזאן. ־ויך ווערט פון נייעם שול יאהר געעפנט א נאכמיטאג־אבטיילונג פון גן־ילדים און שולע פאר אינבעמיטעלטע עלטערן מיט א הנחה פון 40 פראצענט.

מיט אנמעלדונגען טאג טעגליך פון 11—1 פארמיטאג און קאנצעלאריע פון דער שולע. 987 די פערוואלטונג.

בית ספר עממי עברי כללי בן שבע מחלקת ע"ש

„שלום־עליכם"

של החברה ליסוד בתי־ספר עממיים לבני ילדים עבריים בלודז.

7־קל. העבראישע קאָאעדוקאציאנס פאלקס־שולע אויפ'ן נאמען פון „שלום עליכם" ביי דער געז. פאר יודישע פאלקס־שולען און פארשול־ערציהונג אין

לאדז, פאלודניאווא 11, טעלעפאן 34-13

איז מודיע, אז עס ווערען אנגענומען איינשרייבונגען פון שילער און שילערינס אין די פרעבעל שולע, ווי אויך אין דער A, B, C, I, II, III, IV און דער IV קל. ווערט היי־יאהר אינטערנירט אזוי, אז די אבסולווענטען פון אונזער שולע ווערען קאמפלעט איבערגעפיהרט צו דער V קלאס פון די יודישע גימנאזיעס.

אין שול־יאהר 1926/27 וועלען די למודים אין אלע קלאסען פארקומען פארמיטאג.

מיט אנמעלדונגען ווענדען זיך פאלודניאווא 11, פראנט, 1 שטאק פון 9 ביז 1. 151 די דירעקציע.

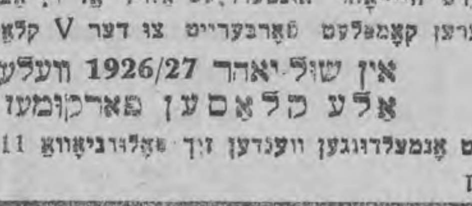

989

קירזשנער = ווערקשטעל

נעהמט אן אלער ארט דאמען־ און הערען־ארבייטען לויט די נייעסטע מאדעלען, אלע רעפעראטורען אויף גינסטיגע בעדינגונגען!

A. FISZELEWICZ, Łódź, Narutowicza 12, tel. 34-66.

!!! אכטונג !!! פערטיגע סחורה !!! אכטונג !!!

לויט די נייעסטע מאדעלען געפינען זיך שטענדיג אויף לאגער.

לעטשניצע פון דאקטוירים־ספעציאליסטען
און ערצטליך־דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראכאווסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	3-2 11-10 7½—6½
ד"ר רוזשאנער	הויט־און געשלעכט־קר.	11—10 2—1
ד"ר גאלדשטיין־פאראך	אויגען־קראנקהייטען	8-7 2-1
ד"ר יוסטמאן	נערווען־קראנקהייטען	2—12
ד"ר ראזענצווייג	קינדער־קראנקהייטען	5-4 12-10
ד"ר פאפיערני	פרויען־און געבורטס־הולף	6-5 1-11½
ד"ר קאנטאר	כירורגישע־קר. נכהייטען	2-1.ז 4-3
ד"ר וויינבערג	אינערע הערץ לינגען־קר.	7-5½ 1-11
ד"ר סטופער	רענטגען	12-10 6-4
ל. פרוסאק	צאהן־ארצט	10—2
נ. ראזעס	צאהן־ארצט	7—4

צאהן־מאנדהיילונג, בעליכטונגען, קאראנען, פאמבען, א אז. וו.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

רענטגען־אינסטיטוט

היילונג פון הויט־קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ־לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע טעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שוועסטער. אנמעלדונגען בייען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכט.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

ווידזש אין דער שטאט.

מעבעל

שלאף־צימערן, עסצימערן, טעדרבען־קאבינעטען, סאלאן־צימערן, כוכען־איינריכטונגען ווי אויך איינצעלנע מעבעל־געגענשטאנדען צו צוגענגליכע פרייזען אויף בעקוועמע בעדינגונגען קען מען בעקומען נור אויף 599

5 Zawadzka 5 (אויפ'ן הויף)

אכטונג! אין מיין פערשטקלאסיגער קירזשנער ווערען אנגענומען זעמטליכע פעלץ־ארבייטען ווי אויך בעשטעלונגען פון אייגענע ווארען צו ביליגע פרייזען און גוטע בעדינגונגען. אכטונג!

ס. שאלים, פעטריקאווער 33

2 צימער און קוך:

ביים חירט צו דינגען ווערען פון

זאפארט געזוכט.

אפערטען אונטער „E.D." אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג

יעדער איינציגער האט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

יידישע, פאלצען, ניי מאשינען, גארדעראבען א. ז. וו. צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן נארוטאוויטש 19 (דזשעלנא)

אין מעבעל־געשעפט, (פריוואט־וואוינונג שענקעוויטש 29 ביי מיר איז שטענדיג פערשיד. גענוצטע מעבעל און נייע צושטאנד צו פערקויפען. 1374

וויכטיג פאר פריזיער־אנשטאלטען!

כ'מאך בעקאנט, אז אין מיין פערפומעריע־געשעפט איז צו בעקומען קעלניש און בלומען וואסערען נור פאר 5 זל. א קילא, וועזשעטאל 3,50 זל. ווי אויך אלע קאסמעטישע ארטיקלען פאר פריזיערס.

691 י. דרוקער, זאוואדסקא 11.

דאנטיסט און צאהנטעכניק

י. ביטענסקי

5 קאנסטאנטינער 5

נעהמט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אוונד.

פרייזען ביליגע! צאהלונג קען געצאהלט ווערען אויף אבצאהלונג

Dr. med.

M. GLAZER

ul. ZIELONA Nr. 6

הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען.

נעמט אן פון 8—10, 12—2 און 7—8 אוו. 589

Dr. med. M. MAŚLANKA

נערווען־ און גייסטיגע קראנקהייטען.

פעטריקאווער 120, טעלעפאן 47·72

צוריקגעקערט.

נעהמט אן פון 3 ביז 5 א זייגער נאכמיטאג. 146

דאס לאדזער לעבען

נײַער פאָלקסבלאַט
20. אויגוסט 1926.

20	אויגוסט.
פרייטאָג	זון-אויפגאַנג 4,10
י	זון-אונטערגאַנג 6,57
אלול תרפ"ו	לענג פון טאָג 14,24
	ליכט-צינדען: 6,38

שטײַער-אינפאָרמאַציעס.

נאָך איינינע טעג איז צײַט צו צאָהלען די פריוויליגירטע פערלײַכטערונגען פון פערלענגטע שטײַערן - נאָך חענעז דער שטײַער-אַמנעסטיע - וועלכע רואינירטע סוחרים געניסען נישט פון דער שטײַער-אַמנעסטיע.

היינט לעצטער טערמין צו צאָהלען די 2. „זאַליטשקע" פון אומזאַץ-שטײַער.

פערלענגטע שטײַערען.

(ה. צ.) עס איז נאָך געבליבען איי-ניגע טעג צייט אויף צו קענען בעצאָה-לען די פערלענגטע שטייערען, לויט די פריווילעגירטע פערלייכטערונגען.

אין משך פון די פאָר טעג וועט מען קענען איינצאָהלען די פּאָדאַטקעס, וואָס מען איז שולדיג ביז איצט אָהן 4 פּראָצ. שטראָף, נאָר בלויז מיט 2 פּראָצ. שטראָף און אָהן די 10 פּראָצ. „דאָדאַטעק".

פון 1. סעפּטעמבער אָן וועט מען שוין מוזען צאָהלען 4 פּראָצ. שטראָף און צו די שולדיגע פּאָדאַטקעס וועט מען צורעכענען די 10 פּראָצ. „דאָדאַטעק"

די דיפערענץ פון איצט ביז נאָכ'ן 1-טען איז זעהר גרויס, אויף טייל פּאָ-דאַטקעס, וואָס קימען פון לאַנג, ווי למשל פאַר'ן „פּאָדאַטעק אָבראָטאָווי" פון צווייטען האַלבען יאָהר 1925, מאַכט אויס דער אונטערשיד [מיט גאַנצע 20 פּראָצענט מעהר.

די הנחה צו צאָהלען אָהן די 4 פּראָצ און אָהן די 10 פּר. „דאָדאַטעק" וועט נישט פערלענגערט ווערען.

פעריקעהרט עס ווערט צוגעגרייט, אַז באַלד ווי דער דאָזיגער טערמין וועט זיך ענדיגען זאָל מען אין אַלע שטעדט און שטעדטליך אָנהויבען אַ מאַסענהאַפ-טע עקזעקוציע-אַרבייט מיט'ן צוועק מיט צוואַנגס-מיטלען איינצומאָהנען די שולדיגע „פּאָדאַטקעס".

שטײַער-אַמנעסטיע.

(ה. צ) די שטייער-אַמנעסטיע, וואָס דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום וויל איצט דורכפיהרען איז נישט נוגע די „פּאָ-דאַטקעס", וואָס מען איז שולדיג פון יאָהר 1925. שענקען וועט מען די דאָ-זיגע „פערלענגטע שטייערען" וועלכע מען איז שולדיג פאַר'ן 31. דעצעמבער 1924.

און אַ חוץ דעם וועט מען אַנולירען די „פערלענגטע שטייערען" נאָר פון אַזעלכע סוחרים און קרעמער, וואָס זענען געצליך און גרונדליך רואינירט און האָבען שוין נישט זייערע קראָמען.

דאָס דאָזיגע דאַרפען גוט וויסען די סוחרים און קרעמער, וואָס שטעהען אויפ'ן פלאַץ און האָבען קראָמען, אַז זיי זאָלען זיך נישט פערלאָזען דערויף, דאָס זיי וועלען אויס'פּופל'ען, אַז מען וועט זיי איינגאַנצען שענקען, דעריבער דאַרפען זיי איצט נישט צאָהלען די „פערלענגטע שטייערען". דערמיט וועלען זיי זיך נאָר אויסברענגען געלד.

די אַלע, וואָס פיהרען ווייטער זייער האַנדעל, הגם זיי האָבען געליטען פון קריזיס, און הגם זיי האָבען ווענינער סחורה, דאַרפען בעצאָהלען ווייטער זייערע פּאָדאַטקעס.

היינט לעצטער טערמין.

(ה. צ.) היינט דעם 20-טען אויגוסט איז דער לעצטער טערמין איינצוצאָה-לען די ערשטע ראַטע פון דער צווייטער קאָנטע אויפ'ן אומזאַץ-שטייער פון 1926.

איינצאָהלען דאַרף מען היינט נאָר אַ העלפט וויפיל עס קומט פון דער צווייטער קאָנטע. די צווייטע העלפט וועט מען דאַרפען איינצאָהלען אין אַ חודש אַרום.

אויב מען וועט נישט בעצאָהלען היינט די ראַטע, פערלירט מען דאָס רעכט אויסצוצאָהלען די קאָנטעס אין ראַטעס און מען קען שוין מאַכען אַ עקזעקוציע אויף דער גאַנצער סומע.

די קאַלאָניאַל און שפּייז-סוחרים און אַלע אַנדערע קאַטעגאָריעס סוחרים, וואָס דאַרפען היי-יאָהר צאָהלען ווינציגער „אָבראָטאָווע" פון פאַר-אַ-יאָהרען, דאַר-פען גלייכצייטיג מיטברענגען אין „אוּ-זשאָנד" אַ בקשה צום נאַטשעלניק און בעטען, אַז מען זאָל פערקלענערן די סומע פון די „קאָנטעס" צו דער גרויס, וואָס עס קומט איצט. ווייל היי-יאָהר דאַרף מען פאַר שפּייז צאָהלען נאָר 1 און אַ פירטעל פּראָצענט און אין צווייטען האַלבען יאָהר האָט מען געצאָהלט 1 און אַ האַלבען פּראָצענט. אַזעלכע בקשות קענען דערלאַנגען אַלע אַנדערע ווענען מען האָט פערקלענערט דעם „אָבראָטאָווי" פון צווייטען האַלבען יאָהר.

האַנדעלס-בעציהונגען צווישען לאָדז, בראַזיליען און אַרגענטינע

עס פאָהרט אַהין אַ דעלעגאַציע פון לאָדזער גרויס-אינדוסטריעלער.

(ס) אין דער קינפטיגער וואָך פאָה-רען אַרויס קיין בראַזיליען און אַרגענ-טינאַ פאָרשטעהער פון אַ רייה גרויסע לאָדזער פירמעס, ווי קרושע און ענדער, אייטינגאָן, ש. ראָזענבלאַט, באַרטשינסקי, און שטייגערט. די פאָרשטעהער דאַר-פען זיך בעקענען מיט דעם דאָרטיגען מאַרק און אָנקניפען האַנדעלס-בעציהונ-גען מיט די דאָרטיגע פירמעס.

די בעמיהונגען וועלען אונטערשטיצט ווערען דורך איינער פון די גרעסטע איטאַליענישע בענק „באַנקאָ קאָמער-ציאַלע". ס'איז צו האָפען, אַז די לאָד-זער סחורות וועלען געפינען אַ גוטען אָפּזאַץ-מאַרק אין בראַזיליען און אַרגענ-טינע.

א צופעליגער אדער געצילטער שאס!

א פרוי געהט אין גאס און ווערט פערוואונדעט פון א קויל.

דער שיסער איז ארעסטירט.

(:) נעכטען נאָכמיטאָג האָט אַ פער-בלאָנדושעטע קויל געטראָפען אויף דער זאַווישאַ-גאַס (באַלוט) די דורכגעהענדע פרוי אַנטאָנינאַ זיעלינסקאַ.

די פערוואונדעטע פרוי איז אומגע-פאַלען אין דער גאַס, מען האָט זי אי-בערגעטראָגען אין אַ נאָהנטען טויער. די גיכע הילף האָט אָבגעפיהרט דעם צופעליגען קרבן אין אַ זעהר שווערען צושטאַנד אין שטאָדטישען שפּיטאָל אויף דרעוונאָווסקאַ.

די פּאָליציי האָט זיך פערנומען מיט אויפזוכען דעם שולדיגען פון דעם אומגליקליכען שאָס. ס'האָט זיך אַרויס-געוויזען, אַז געשאָסען האָט אַ געוויסער אַנטאָני קאַמפּינסקי, וועלכער איז אַרעס-טירט-געוואָרען.

טרינקט לעמבערגער ביער

פון נישט איבערשטייגבארער קוואליטעט.

909

א ווארשאווער „סוחר" פיהרט אויס א גנבה ביי א לאדזער.

(ב) מיט אַ פּאָר טאָג צוריק איז גע-קומען קיין לאָדז אַ פּערזאָן, וועלכע האָט זיך אויפגעגעבען פאַר אַ וואַרשאָווער סוחר. דער „סוחר" פלעגט אַרומגעהן אין די צוקערניעס, געמאַכט דעם אָנ-שטעל פון אַ גרויסען מאַנופאַקטוריסט, דערצעהלט וועגען זיינע טראַנזאַקציעס אין לאָדז, ביז ס'האָט זיך איהם איינ-געגעבען צו קומען אין בעציהונגען מיט אַ גאַנצער רייה לאָדזער סוחרים.

איינעם פון זיי, אַ געוויסער ג. לאַסמאַן אַלטע שטאָט 1) האָט זיך אַזוי אפילו בעפריינדעט מיט דעם וואַרשאָווער „סוחר", אַז ער האָט איהם ערלויבט צו נעכטיגען ביי זיך אין דער היים.

דערווייל האָט דער „פריינד" בע-גנב'עט לאַסמאַנ'ען אויף אַ סומע פון 3 טויזענד זלאָטעס, מיט וועלכע ער איז פערשוואונדען געוואָרען. די לאָדזער פּאָליציי האָט זיך פערשטענדיגט מיט וואַרשאָווער אויספאָרשונגס-מאַכט און דאָרט האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער „סוחר" איז נישט קיין אַנדערער, ווי דער בעקאַנטער גנב יעקב גאָלדבערג, וועלכער ווערט שוין אַ לענגערע צייט אַרומגעזוכט דורך דער פּאָליציי.

דער סוחרישער גנב איז אַרעסטירט געוואָרען.

שטיצע פאר אינטעלעקטועלע אר-בייטסלאזע.

(ס) מאָנטאָג, ד. 23. אויגוסט, 12 אַ זייגער בייטאָג, וועלען פאָרקומען די צוגאָב-אויסצאָהלונגען פאַר די אינטע-לעקטועלע אַרבייטסלאָזע.

די אויסצאָהלונגען נעהמען אַרום די אַרבייטסלאָזע, וועלכע האָבען זיך נישט געמאָלדען צו די לעצטע אויסצאָהלונ-גען, אָדער נישט בעקומען קיין געלד.

אויסגעצאָהלט וועט ווערען פאַר די נומערן 1 ביז 1352.

* * *

(ס) פון היינט אָן ווערט בעדייטענד פערגרעסערט די צאָהל מיטאָגען פאַר די אינטעלעקטועלע אַרבייטסלאָזע.

קאנאליזאציע.

(ב) די אַרבייטען ביי דער קאַנאַלי-זאַציע אויף דער זיעלאָנאַ-גאַס געהען צו שנעל און האַלטען שוין ביי דער וואָלטשאַנסקאַ-גאַס.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט וועט די גאַס פערמאַכט ווערען פאַר דער וואָגען-בעוועגונג אויף דעם שטח פון די (אַל. קאָשטשושקי ביז דער גדאַנסקער.

האנדעלס-אגענטען שטעלען פאדערונגען.

(—) זונטאָג, ד. 22 אויגוסט, 10 פאַר-מיטאָג קומט פאָר אין לאָקאַל פון די האַנדעלס-אַגענטעלטע (אַל. קאָשט-יושקי 21) אַ פערזאַמלונג פון אַגענטען פון דער קאָלאָניאַל-און דעליקאַטעסען-בראַנזשע.

ווי מיר דערוויסען זיך, זאָלען די אַגענטען אַרויסשטעלען פאָדערונגען צו בעשטימען זייי שטענדיגע שכירות אַנ-שטאָט די ביז-איצטיגע פּראָצענטער, וואָס זיי פלעגען בעקומען פון פער-קויפטע סחורות.

פון די שולען.

(—) די קינדער-היימען אויפ'ן נאָמען פון י. שורעק איז איבערטראָגען-געוואָ-רען אויף זגערזשער 12.

די איינשרייבונגען הויבען זיך אָן זונטאָג, ד. 22 אויגוסט.

איינשרייבונגען אין די יודישע פאלקס-שולען.

די איינשרייבונגען אין די יודישע פאָלקס-שולען (מעדעם – ציגעל-גאַס 17 און באַראָכאָוו ציגעל-גאַס 26) האַלטען זיך ביים פערענדיגען.

אויף די ווענינ פערבליבענע פלעצער נעהמען אָן די קאַנצעלאַריעס פון די דערמאָנטע שולען.

אנשטאט דריי שטייערען -- איין שטייער.

(פ) פון 1-טען אויגוסט איז איינגע-פיהרט געוואָרען אַ נייי געזעץ וועגען וואוינונג-שטייער. דאָס נייע געזעץ זעהט פאָר איין וואוינונג-שטייער אָנשטאָט די ביז-איצטיגע מלוכה'שע, קאָמונאַלע און אַזויגערופענער „קוואַטערונקאָווי".

Dr. med.
ALEKSANDER MARGOLIS
81 PIOTRKOWSKA 81.
Telefon 12-81.
powrócił.
142

Dr. L. LEWITAN
נעהמט אָן אין דערהיים פון 4 ביז 6 אָווענד צו קליניק-פרייזען. 211
31 גדאַנסקאַ 31.

צו דער עפענטליכקייט!

מיר זענען אין בעזיץ פון אַ פּראָ-טעסטירטען וועקסעל אויף 350 זל. פון איינגענער אויסשטעלונג פון דער פירמע **יודעל פּיעקאַטש, פינסק.**

לויט דער אויפפאָדערונג אין נעכטי-גען נומער „נייער פאָלקסבלאַט" האָבען מיר דעם דאָזיגען פּראָטעסטירטען וועק-סעל צוגעשטעלט אויף אויסצוקויפען דער פירמע „פינעס און ראָזענבלום" (פּעטריקאָווער 20). דער פּראָטעסטירטער וועקסעל איז אָבער נישט אויסגעקויפט געוואָרען און געפינט זיך ווייטער אין אונזער בעזיץ.

מיר ברענגען דעם דאָזיגען פאַקט צו עפענטליכער קענטניש.

ברידער שאָר און מײַסטער
לאָדז, פּעטריקאָווער 85. 214

טיפוס!

פערהיטונג-כללים.

(מ) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם הער-שענדען טיפוס דערמאָהנט דער גע-זונדהייטס-אַמט, אַז די בעפעלקערונג דאַרפען זיך האַלטען די פאָלגענדע כללים, כדי זיך אָפּצוהיטען פון דער געפעהרליכער קראַנקהייט:

1) טרינק נישט קיין רויה וואַסער;
2) טרינק נישט קיין אומגעקאָכטע מילך;
3) עס נישט אומגעשיילט אויבסט;
4) וואַש די הענד פאַר'ן עסען; 5) מעלד וועגען יעדען קראַנקהייטס-פאַלען; 6) די פאַמיליע פון דעם קראַנקען מוז ווערען געאימפט געגען טיפוס און 7) פערניכטעט די פליגען.

סוכאטע.

(או) די אָרגאַניזאַציעס, וועלכע בע-קעמפען די סוכאָטעס, האָבען בדעה אָנ-צוהויבען איצט אַ לעבהאַפטע טעטיג-קייט אויף דעם געביט. צו דעם צוועק וועלען געשאַפען ווערען אַ גאַנצע רייה נייע אַמבולאַטאָריעס, וועלכע וועלען פיהרען אַ קאַמף מיט סוכאָטעס צווישען קינדער און יוגענד.

א שאנטאזשיסטקע

איהר פרנסה איז - „פערקויפען" דירות.

(ב) אַננאַ גראָדוקאַ האָט שוין אויס-געשעפּט אַלע מיטלען צו פערדינען אַ גראָשען געלד און לעבען דאַרף מען אָבער – ס'העלפט גאָרנישט. איז זי גע-פאַלען אויף אַ גאָר וואַזשנע המצאה: זי האָט זיך דערוואוסט וועגען איינעם, וואָס זוכט פאַר זיך אַ וואוינונג, און איהם פערקויפט אַ וואוינונג פון איהרע בעקאַנטע, וועלכע זענען צו דער צייט נישט געווען אין לאָדז.

באַלד ווי גראָדוקאַ האָט בעקומען אַ פּאָר זלאָטעס אַ קאָנטאָ, האָט זי זיך שוין מעהר נישט בעוויזען. אויף אַזאַ אופן האָט זי אָריינגענאַרט אין זאַק אַ פּאָר פערזאָן, ביז וועגען דעם האָט זיך דער-וואוסט די פּאָליציי, וועלכע זוכט אַרום די שאַנטאַזשיסטקע.

„בית יעקב".

שבת קומט פאָר אַ מאַסען-מיטינג אין לאָקאַל פון „גמילת חסד"-קאַסע גרינגער-מאַרק 7. [illegible]א. ד. ט. „ווי אַזוי דאַרפען מיר ערציהען אונזערע טעכ-טער".

איבער די זעלבע טעמע קומט אויך פאָר אַ מיטינג אין אַגודה-לאָקאַל (נאַ-רוטאָוויטש 11 עס וועלען רעפערירען די ה"ה: לאַווניק ד. צ. זילבערשטיין, רעדאַקטאָר ל. ג. פרידענזאָן און די-רעקטאָר פון די „בית יעקב" שולע י. נ. קמניץ – פרייער איינטריט.

Dr. med. **H. LUBICZ**
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32.
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מע-נער-שוואַכע קראַנקהייטען. 1889
היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל).
נעמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 אָוונט.

Dr I. MARGOLIS
(starszy)
Traugutta 12, tel. 22-56,
POWRÓCIŁ, 105

סענסאַציאָנעלער שמד אין לאָדז.

18 יעהריג יודיש מיידעל זיך נעכטען גע'שמד'ט אין אַ קאָשטשאָל אין זובאַרדז. – אינטערווענצען ביים לאָדזער ביסקופ, ביים גלח און ביים רעגירונגס-קאָמיסאר האָבען נישט געהאָלפען.

אמשומדת האָט געוואָרענט דעם מיידעל זי זאָל זיך נישט שמד'ן.

די אַלעקסאַנדראָווסקאַ גאַס איז נעכטען אויפגערודערט געוואָרען פון אַ העכסט סענסאַציאָנעלע שמד-געשיכטע, וואָס האָט נעכטען פּאַסירט אין לאָדז.

אין דער קורכע אין זשובאַרדז האָט זיך נעכטען 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג גע-שמד'ט דאָס 18-יעהריגע יודישע מיי-דעל מינדעל זינגערמאַן.

ווער איז די משומדת?

מיר דערוויסען זיך וועגען דער דאָ-זיגער העכסט-סענסאַציאָנעלע פּאַסירונג פאָלגענדע פרטים:

אויף ליפּאָווע 64 וואוינט אַ פליישהענדלער ש. פרעהליך מיט זיין פרוי פייגע. פרעהליך איז געווען פייגע'ס צווייטער מאַן און האָט מיט איהם 2 יונגלעך. פון ערשטען מאַן, וועלכער האָט געהייסען העניך אלעזר זינגערמאַן האָט פרוי פייגע אַ 18-יעהריגע טאָכטער מינדעל. פרעהליך איז נישט קיין איבריגער גביר און זיין שטיף-טאָכטער מינדעל איז געווען געצוואונגען זיך צו פערדינען איהר ברויט דורך אָננעהמען אַ שטעל אַלס

דינסט-מעדעל.

לעצטענס האָט מינדעל געאַרבייט ביי דעם אינהאָבער פון פריזיער-אַנשטאַלט אויף זשעלאַזנאַ 3 ה' גראַוואַס, וועלכער האָט זיין וואוינונג אויף נאַרוטאָוויטשאַ 9.

מיט 2 וואָכען צוריק

האָט מינדעל ערקלערט איהרע בעלי-בתים, אַז זי וויל נישט מעהר בלייבען אויף דער שטעל און איז אַוועק. זי איז געקומען צו איהר מוטער און צוגענומען פון דאָרט אַלע זאַכען. ערקלערענדיג, אַז זי געהט אויף אַנ'אַנדער שטעל.

פון דער צייט אָן האָט מען נישט געוואוסט, וואו מינדעל איז אַהינגעקומען. די מוטער האָט זי אַרומגעזוכט, אָבער גאָרנישט זיך געקענט דערוויסען.

ביז מיטוואָך פאַרמיטאָג איז צו פייגע זינגערמאַן אויף ליפּאָווע 64 בעקומען

א פרוי

האָט ערקלעהרט, אַז זי אַליין איז אַ משומדת און האָט שטאַרק חרטה דעראויף, דעריבער פיהלט זי פאַר איהר חוב צו וואָרענען די פרוי זינגערמאַן, דאָס איהר טאָכטער געפינט זיך ביי אַ קריסטליכער פאַמיליע אויף גרינבערגגאַס 7 און דאָנערשטאָג ד. ה. נעכטען וועט פאָרקומען איהר שמד-צערעמאָניע.

די מוטער צוזאַמען מיט איהר מאַן מיט עטליכע בעקאַנטע זענען גלייך אַוועק אויפ'ן אָנגעוויזענעם אָרט, אָבער דאָרט איז מינדעל נישט געווען, ערשט ווען אַלע זענען פון דאָרט אַרויס האָט די מוטער בעמערקט, ווי מינדעל וויל זיך אַדורך גוב'ענען דורך דער גאַס, די מוטער האָט געמאַכט אַ געוואַלד,

מינדעל האָט אָנגעהויבען ענטלויפען

און אַלע האָבען זי נאָכגעיאָגט, אויף אַלעקסאַנדראָווסקא גאַס האָט אַ פּאָליציאַנט פערהאַלטען מינדעלען און האָט אַלע אָפּגעפיהרט אין 1-טען קאָמיסאַריאַט. דער 1-טער קאָמיסאַריאַט האָט דעם ענין נישט געוואָלט ערלעדיגען און האָט אַלעמען אָפּגעשיקט אין 7. קאָמיסאַריאַט אויף זאַכאָדניאַ 64.

בעת דער קאָמיסאַר האָט אויסגעהערט וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך איז פלוצלינג אָנגעקומען

דער גלח

פון דער זשובאַרדזער פאַראַפיע מיט נאָך עטליכע קריסטליכע בעלי-בתים, וועלכע האָבען ערקלעהרט, אַז זיי נעהמען אויף זיך די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דעם מיידעל און בעטען מען זאָל זי אָפּלאָזען. מ'האָט דאָס מיידעל תיכף אָפּגעלאָזען און מיט אַ געשריי:

„איך וויל נישט זיין מעהר קיין יודישע"

איז זי אַוועק צוזאַמען מיט'ן גלח אין דער קאַנצעלאַריע פון דער זשובאַרדזער פאַראַפיע.

נעכטען אינדערפריה איז די מוטער אַוועק צום גלח נאָך זשובאַרדז און זיך געבעטען, אַז ער זאָל ערלויבען זיך צו זעהען מיט איהר טאָכטער. דער גלח האָט אָבער איהר אָבגעזאָגט, מאָטיווירענדיג דאָס דערמיט, אַז זי וועט סיי ווי סיי ביי איהר טאָכטער גאָרנישט פועל'ן.

די מוטער איז אַוועק צו הרב ר' יוסף פיינער, וועלכער האָט געגעבען אַ בריף צום גלח, נאָר אויך דאָס האָט גאָרנישט געהאָלפען. דעמאָלט האָט זיך די מוטער געווענדעט צו דער יודישער גמינע און געבעטען צו אינטערווענירען. די גמינע האָט גלייך אינטערווענירט ביים

ביסקופ טימיעניעצקי

וועלכער האָט געענטפערט:

„איך וועל דעם ענין בעטראַכטען".

מיט 15 מינוט שפּעטער האָט דער ביסקופ אָנטעלעפאָנירט אין דער גמינע און ערקלעהרט, אַז לויט די פאָרשריפטען פון אַדמיניסטראַציע-ראָט פון 26. סעפּ 1863 קען איבערגעהען צום קאַטאָליציזם אָהן דער הסכמה פון די עלטערן יונגלעך פון 14 יאָהר אָן און מיידלעך פון 12 יאָהר. צוליב דעם, וואָס מינדעל זינגערמאַן איז שוין אַלט 18 יאָהר, האָט דער ביסקופ ערקלעהרט, קאָן ער ליידער נישט אינטערווענירען.

דאַן האָט זיך די געמינע געווענדעט צום רעגירונגס-קאָמיסאַר, אַז ער זאָל ווירקען, אַז מ'זאָל צוריקגעבען דער מוטער די צוגערויבטע טאָכטער. דער רעגירונגס-קאָמיסאַר האָט געענטפערט. אַז מינדעל זינגערמאַן וויל נישט צוריקקעהרען צו איהר מוטער און לויט'ן שט־אַף-קאָדעקס קען מען אַ מיידעל עלטער פון 14 יאָהר דערצו נישט צווינגען.

איצט זענען אַלע מיטלען צו אינטערווענירען געוואָרען אויסגעשעפּט.

די משומדת, וועלכע האָט געוואָרענט וועגען שמד איז נעכטען ווידער אַמאָל געקומען צו דער פרוי זינגערמאַן און איהר ערקלעהרט, אַז שוין אויף

נעכטען 5 אַ זייגער

אין אָוונד איז בעשטימט געוואָרען דער שמד.

די ידיעה האָט זיך שנעל פערשפּרייט אין באַלוט און אויפ'ן אָרט, וואו דער שמד האָט געזאָלט פאָרקומען האָבען זיך אָנגעהויבען צוזאַמענצוקלייבען נייגעריגע יודען און קריסטען, אויך די מוטער פון דעם מיידעל איז דאָרט געווען. קיינער האָט אָבער נישט געוואָלט זאָגען דער מוטער, אַז אין דער קליינער קירכע אויף אַלעקסאַנדער-גאַס קומט פאָר דער שמד פון איהר איינציגער טאָכטער.

אָבער אין דער אמת'ן, עטליכע מינוט נאָך 5 איז אָנגעקומען „זי" אַליין אין אַ ווייס קליידעל מיט אַ אויפגעהויבענעם קאָפּ און אַריין אין דער קירך.

איגוועניג איז פאָרגעקומען דער שמד און דרויסען איז צובראָכען געוואָרען אַ האַרץ פון אַ מוטער.

די סיבה פון דעם שמד איז אַ ליבע צו אַ קריסטליכען יונגערמאַן ל. פון פעטריקאָווער 31, מיט וועלכען מינדעל האָט זיך בעקענט בעת זי האָט געדינט אין רעסטאָראַן באַרדיני פעטריקאָווער 31.

א געשלעג צווישען משפחה.

גרויסע אוזאַנטורע אויף פּיעטריקאַווער 60.

(–) נעכטען איז אויף פּעטריקאָווער 60 אַ פאַר מאָל אַרויסגערופען געוואָרען די פּאָגאָטאָוויע. אויפ'ן הויף האָט אַ גאַנצען טאָג געקאָכט מיט מענשען, וועלכע האָבען זיך דערצעהלט די פאָלגענדע מעשה. אויפ'ן זעלבען הויף געפינט זיך אַנ'עקספּעדיציע פון אַ געוויסען ק. פער. הגם ער האָט שוין דערוואַקסענע קינדער איז אין שטוב קיין שלום בית נישט געווען. די דערוואַקסענע קינדער האָבען געפּרובט ווירקען אויפ'ן פאָטער, אַז ער זאָל ענדערן זיין אַרט לעבען אין בעציהונג צו דער שטוב. מיט אַ צייט צוריק איז אפילו געקומען צו אַ שאַרפען סכסוך צווישען דעם עלטערן זוהן און דעם פאָטער,

די לעצטע צייט האָט ה' ק. אויפגעהערט אַפילו צו געבען אויף דער שטוב הוצאה. נעכטען איז די פרוי אין בעגלייטונג פון איהר ברודער געקומען אין געשעפט פון איהר מאַן, כדי איין מאָל פאַר אַלע מאָל צו מאַכען אַ סוף צו דער לאַגע. מיט א מאָל איז אויסגעוואַקסען אַ חבֿרה וואוילע יונגען, וועלכע האָבען אָנגעהויבען צו געבען קלעפּ. דער ברודער פון דער פרוי ק. איז אַזוי צוקלאַפּט געוואָרען, אַז מ'האָט געמוזט אַרויסרופען צו איהם פּאָגאָטאָוויע. דערווייל איז אָנגעקומען פּאָליציי, און האָט פאַרבעטען ה' ק. אין פּאָליציי. דאָרט איז צוזאַמענגעשטעלט געשטעלט געוואָרען א פּראָטאָקאָל און מ'האָט זיי בעפרייט. נאָכדעם ווי ה' ק. איז צוריקגעקומען האָט מען ערשט אָנגעהויבען אויפסניי. די פרוי און איהר ברודער זענען צושלאָגען און צעשטאָכען געוואָרען און די באַנדע שלעגערס האָט געוויזען וואָס זי קען. ס'איז ווידער אַמאָל געקומען פּאָליציי און ווידער ארעסטירט איינינע שלעגער. אַ גאַנצען טאָג האָט זיך אויפ'ן הויף געקאָכט פון די שכנים און פערבייהער, וועלכע שהנים און פערבייגעהר, וועלכע האָבען פערשידען קאָמענטירט די געשעהעניש.

זעלבסטמאָרד פון א 17-יעהריגען בחור.

זיך אַריינגעשאָסען א קויל אין בויך.

(*) נעכטען אַרום 5 פאַרטאָג האָט אַדוואָקאַט י. לעווי (צוואַנגליצקאַ 5) דערהערט אַליאַרעם-קלאַנגען פון זיין קאַבינעט. ער איז באַלד אַרויסגעלאָפען ווען ער האָט אָנגעהויבען אַרומקוקען די צימערען, האָט ער אין קאַבינעט אונטער דער קאַנאַפּע בעמערקט ליגען עפּעס אַ מענש. ער האָט זיך בעמאַכט נישט זעהענדיג און איז אַרויס פון קאַבינעט, פערשלאָסען די טהיר און אַלאַרמירט נאָך פּאָליציי. ווען פּאָליציי איז אָנגעקומען און איז אַריין אין קאַבינעט איז דער בעהאַלטענער אַרויס פון אונטער דער קאַנאַפּע, אַרויסגעכאַפּט א רעוואָלווער פון גאַרטעל, אַז אויב מ'וועט צו איהם זיך דערנעהנטערן, וועט ער שיסען.

דערווייל האָט מען איהם דערקענט, אַז דאָס איז דער דינער פון אַדוואָקאַט לעווי טאַדעאוש קאַדוואָרטשיק. וועלכער האָט לעצטענס צייטווייליג פערטראָטען זיין ברודער, וועלכער איז געווען אַ דינער ביים אַדוו. לעווי זייט איינינע יאָהר. ווען די פּאָליציאַנטען האָבען אַרויסגענומען זייערע רעוואָלווערען און האָבען זיך געוואָלט דערנעהנטערן צו קאַרוואָרטשיקען האָט ער זיך אַריינגעשאָסען פון רעוואָלווער אין בויך און איז געפאַלען בעגיסענדיג זיך מיט בלוט.

די סיבה פון קאַרוואָרטשיקס טאַט איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט. ווי ס'זעהט אויס האָט ער זיך בעהאַלטען אין אָוונד און האָט געזאָלט אויספיהרען אַ גנבה, אָדער אפשר אַ רויב-איבערפאַל.

די הערדיש-שעף-אַפּטיילונג,

ביים סוחרים-פעראיין פּיעטריקאָווער 73 מעלדעט, אַז עס איז נישט ריכטיג די ידיעה, וואָס עס האָבען געבראַכט די היגע צייטונגען, אַז די בריער שוחטים אין וואַרשא גענשא 10 לאָזען פּראָטעסטירען זייערע וועקסלען.

מיר שטעלען פעסט, אַז די דאָזיגע פירמע צאָהלט רעגולער און פּינקטליך זייערע פערפליכטונגען.

זאַל פילהאַרמאָניע נאַרוטאָוויטש 20.

נאָר 4 גאַסטראָלען פון בעריהמטען אַרטיסט – – א. סאַמבערג.

שבת, 3.30 אַ זייגער נאָכמיטאָג צום ערשטען אויפטריט ווערט געשפּילט דאָס בעליבטע פאָלקס-שטיק פון שלום אַש

מאָטקע גנב

אַ. סאַמבערג אין זיין קרוין-ראָלע „מאָטקע", וועלכע ער שפּילט איבער 500 מאָל

שבת 9 אָוונד ווערט געשפּילט שלום אַש'ס בער. מייסטערווערק

גאָט פון נקמה

די ראָל יעקל שאַפּשאָוויטש פיהרט אויס א. סאַמבערג מיט וועלכע ער האָט אין פּאַריז און לעצטענס אין וואַרשאַ געהאַט אַ קאָלאָסאַלען ערפאָלג. צום שלוס אַ גראַנדיעזע דיווערטיסמענט. קופּלעטען, פּאָראַדיעס אויף פאָלקסלידער, מאָנאָלאָגען, שאַרושקעס, דעקלאַמאַציעס א. א. מיט'ן אַנטייל פון אַ. סאַמבערג, בעזמאַן, שושנה. – אין אַלע פּיעסען נעמען אַנטייל: פרויען: שושנה בעזמאַן, פאָדערמאַן, גרינבערג. מענער: האַמבורגער, גרינבערג, יעדוואַב, פּאָיאַנסקי, אריעל. סופלער: ליודנער, וואלף.

נאָכמיטאָג-פרייזען פון 60 גר. ביז 1.60 זל. אָוונד פון 80 גר.–2,50 זל.

ווער ס'קויפט פריהער אַ בילעט בעקומט אַ בעסערן פּלאַץ!

וואָס? מאָנטאָג, לעצטער אויפטריט פון א. סאַמבערג -גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג- וואָס?

איבערגעפאָהרען א יודישע פרוי אויף טויט.

נעכטען האָט אַנ'אויטאָ אויף ציגעלגאַס פאַר נומער 14 אַדורכפאָהר-ענדען אויטאָ איבערגעפאָהרען די 81 יעהריגע פרוי דזשאַלאָשינסקי. די פרוי איז אַ שווער פערוואונדעטע אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל, וואו זי איז אין עטליכע מינוט אַרום געשטאָרבען.

מיט דער לויה פערנעהמט זיך חסד של אמת.

א. סאַמבערג אין „פילהאַרמאָניע".

ווי מיר האָבען שוין נעכטען געמאָלדען, איז דער בעריהמטער אַרטיסט צוריק געקומען קיין פּוילען נאָך זיינע ערפאָלגרייכע גאַסטראָלען אין פּאַריז, און לעצטענס גאַסטראָלירט אין וואַרשע אין טעאַטער „סקאַלאַ". איצט איז ער אָנגאַזשירט געוואָרען נאָך לאָדז און וועט שפּילען אין „פילהאַרמאָניע" 4 פאָרשטעלונגען. שבת בייטאָג צום ערשטען אויפטריט ווערט געשפּילט „מאָטקע גנב", שבת אָוונט שלום אַש'ס ווערט בעריהמטע מייסטער-ווערק „גאָט פון נקמה" מיט א. סאַמבערג אַלס יענקעל שאַפּשאָוויטש. צום שלוס קומט פאָר אַ דיווערטיסעמענט מיט'ן אַנטייל פון א. סאַמבערג, וועלכער וועט זינגען פּאַראָדיעס אויף פאָלקס-לידער; שושנה — דעקלאַמאַציעס; פ' ווי בעזמאַן–קופּלעטען.

פון די קינאָ'ס.

קאַסינאָ: דער ריהרעוודיגער דירעקציע פון קינאָ-טעאַטער „קאַסינאָ" איז ווידער געלונגען צו איבערראַשען לאָדז מיט די נייעסטע אַטראַקציעס. ס'זענען אָנגאַזשירט געוואָרען די בעריהמטע טענצערינס קאַשוטסקי-מיידלעך מיט דעם באַלעט-מייסטער פון וואַרשאַווער „פּערסקיע אָקאָ" ה' קאַשוטסקי אָן דער שפּיץ. אויסער די וואונדערבאַרע טענצערינס טרעט אויף דער ליבלינג פון לאָדזער פּובליקום ה' ווינדהיים אין אַ גאַנץ נייעם רעפּערטואַר. אויפ'ן עקראַן ווערט דעמאָנסטרירט אַ נייער פילם פון שפּאַנענדען אינהאַלט א. נ. „די ליבע וואָס מוז שטאַרבען" מיט לוצי דאַריין אין דער הויפּטראָלע.

*

לונאַ: ס'ווערט געגעבען ביהנע און עקראַן גלייכצייטיג. עס טרעט אויף מיט אַנ'אונגעהויערען ערפאָלג אַ קינסטלערישע שקיצען טעאַטער מיט דעם אַנטייל פון ערשט-ראַנגיגע קרעפטען. אויסער דעם ווערט געוויזען אַ הערליך בילד א. נ. „ווען אַ כינעזער ליבט" מיט דעם גרעסטען קינאָ-קינסטלער לאָן שאַניי אין דער הויפּטראָלע.

*

נאָוואָשטשי: מיט גרויס בייפאַל טרעטען טעגליך אויף די ערשט-קלאַסיגע אַרטיסטישע כחות מיט זייערע בעסטע נומערן געזאַנג, קופּלעטען, טענץ א. ז. וו.

אויסערדעם ווערט נאָך דעמאָנסטרירט אַ פּראַכטפולער פילם א. נ. „דער טענצער", דאָס איז אַ בילד מיט שפּאַנענדען אינהאַלט, וואָס לאָזט איבער ביים צושויער אַ שטאַרקען איינדרוק.

*

קינאָ פון די מלוכה בעאַמטע: עס ווערט דעמאָנסטרירט אויפ'ן אַלגעמיינעם פערלאַנג פון פּובליקום דאָס גרויסע בילד „די שקלאַפין פון ליבע" מיט דער קעניגין פון פּוילישער עקראַן סמאָסאַרסקאַ אין דער הויפּטראָלע. אויסערדעם אַרטיסטישע אויפטרעטען.

*

אָדעאָן – אַפּאָלאָ: צו דער ערעפנונג פון סעזאָן ווערט דעמאָנסטרירט דער נייעסטער פילם מיט פּאָלאַ נעגרי אין דער הויפּטראָלע. דער פילם טראָגט דעם נאָמען „די בלום פון ביינאַכט".

*

פּלאַזאַ: עס ווערט געגעבען די פאָרטזעצונג פון'ם פילם „אין די היילען פון די הימעלקראַצערס".

מיסיאָנער פערפיהרט א לובלינער יודיש מיידעל און וויל זי אָפּשמד'ען אין לעמבערג.

סענסאַציאָנעלער שמד-סקאַנדאַל, מיט וועלכען עס האַכט דאָס לעמבערגער יודישע פירטעל

„לעמבערגער מאָגנבלאט" שרייבט:

דאָס יודישע פערטעל אין לעמבערג קאָכט מיט דעם יודישען מיידעל, וועלכע איז אַהערגעקומען מיט'ן צוועק זיך דאָ צו שמד'ען, וועגען דעם דאָזיגען שמד-סקאַנדאַל ווערען מיר איצט געוואָהר אַ גאַנצע רייהע נייע אינטערעסאַנטע איינצעלהייטען:

דאָס מיידעל הייסט חיה בלומענפעלד, אין אַלט 17 יאָהר און שטאַמט פון אַ לובלינער רייכער יודישער משפחה. מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט זי זיך בעקענט מיט אַ 50 יעהריגען קריסט מיט'ן נאָמען אלעקסי מיקאַל אויס לובלין און בעשלאָסען זיך צו שמד'ען און מיט איהם חתונה צו האָבען.

צו דעם צוועק האָט זיך די בלומענפעלד פערשטענדיגט מיט אַ לובלינער גלח, וועלכער האָט זי אָפּגעשיקט אין דעם לעמבערגער קלויסטער אויף סיג-ניאווסקא-גאַס. די בלומענפעלד האָט ביי איהרע עלטערען צוגע'גנב'עט אַ גרעסערע סומע געלד און איז אַנטלאָפען פון לובלין קיין לעמבערג.

ווען איהרע עלטערען האָבען זיך דערוואוסט וועגען דער גאַנצער געשיכטע האָבען זיי בעשלאָסען פאַר יעדען פרייז זייער טאָכטער אָפּצוראַטעווען פון דעם שמד. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז מאָנטאָג געקומען קיין לעמבערג ח"ה'ס ברודער, וועלכער האָט אָנגעווענדעט פערשידענע מיטלען, כדי אַרויסצובעקומען זיין שוועסטער פון קלויסטער, ער האָט נעפּרובט זיך צו בענוצען מיט דער פּאָליציי, מיט דער פּראָקוראַטור דאָס אַלעס האָט אָבער נישט געהאָלפען.

אַ פערצווייפעלטער האָט ער זיך געשטעלט ביים טויער פון קלויסטער און שטאַרק געוויינט. ווען זיין שוועסטער האָט זיך דערוואוסט דערפון האָט זי זיך געוואָלט זעהן מיט איהר ברודער, כדי איהם צו בערוהיגען. די קלויסטער-נאָנעס האָבען זי אָבער נישט געוואָלט אַרויסלאָזען פון קלויסטער אויס מורא, אַז זי זאָל נישט חרטה האָבען פון גאַנצען ענין און זאָל נישט אַנטלויפען. ח"ה האָט דערום אָנגעהויבען צו מאַכען אַזעלכע געשרייען און געוואָלדען, אַז עס זענען זיך צונויפגעלאָפען מאַסע מענשען.

ווי מיר ווערען געוואויר האָט חיה בלויז געוואָלט — ווי געזאָגט — בערוהיגען איהר ברודער, אָבער פון צוריקגעהן אַהיים האָט זי נישט געוואָלט הערען און נצדענקען.

ווי עס הייסט זאָל ח"ה'ס געליבטער זיין אַ מיסיאָנער, וועלכער האָט צוגעזאָגט מיט איהר חתונה צו האָבען, כדי זי זאָל זיך שמד'ען. נאָך דעם שמד זאָל ער אָבער נישט מקיים זיין די הבטחה און מיט איהר נישט חתונה האָבען.

קאַמף נעגען בעטלעריי.

די בעטלער'ס זענען אויך גנבים.

(ב) אין דער לעצטער צייט האָט זיך די בעטלעריי אין אונזער שטאָדט זעהר פערשטאַרקט און צוזאַמען דערמיט האָט זיך אויך פערגרעסערט די צאָהל גנבות אין וואוינונגען, פון וועלכע די איינהאָבער געפינען זיך אויף זומער-וואוינונגען. די פראַגע איז לעצטענס בעטראַכט געוואָרען אויף אַ זיצונג פון אַמט פאַר געזעלשאַפטליכע שטיצע.

נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען צום רעגירונגס קאָמיסאַר מיט דער ביטע אָנצוהויבען אַ קאַמף מיט דער בעטלעריי. צו דעם צוועק ווע̇לען אַלע בעטלער, וועלכע בעקומען שטיצע פון מאַגיסטראַט אין פערנעהמען זיך דאָך מיט בעטלעריי, אַרעסטירט ווערען און איבערגעגעבען ווערען דער געריכטליכער מאַכט.

בלוטיגע פערוויילונג אין נאַוואָסאָלנע.

(-) געהערינעכטען האָבען אַ פאַר פּרעכליכע לאָדזער יונגעליים איינגעאָרדנעט אַ „זאַבאַווע" אין נאַוואָסאָלנע. פערשטעהט זיך, אַז מען איז זיך נישט בעגאַנגען אָהן דעם ביטערען טראָפּען, ווען דער עולם איז שוין געווען גוט בגילופין איז פּלוצלינג אויסגעבראָכען צווישען עטליכע אַ געשלעג. אין דעם עסק האָבען זיך אויך אריינגעמישט די דאָרטיגע באַהן-דרוזשניקעס. איינער פון די שלעגער יאַן יאַנעטשעק האָט ביים געשלעג געקריגען אַזאַ קלאַפּ אין קאָפּ, אַז ער איז אַוועקגעפאַלען, בעגאָסענדיג זיך מיט בלוט. אין אַ פאָר שעה אַרום איז ער געשטאָרבען.

די פּאָליציי-מאַכט האָט פערפיהרט וועגען דעם אַ שטרענגע אויספאָרשונג.

רעטשניצע „זדראָוויע"

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

אויף נאַוואָמיעסקאַ 3 (וואָסכאָדניאַ 13), טעלעפאָן 37 76.

אויגען קראַנקהייטען	ד"ר שוויג	4-2½ זונטאָג 10-11
נעריווען קראַנקהייטען	ד"ר בראָניסלאַוו פרענקעל	12½-1½ חוץ פרייטאָג
	" קלאַזענבערג	11-12 רינכט. דאָנר. און שבת
מאָגען און קישקע קראַנק	ד"ר אלעקסנדר מאַרגאַליעס	12-1
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר גיבּיאַנס	9-11 זונטאָג 10-11
	" קאַץ	11½-1½ ז. 11-12
	" לעווי	3-5 זונטאָג 1-2
	" האַי הענריק	6-8 12-1
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר פאַלאַוויטשיק אַרק	10-11½ 3-5 ז. 12-2
	" מאַשקאָווסקא	1½-2½ ז. 10½-12
	" פרעבנער	5-6½ זונטאָג 9-10½
פּירוגישע קראַנקהייטען	ד"ר גאָלדמאַן	3½-4½ זונטאָג, דינסטאָג מיטוו. פרייטאָג, שבת 9 10
	" פערלים	11-2½ 6-½ ז. 11-1
פרויען קראַנקהייטען	ד"ר אַראָנסאָן	12-1 זונטאָג 12-1
	" אייגעראָווא	רינכטאָג, פרייטאָג ½-1½ מאָג מיטוו. דאָנ. ש. 0³⁰-1³⁰
נאָז, האַלז און אויערן קראַנקהייטען	ד"ר העלמאַ	3-4 זונטאָג 1-2
	" ראַבּינאָוויטש	12-2 . 10-11
הויט און װענעריש קראַנקהייטען	ד"ר פאַלק	3-4 מיטוו. ש. 7-8 זונט. 9-10
	" זאָנענבערג	11-1 מאָנ. פרייט. 7-8 זונט. 11-12
ענמגענאָלאָג	ד"ר ווילדשאַ	
ערצליכע אַנאַליזען	ד"ר מ. קאַצען	

וויזיטען אין שטאָדט — פּאָקען-שטעלען. רענטגען אַנאַליזע און עמטליכע דורכשראַחלונגען. — (סמאַרץ לאַמפּען). אַלערליי אַנאַליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אָווענד. זונטאָג פון 8.30 פריה ביז 2 אַ זייגער בייטאָג.

בעקאַנטמאַכונג.

די־מיט מאַכען מיר בעקאַנט דער עפענטליכקייט, אַז אין זין פון די פאָרגעשריבענע פאָרשריפטען פון אַרט. 63 פון אוסטאַוו פון חודש מאַי 1920 איז ד. 10 אויגוסט ד. י. פאָרגעקומען דער גורל פון די אָבטרעטענדע 1/3 טייל מיטגלידער פון דער קראַנקען-קאַסע-פערוואַלטונג פון דער שטאָט לאָדז ווי אויך פון זייערע פערטרעטער

לויט גורל זענען פון דער פערוואַלטונג אַרויס די ה"ה: גראַבאָוויעצקי, קיק, קאַלטשינסקי און פורמאַל און אַלט פערטרעטער די ה"ה: אַגלאַווסקי און מושינסקי פון די פאָרזיצענדע, פערוואַלטונגס מיטגלידער ה": פּאַוילאָווסקי און דורסקי ווי אויך אַ פערטרעטער ה' קעניג פון די אַרבייטסגעבער.

ערגענצונגס-וואַהלען וועלען פאָרקומען דעם 17. סעפּטעמבער ד. י. אויף דער זיצונג פון ראַט פון דער קראַנקען קאַסע פון דער שטאָט לאָדז, וואָס איז צו דעם צוועק שוין צוזאַמענגערופען געוואָרען.

ביז צו דער צייט ווען ס'וועלען פאָרקומען די ערגענצונגס-וואַהלען וועלען די געוועהלטע פערוואַלטונגס מיטגלידער ווייטער לייטען מיט זייערע בעזאָרגונג מאַנדאַטען. 190

די קראַנקען-קאַסע

פון דער שטאָדט לאָדז.

(—) Inż. L. Szuster
w. z. Dyrektor.

(—) F. Kałużyński
Przewodniczący Zarządu.

בריליאַנטען גאָלד, קינסטליכע ציינער אויך צובראָכענע ביזשוטעריע ראַמבאַרד-קוויטען

קויפט און צאָהלט די העכסטע פרייזען

I. FIJAŁKO, Piotrkowska 7, tel. 31-46

געמערקונג: היינט ביליגער געלעגענהייטליכער אויספאַרקויף פון חפצים. 596

יודען פערשפּעטיגט נישט!

שרייבט איין אייערע קינדער אין דער שולע „בית יעקב" ציגעלנ. 24

נאָר ביז'ן 31. אויגוסט איז צייט איינצושרייבען: נאָך דעם טערמין וועלען קיין נייע שילערינס נישט אָנגענומען ווערען. די שילערינס פון פערגאַנגענעם יאָהר מוזען זיך מעלדען ביז'ן 25. אויגוסט, אויב נישט—פערלירען זיי זייערע פלעצער אין שולע. | אלע נייע אָנגענומענע שילערינס דאַרפען זיך שטעלען צום עקזאַמען אויף די יודאַאיסטישע למודים דעם 24-טען אויגוסט 3 נאָכמיט. | צום נייעם שול-יאָהר ווערען געעפענט יודיש-העברעאישע אָווענד-קורסען פאַר ערוואַקסענע, ווי אויך אַ העכערער סעמינאַר-קורס לויט'ן פּראָגראַם פון „בית-יעקב"-סעמינאַר אין קראָקאָ. | ביי דער שולע ווערט אויך געעפענט אַ פרעבעל-שולע פאַר קינדער פון 4 ביז 7 יאָהר. | איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען טעגליך פון 5—7 אָווענד אין קאַנצעלאַריע פון דער שולע צעגעלניאַנאַ 24.

דאָס דירעקטאָריום פון דער שולע „בית יעקב". 199

---

7 כל. ארטאר. טעכטער-שולע „בית יעקב" צעגעלניאַנאַ 24

שבת, תצא ד. 21 אויגוסט 3 נ.מ. קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער „גמילת חסד"-קאַסע, גרינער מאַרק 7

אַ מאַסען-פערזאַמלונג

א ד.ט.: „די אויפגאַבען פון אונזערע טעכטער".

עס וועלען רעפערירען די ה"ה: ד. צ. זילבערשטיין, ל. ג. פרידענזאָן און י. נ. קאַמיעניק.

איינטריט פריי! גאַלעריע רעזערווירט פאַר פרויען!

זונטאָג, תבא ד. 22 אויגוסט 7 אָוו. וועט פאָרקומען אין לאָקאַל פון דער אגודה נאַרוטאָוויטש 11

אַ גרויסע פערזאַמלונג

א ד ט.: „דאָס פּראָבלעם פון חנוך הבנות".

עס וועלען רעפערירען די ה"ה: ד. צ. זילבערשטיין, ל. ג. פרידענזאָן, י. נ. קמניץ א. א. | איינטריט נאָר פאַר מענער. — איינטריט פריי!

„Creme Psyche"

NAGR. ZŁ. MED. w r. 1908.

Usuwa radykalnie pryszcze, piegi, zmarszczki i t. p.
Nadaje świeżość, czerstwość i aksamitną miękkość cery.
Smarować w kierunku strzałek.
Żądać w skł. aptecznych i aptekach.

שיטעל-מאַכערינס

ווערען פון זאָפאָרט געזוכט ביי הויגריב, קאַמיענא 8 אין'ן הויף פאַרטער. 209

קאַמאַשען-שטעפּער

(א נייהער און 2 רייכ טעטער) ווערען פון זאָפאָרט געזוכט גדאַנסקאַ 4 ביי קאַמאַוויטש. 212

שעה פאַהרען אויף אַ ראָווער

ווערט זיך אויסלערנען אויף דעם גרעסטען יודישען ראָווער-פּלאַץ „פּאַלאַניאַ", קאָנסטאַנטינער 16. דאָרט נעמט אויך אָן אַלער אַרט רעפּעראַטורען פון ראָווערן דער בעקאַנטער מעכאַניקער-ספּעציאַליסט „ברוך".

אַבאָויד

אין דאָבראָניצקים-האַלע אין פּראָגס איז ביליג אַ זעקצונעבען אַפּאַרטען אין די אַדמיניסטראַציע פון די צייטונג אונטער ליטערע a

---

בית ספר לנערים עם גן ילדים, של ל. פסטרנה,

לודז, צגלנינה 11.

טיילט מיט, אַז דאָס איינשרייבען תלמידים האָט זיך אָנגעהויבען טעגליך פון 10 — 2 און פון 4 — 6, די בחינות (עקזאַמענס) הויבען זיך אָן זונטאָג, י"ב אלול תרפ"ו, דעם 22/8, אויך ווערט ערעפענט אַ העכערע קלאַס. 191

הנהלה.

בעמ.: אין גן-ילדים ווערען אָנגענומען תלמידים פון 5 יאָהר אָן.

מעבעל

קאָמפּלעט-איינריכטונגען זאָ ווי איינצעל, קויפען אַלע ביי די עלטעסטע סאָלידע פירמע

I. M. TERKELTAUB

12 NARUTOWICZA 12
– Tel. 34-18 –
w podwórzu.

חייל דאַרט איז די בעסטע אויסאַרבייטונג! די ביליגסטע פרייזען! בעקוועהמסטע בעדינגונגען!

CASINO

היינט אויסערגעוו. פרעמיערע!

די גרעסטע סענסאציע פון לאדז!!!

MAREK WINDHEIM — בערימטער זינגער ליבלינג פון לאדזער פובליקום, ארטיסט פון „Perskie oko" פון ווארשא.

EUGENJUSZ KOSZTSKI — בעריהמטער באלעט-מייסטער פון טעאטער „Perskie Oko" אין ווארשא.

i 4-ry KOSZUTSKI-GIRLS

וועלען אויספיהרען:

1) CYRK (Tresura) — Eug. Koszutski i Koszut.-Girls.
(2 PAN JEST BEZCZELNY. ODWRÓĆ SIĘ... — MAREK WINDHEIM
3) Charley my boy — Eug. Koszutski i Koszutski-Girls
4) HOPAK — Koszutski-Girls

אויסערדעם: פאקצינירענדע דראמע פון לעבען פון דער אריסטאקראטיע

ליבע, וואס מוז שטארבען...

אויסערדעם: מיס ע וו. פילם-שטערן **LUCY DORAINE** אין דער הויפטראלע.

פראכטפולע אויפנאהמען פון חיינדיגע, רוים און סאן-רעמא. — — — דאס בילד איז פון די פראדוקציע 1925/26 פון דער געז. .UFA

אנהויב פון 4.30 4, 6, 8 נאכט. לעצטער סעאנס 10 אווענד. סימפאנישער ארקעסטער אונטער לייטונג ל. קאנטאר. דער זאל איז געקיהלט און ווענטילירט.

פון 4.30 ביז 6 אזייגער נ"מ זענען אלע פרעצער 1 זל.

LUNA

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע סענסאציע! אויפ'ן עקראן!

„ווען א כינעזער ליבט..."

פראכטפולע ענזאציאנעלע דראמע אין דער הויפטראלע: LON CHANEY — אויף דער ביהנע דאס קינסטלערישע שקיצען - טעאטער אויף'ן מוסטער פון ווארשעווער טעאטער Qui-Pro-Quo i Perskie Oko

1) „צום אנהייב א פאר ווערטער" — א געשיכטע אין דער אויספיהרונג פון י. קארשאווא, י. לובוש און ד. גבראוואלסק. 2) „Printemps Valse" אויסגעפיהרט פון י. האלסקא. 3) „A la Rentgen" קובא באיארסקי מיט דער גיטארע 4) מאריק שפיצלענדער, אקנטערמינע: אורלאפערטער — אויסגעפיהרט דורך י. לובוש ארט. פון טעאטער „Bagatella" (5 Cielecka Amelja זינגערין — וועט אויספיהרען פערשידענע לידער. 6) „פאראדיעס פון א רוסיש דארף" — אויסגעפיהרט דורך י לובוש, קא שיבנא און יערוש לובוש. 7) „כבוד פון א לאדזער מענשענ'ס היי", סקעטש — אויסגעפיהרט דורך דאבראוואלסקי און לובוש (8 Irena Korszówna וועט אויספיהרען „כ'האב א יינגעל" (9 Mieczysław Dobrowolski ליבלינג פון לאדזער פובליקום, וועט אויספיהרען פרעלעקציעס וועגען דער לאדזער פרוי א. א.

אינגענע דעקאראציעס. — אנהויב פון די פארשטעלונגען: 5.30 נאכט. לעצטער סעאנס 10 א זייגער אווענד, שבת און זונטאג 4 א זייגער נאכט. — ביז 6 א זייגער, שבת און זונטאג ביז 5 א זייגער זענען די פרייזען פון אלע פלעצער 1 זלאטי. ——— סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ס. בייגעלמאן. ——— פאספארטעס און הנחה-בילעטען, אויסער פרעסע און בעאמטע, זענען אונגילטיג. ——— 237

APOLLO | ODEON

ערעפנונג פון סעזאן! פייער ליכע פרעמיערע! צום ערשטען מאל אין לאדז!

POLA NEGRI אין איהר נייעסטע קרעאציע פון דער פראדוקציע 1926 א נטער'ן נאמען:

„די בלום פון בייאכט"

סענסאצ. אוואנטור. דראמע אין 8 גרויסע אקטען.

אויסער'ן פראגראם: א פארס אין 2 טיילען. | 219 | בעמ.: צוליב דער טייערונג פון בילד, ווערט דער פילם דעמאנסטרירט אין די קינא-טעאטערס „ODEON" און „APOLLO".

קינא ביי'ם קאאפעראטיוו פון מלוכה-, קאמונאלע און געזעלשאפטליכע בעאמטע

40 שיענקעוויטשא .40

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 6, 8 און 10 א זייגער אין אווענד. שבת און יום-טוב—פון 4 א זייגער נאכם

פון דינסטאג, דעם 17-טען אויגוסט ביז מאנטאג, דעם 23-טען ד. ח. אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג פון פובליקום ווערט דעמאנסטרירט דאס פראכטפולע בילד פון דער גאלדענער סעריע פון דער פוילישער פראדוקציע א. ג.

די שקלאפין פון ליבע

(„NIEWOLNICA MIŁOŚCI").

גרויסשטעדטישע עראטישע דראמע אין 7 אקטען מיט א פראלאג לויט אינסצעני-רונג פון יוזעף ביעלדזיגסקי. — — — אין די הויפט-ראלען: — — —

SMOSARSKA, WĘGRZYN, Malicka, Parnel i.n.

אויף דער סצענע:

L JURDZIŃSKA, אפערן זינגערין.

BALET p. SCOTT רויטע סצענען.

Mieczysław MŁYŃCZYK אין א נייעם רעפערטואר.

A. KRASAWIN רעציטאציעס.

GRAND-KINO

Piotrkowska 72.

היינט און פאלגענדע טעג! ביהנע און עקראן צוזאמען!

„כ'האב פיינד און ראך ליב איך"

אין דער הויפטראלע: Colenn Moore און די שעהנע Conwary Tearle

אויף דער ביהנע: גאסטשפיל פון קינסטלערישען טעאטער

„דער גרינער פאפוגיי"

אונטער דער לייטונג פון א. ל. גאריאנאוו מיט דער בעטייליגונג פון דער בעריהמטער ארטיסטין ז. היעלשטשעדסקא.

1. פראגראם רעפערטואר פון „בלויער פויגעל". / „קאטארינקא", / סיבירער-כאר, / וואנקא-מאנקא. / איינענע דעקאראציעס. / טענץ Les Rosini

אנהויב 3 נ"מ, לעצטער — 10 אוו.

קינא „ERA" פרי- הער „פלארא"

זאווישא 22 (באלוט)

היינט און פאלגענדע טעג! גרעסטע אטראקציע פון די וועלט-עקראנען!

עס ווערט דעמאנסטרירט די 2-טע סעריע פון דעם גרויסען פילם אין 12 אקטען, אין די הויפטראלע פון די הימעל-כראצערס א. נ.

דער אינדישער טעסטאמענט

מיט די וואונדערבא-רע אמעריקאנערין Pearl White אין דער הויפטראלע

פראכטפולע אויסשטאטונג! גלענצענ-דע שפילען! שפאנענדער אינהאלט!

אנהויב פון די טעאטער 5.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג פון 2 א זייגער נאכמיטאג. בעמ.: מאנטאג זיהר נידריגע פרייזען. הנחה בילעטען און אריי קארטען אונגילטיג.

בעקאנטמאכונג.

זונטאג, יב אלול 5 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר

די פייערונג פון חנוכת-הבית

אין נייעם לאקאל ביים פע איין „מחזיקי חולים" קלינטק 120 עס נעמען אנטייל: דער חזן יאכעלעוויטש, הרב גאר-עליה א. א. צו וועלכער אלע מיטגלידער און סימפאטיקער ווערען געבעטען מאסענווייז צו בעטייליגען זיך אין די פערוואלטונג.

דער דערמאנטער פייערונג. 237

דאס 7-קל. מוסטער-האפטע חדר-שולע

„תורה ודרך ארץ"

עם גן ילדים, נאוואמיעסקא 22

מאכט בעקאנט, אז דאס איינשרייבען און די עקזאמענס אויף דעם נייעם שול-יאהר 27—26 קומט פאר טעגליך אין די שול-קאנצעלאריע פון 9—6. אויף דעם נייעם שול-יאהר ווערט געעפענט א מחלקה גבוה לתלמוד ולהוראה. אויך א 7-טע קל. די עלטערען, וואס ווילען איינפלאנצען אין די קינדער-הערצער דעם מאור היהדות צוזאמען מיט וועלטליכע בילדונג זאלען וואס פריהער איינשרייבען זייערע קינדער, בכדי נישט צו האבען קיין שוועריגקייטען צוליב דעם שול-צוואנג. תלמידים ווערען אנגענומען פון 4 ביז 15 יאהר. צופאסענדיג זיך צו דער יעצטיגער סיטואציע ווערט געגעבען פאר נישט-פערמעגליכע בעדייטענדע הנחות.

יצחק פטאשניק, נאוואמיעסקא .22

930

אבאנעמענטס-פרייז: [illegible]

אנאנסען - פרייז: [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółka z odpowiedz. udziałowa Ch. J. Brustowski i B. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i drukiem „Najer Folksblat", Piotrkowska 81.